

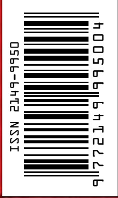
221B

2 AYLIK POLİSİYE DERGİ
MART-NİSAN 2018 SAYI: 14 FİYAT: 12TL

ÖZEL RÖPORTAJ
"PROFESÖR"
ÁLVARO MORTE

JUAN MADRID
LOURDES ORTIZ
Dolores Redondo
BENITO PÉREZ GALDÓS
Manuel Vázquez Montalbán
Lorenzo Silva
Antonio Muñoz Molina
ANDREU MARTÍN
ALICIA GIMÉNEZ BARTLETT
Francisco González Ledesma
JORGE MARTÍNEZ REVERTE
FRANCISCO GARCÍA PAVÓN
EDUARDO MENDOZA

Özel Röportaj:
ARNE DAHL

LA INCÓGNITA'DAN
LA CASA DE PAPEL'E

İSPANYA'DA POLİSİYE

EDİTÖRDEN
Özlem ÖZDEMİR

İSPANYA RÜZGÂRI

Son iki ayda dilden dile, kulaktan kulağa yayıldı: *La casa de papel*. İspanya yapımı bu polisiye dizi, türe mesafeli izleyicileri bile ekran başına kilitledi. Profesör'ün kurduğu 8 kişilik Dali maskeli ekibin İspanyol Kraliyet Darphanesi'ne girmesi, insanları rehin alarak takip edilemeyen para basmaları, polisin yakalamaya, onlarınsa yerlerinden hareket etmeden "kaçmaya" çalışmasını anlatan bu başarılı dizi, kapitalizmin işleyişine dair eleştiriler de içeriyor.

La casa de papel, dilden dile yayılırken bir soruyu daha gündeme getirdi: İspanya'da polisiye eserlerin geçmişi ve güncel durumdaki yükselişinin nedenleri nedir? İşte, biz de bu soruların peşine düştük ve İspanya polisiye edebiyatını ve tabii sinemasını mercek altına aldık. Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi İspanyol Dili ve Edebiyatı bölümünden Prof. Dr. Nil Ünsal, İspanya polisiye romanında Eduardo Mendoza ve eserlerini detaylarıyla inceledi. Yine aynı bölümden Araştırma Görevlisi Melike Yazıcı Çangur ise 1980'lerden günümüze İspanya polisiyesinin gelişimini, en önemli yazarları ve eserlerini aktardı. İspanya'nın en önemli yazarlarından Manuel Vázquez Montalbán'ın gustosu yüksek dedektifi Pepe Carvalho, Fulya Turhan'ın titiz incelemesiyle karşınızda. İspanyol yazar Antonio Altarriba'nın çizgi romanı *Ben, Katil*'iyse Barlas Omay inceledi.

İspanya sinemasında, TV'de olduğu gibi polisiye yükselişte. Anaakımdaki pek çok polisiyeden tartışmasız daha özgün, başarılı ve zekice kurgulanmış bu filmleri sizler için irdeledik. Henüz izlemediyseniz mutlaka izleyin.

Ve Álvaro Morte... *La casa de papel*'in Profesör'ü. Oyunculuğuyla hepimizi mest eden Morte'ye ulaştık ve 221B okurları için özel bir röportaj yaptık. Álvaro Morte'nin, Türkiye'de ilk kez 221B'ye verdiği bu samimi ve keyifli röportajı severek okuyacağınıza inanıyoruz.

***

"Kuzey polisiyeleri"nin en iyi yazarlarından biri Arne Dahl da özel röportajımızla karşınızda. Arne Dahl, yeni romanı, edebiyatta ve ekrandaki projeleri, polisiyeye yaklaşımı hakkındaki tüm sorularımızı sizler için yanıtladı.

221B'de bu sayıyla birlikte iki yeni inceleme bölümü başlıyor. İlki, Ekin Açıkgöz'ün titiz çalışmaları sonucu kaleme aldığı "Polisiyelerin Ölümsüz Silahları" ve bu sayıda gündemimiz, Grangé'nin vazgeçilmezi "görünmez tabanca" lakaplı Glock. "Çaylak Kitap Dedektifleri" ise diğer yeni bölümümüz. Geçen sene Bilgi Üniversitesi'nde düzenlediğimiz "221B Dünyanın Polisiye Haritası" atölyesinde tanışan ve atölyeden sonra bir okuma grubu oluşturan okurlarımız, her buluşmalarında bir polisiye roman üzerine tartışıyor. Bu tartışmaların metinlerini elinizdeki sayıdan itibaren düzenli okuyabileceksiniz. İlk kitap: Ayşe Erbulak'ın *Cinayet Sınıfı Başkanı.*

Edhem Bey çizgi öykümüz devam ederken, "Seyfettin Efendi" serisinin yaratıcısı Devrim Kunter imzalı yeni bir çizgi öyküye de yer verdik bu sayımızda.

221B'de önümüzdeki sayıda da güzel sürprizler bekliyor okurlarımızı. Yazılarını sadece dergimizde okuyacağınız, ülkemizden ve yurtdışından önemli yazarlarla buluşacaksınız. Kısacası her sayıda daha nitelikli ve daha zengin bir 221B bulacaksınız.

Keyifli okumalar...

221B, Sayı 14, Mart-Nisan 2018,

İki Aylık Süreli Yayın

Yayın Kurulu:
Ahmet Ümit, Algan Sezgintüredi, Erol Üyepazarcı, Özlem Özdemir, Sevin Okyay

Editör: Özlem Özdemir, Ufuk Kaan Altın, Yoldaş Özdemir

Kapak Tasarım: Cansu Özcömert
İç Tasarım: Eren Taymaz

Reklam: Kamile Karakadılar (kamile@221bdergi.com)

221bdergi.com | bilgi@221bdergi.com
facebook.com/221bdergi | twitter.com/221bdergi

Online sipariş için dukkan.mylosyayingrubu.com

Mylos Yayın Grubu Yayıncılık Danışmanlık Hizmetleri Ltd. Şti. adına İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Özlem Özdemir

Adres: Caferağa Mah. Zuhal Sok. Banu Apt. No:1, Daire:1, Kadıköy - İstanbul - **Tel:** 0543 345 46 00

Baskı: Asya Basım Yayın Sanayi Tic. Ltd. Şti
Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162/7
Küçükçekmece – İSTANBUL
Tel: 0212 693 00 08
Sertifika No:36150

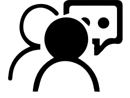
Dağıtım: DPP (0212) 622 22 22

221B SAYI 14

JAN ARNALD
Namı Diğer ARNE DAHL

"Polisiyeyi ciddiye almak zorundayız. Kesinlikle!"

JAN ARNALD, PEK ÇOKLARI İÇİN ANLAM İFADE ETMEYEBİLİR AMA "ARNE DAHL" DERSEK İŞİN RENGİ DEĞİŞİR SANIRIZ. ARNE DAHL İSMİNİ KULLANARAK YAZDIĞI POLİSİYELERLE DÜNYA ÇAPINDA ŞÖHRETE KAVUŞAN JAN ARNALD, ŞÖHRETİ İLGİNÇ BULMADIĞINI SÖYLÜYOR. İSVEÇLİ YAZAR, "SANIRIM KUZEYLİ TON, POLİSİYEYE YAKIŞIYOR," DİYOR. ARNALD'IN YAZAR ADAYLARINA DA BİR TAVSİYESİ VAR: "BİR POLİSİYE YAZARI OLARAK HER ZAMAN DERİNLİKLİ VE YAŞAYAN KARAKTERLER YARATMAYA GAYRET ETTİM. KURGUYU OLUŞTURURKEN KARAKTERLERİ UNUTMAYIN!"

Hayatınıza dair bir araştırma yapmaya kalkınca gördüm ki internette hakkınızda çok az bilgi yer alıyor. Bilinçli bir tercih sizinki sanırım. Bu kadar tanınan, bol ödüllü, çok okunan bir yazarı okurlarımız kadar biz de merak ediyoruz. Jan Arnald kimdir, buradan başlayalım isterseniz...

Evet, bilinçli bir tercih. Bir bakıma Arne Dahl karakterinin arkasına gizleniyorum. Bu sayede özel yaşamım da bana özel kalıyor. Bu, münzevi biri olduğum anlamına gelmiyor tabii. Ben sadece şöhreti ilginç bulmuyorum. Fark edilmeden sokaklarda dolaşmayı tercih ediyorum. Peki, kimim ben? İsveç'in başkenti Stockholm'de dünyaya geldim. Hayatımın önemli bir bölümü de burada geçti. Almanya ve İspanya'da da yaşadım. Biri Berlin'de, diğeri Londra'da yaşayan iki yetişkin kızım var. İsveç'in edebiyat evreninde pek çok farklı işte çalıştım. Edebiyat dışında müzikten, spordan, seyahat etmekten hoşlanırım. Hayatımı çok göz önünde yaşamıyorum...

"HER DAİM EDEBİYATIN İÇİNDE OLDUM"

Dünya sizi Arne Dahl ismiyle tanıdı. Polisiye yazarken bu ismi kullanıyorsunuz. Nedenini merak ettim…

Çok basit aslında: Polisiyeyi denemeye karar verdiğimde yeni bir yazar yaratma ihtiyacı duydum. Uyduruverdim.

Gazeteci kökenlisiniz, edebiyat eleştirileri yazıyorsunuz, editörlük yapıyorsunuz. Halihazırda dünyanın önemli gazetelerinden *Dagens Nyheter*'de yazıyorsunuz. Yazarlık, edebiyat hep kanınızda vardı diyebilir miyiz? Yazmaya, yazar olmaya nasıl karar verdiniz?

Edebiyata ilgi duymam -özellikle de polisiye üzerinden- çok erken yaşlarıma dayanıyor. Daha çocukken ilgi çekici öyküler yazmıştım. Sanırım, edebiyatın her daim içimde olduğunu söyleyebilirim. Edebiyat ve felsefe eğitimi aldım. 1990 yılında, gerçek ismimle ilk kitabımı yayımladım. Doktoramı verdiğim 1995 yılına kadar da edebiyat üzerine çalışmayı sürdürdüm. Sonrasında derin bir yaratıcılık krizine kapılıp gerçekten istediğimin akademisyenlik veya eleştirmenlik yapmak değil yazmak, yazar olmak olduğuna karar verdim. Polisiye dünyasına adım atıp ismimi değiştirdim. Gerisini biliyorsunuz…

"İLGİMİ ÇEKEN, TOPLUMDAKİ KARANLIK KÖŞELER"

Yazma ritüelinizi merak ediyorum… Saatlerce oturup disiplinli bir şekilde yazar mısınız yoksa bir anda ilham gelir, bir oturuşta kurguyu oluşturup ilerler misiniz? Nasıl yazıyorsunuz?

Tipik bir *teslim tarihi odaklı* yazarım. Diyelim ki kitabımı teslim etmek için önümde 10 ay var, hayatımı ona göre ayarlıyorum. Bir zaman çizelgesi yaratıp program yapmam. Yazmaya başlamadan önce orijinal bir hikâye bulmaya daha fazla odaklanırım. Disiplinliyimdir ama her zaman değil. Hiçbir zaman sıkı kurallara bağlı bir yazar olmadım. Daha çok seyahat edip kitap okuyarak, festivallerde zaman geçirerek yaşayınca iyi oluyorum. Her yerde ve her zaman yazabilirim…

İsveç, dünyanın en modern ve kalkınmış ülkelerinden biri. Size, yazarlığınıza kattıkları nedir?

Başlangıçta polisiyelerim İsveç'le, buradaki sosyal değişimlerle alakalıydı daha çok. Sizin de dediğiniz gibi; dünyada İsveç'te her şeyin mükemmel olduğu algısı var ama öyle değil. İlgimi çeken de işte toplumdaki o karanlık köşeler. Sonraları Avrupa'nın geneline odaklandım, son dönemdeyse biraz daha içe dönüp psikolojik gerilim türünde eserler verdim. İsveç hep benimle olacak. Sahi, sizin ülkenizde durum nedir?

"HER ZAMAN SJÖWALL/WAHLÖÖ ÇİFTİNİ SEVMİŞİMDİR"

Tavsiye edeceğiniz İskandinav polisiye romanları, polisiye dizi ve filmleri hangileri nelerdir?

O kadar çok ki… Ama her zaman Martin Beck'in yaratıcısı yaşlı çift Maj Sjöwall ile Per Wahlöö'yü sevmişimdir. Yine bir başka çift; Roslund/Hellström'ü önerebilirim. Bir de Camilla Grebe ile Åsa Larsson. Televizyon dizisi derseniz; Arne Dahl'a bir göz atmalısınız. (gülüyor)

Kimleri okursunuz? Hangi yazar ve eserlerden etkilendiniz? Favori yazarlarınız, sevdiğiniz polisiye dizi ve filmler hangileri?

İsveçli yazarlar yerine her zaman İngiliz ve Amerikan polisiye yazarlarından ilham aldım. Tabii yazmaya başladığım dönem hariç. Sjöwall/Wahlöö çifti ve Henning Mankell önemlidir.

James Ellroy, Denis Lehane, Peter Temple, Denise Mina, Val MacDermid, Ian Rankin, Eva Dolan'ı seviyorum.

"KUZEYLİ TON POLİSİYEYE YAKIŞIYOR"

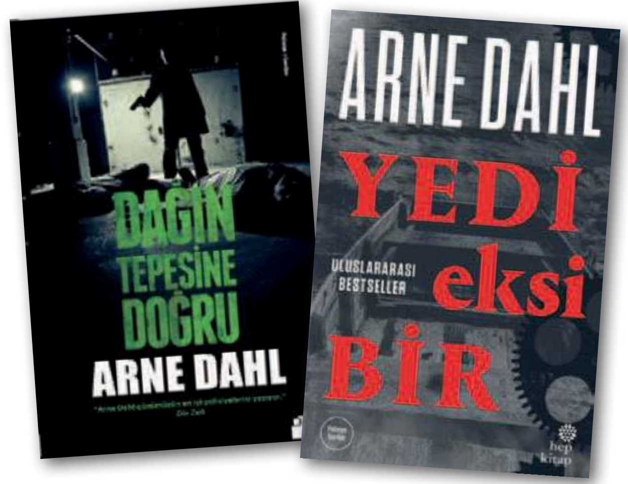
Kuzey polisiyeleri denince ilk akla gelen isimlerden birisiniz. Hem edebiyatta hem de sinema ve televizyonda son dönemde pek çok iyi örneğini görüyoruz. Tür hakkında sizin görüşünüz nedir? Bu kadar popüler hale gelmesini neye bağlıyorsunuz?

"UMARIM YAKINDA TÜM KİTAPLARIM TÜRKÇEYE ÇEVRİLİR"

Türkiye'de de oldukça popüler olduğunuzu söyleyeyim ama maalesef şu ana kadar sadece dört romanınız dilimize çevrildi. Yeni bir seriye başladınız yakın zamanda. Devamı nasıl gelecek? Bu seri devam edecek mi, başka kitaplar yolda mı?

Anladığım kadarıyla yeni seri, Türkçede yayımlanmaya devam edecek. Sizin de söylediğiniz gibi çevrilmemiş 10'dan fazla kitap var halihazırda. Umarım yakında onlar da Türkçe yayımlanır.

Sanırım o Kuzeyli ton, polisiyeye yakışıyor... Diğer ülkelerden çıkan polisiyelere kıyasla daha karanlık bir ton bu, hayatın içinde. Kışın İskandinav ülkeleri çok karanlık ve soğuk, yazınsa fazlasıyla aydınlık. Bu, ezgotik bir tat katıyor Kuzey polisiyelerine. Kuzey polisiyelerinin popülerliğini İsveç'in polisiye edebiyat geleneğine de -siyaseten ve gerçeğe yakınlık anlamında- bağlayabiliriz.

Klasik polisiye yazarların aksine tek bir dedektif karakteri yerine bir ekip üzerinden çözüyorsunuz olayları. En azından başladığınız yeni seriye kadar böyle yazdınız. Neden böyle yapmıştınız, şimdi neden böyle bir değişime gittiniz?

Evet, bu benim alametifarikam haline geldi. İyi işleyen bir sistem; polisler aslında birlikte çalışıp düşünürken tek başlarına olduklarından daha işlevsel ve güçlü ama bu *kolektif kahraman*la 15 kitap yazdım. Sadece bir veya iki polisin aklının içine derinlemesine girmek istedim artık.

"HAYAL GÜCÜNÜZÜN GERÇEĞE DÖNÜŞMESİ BÜYÜLEYİCİ"

Karakterleriniz sağlam, kurgunuz akıcı, boşluklara yer vermiyor... İyi bir polisiye yazarı olmak için neler gerekir sizce? Genç yazar adaylarına neler önerirsiniz?

İyi bir soru. Polisiye, konu odaklıdır ve öyle olmalıdır. Öykü, heyecan uyandırmalı ve tam merkezde olmalı. Buradaki risk, karakterleri geri plana itmeniz. Bir polisiye yazarı olarak her zaman derinlikli ve yaşayan karakterler yaratmaya gayret ettim. Yazar adaylarına tavsiyem şu: Kurguyu oluştururken karakterleri unutmayın!

Romanlarınız daha önce televizyona uyarlandı, çok da başarılı oldu. Siz nasıl görüyorsunuz durumu? Yazarken bunu düşünüyor musunuz?

Hiç düşünmedim ama filmlerden ve TV dizilerinden esinleniyorsanız sanırım diliniz de otomatik olarak oraya kayıyor. Yazarken sahneleri bir filmdeymişçesine, o netlikle gözümde canlandırabiliyorum. Ve hayal gücünün gerçeğe dönüşmesini çok büyüleyici buluyorum.

Yeni uyarlamalar sözkonusu mu?

Görüşmeler sürüyor. Yeni roman serimin sadece İsveç'te değil, uluslararası alanda televizyon dizisi haline geldiğini görmek ilginç olur doğrusu.

"POLİSİYEYİ CİDDİYE ALMAK ZORUNDAYIZ"

221B, Türkiye'nin ilk ve tek polisiye kültür-sanat dergisi. Böyle yayınları nasıl buluyorsunuz? Okurlarımıza neler söylemek istersiniz?

Polisiyenin dünyaya yayılışını görmek gerçekten çok güzel. Size iyi şanslar diliyorum. Polisiyeyi ciddiye almak zorundayız. Kesinlikle!

Geldiğiniz noktadan memnun musunuz?

Geriye dönüp baktığımda, yazdığım 18 polisiye için söyleyebileceğim şu olur: Memnuniyetten çok daha öte bir duygu hissediyorum. İnanılmaz bir yolculuktu ve halen devam ediyor...

Oğlak'ta
"iyi polisiye, iyi edebiyat"...

ÇOK YAKINDA
"SOKRATİS ÖLÜLERİN PEŞİNDE"

Bütün seçkin kitapçılarda, internet satış noktalarında ve Zambak sokak, 21 Beyoğlu adresinde.

facebook.com/oglakyayinlari | twitter.com/oglakkitap | instagram.com/oglakkitap

www.oglak.com

YENİ BİR SHERLOCK HOLMES ROMANI: "İSTANBUL'DAN GELMEYEN MEKTUP"

SHERLOCK HOLMES, ÖNCÜLLERİ BÜTÜN DEDEKTİFLERDEN HEM ZEKÂ HEM KİŞİLİK BAKIMINDAN DAHA ÜSTÜNDÜR, SAYGIDEĞER VE DÜRÜSTLÜK SİMGESİ BİR KİMSEDİR; KENDİ ANLATTIKLARINA GÖRE ULUSLARARASI SORUNLARI ÇÖZMÜŞ VE BEYNELMİLEL BİR ÜN KAZANMIŞTIR. BÜTÜN BU NİTELİKLERİNİN YANINDA BİR İNGİLİZ'DİR. POE'NUN KAHRAMANI DUPIN DE DAHİL OLMAK ÜZERE HOLMES ORTAYA ÇIKINCAYA KADAR İLGİ ÇEKEN DEDEKTİFLERİN HEPSİ FRANSIZ ASILLIDIR. DOYLE, HOLMES İLE İNGİLİZLERİN MİLLİYETÇİLİK DUYGULARINA DA HİTAP ETMİŞTİR; BELKİ BU KADAR POPÜLER OLMASINDA BU ETKENİN DE ROLÜ VARDIR.

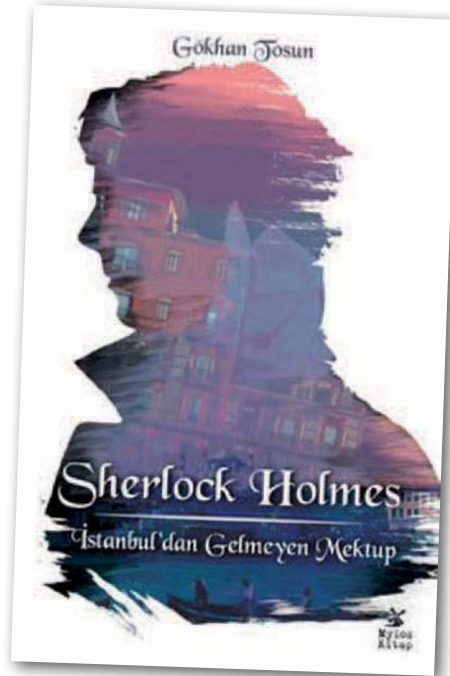

Sir Arthur Conan Doyle'un yarattığı Sherlock Holmes tiplemesi polisiye romanda hiç şüphesiz en büyük şöhrettir. Ernest Mandel, polisiye romanı incelediği ünlü yapıtı *Hoş Cinayet*'te Sherlock Holmes'ün yaratıcısı Doyle'u, "Polisiye romanın gerçek kurucu babası ya da en azından bu denli tutulan bir yazın türü olmasında en çok emeği geçen kişi" olarak tanımlar. Doyle, sevenlerinin "kanon" olarak tanımladığı 56 uzun öykü formatında, dört adet de roman formatında 60 adet Sherlock Holmes öyküsü yazmıştır.

221B okurlarına Sherlock Holmes'ün Doyle dışında yazılmış öykülerinden söz etmeden özgün Sherlock Holmes öykülerinin niteliklerinden kısaca bahsetmek gerekir kanısındayız.

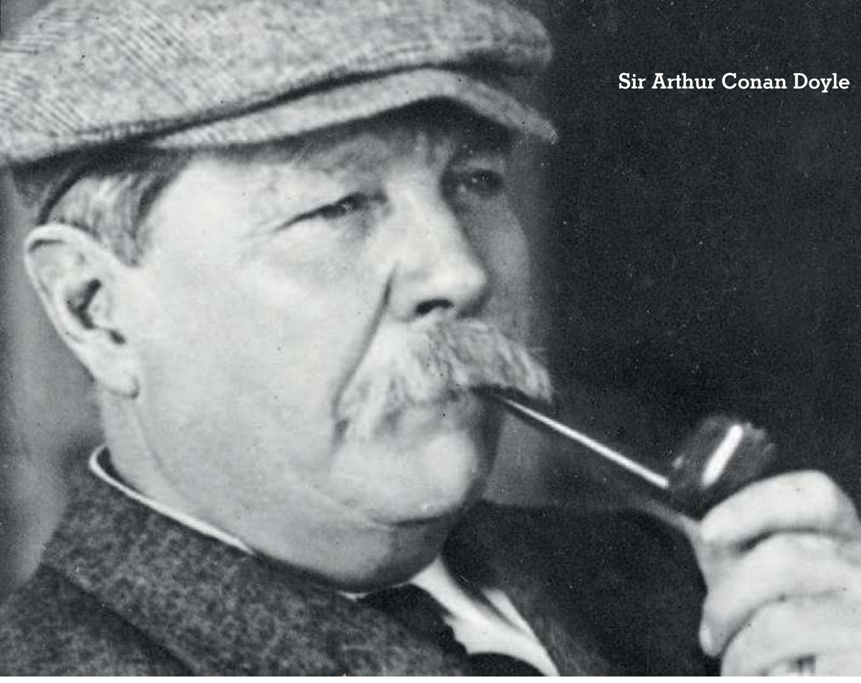
Doyle'un yazdığı öykülerde Holmes'e sorunlar çeşitli şekillerde gelir. Holmes dinler, soruşturur, sonra bazen gözlem yapmak için olay yerine gider, bazen koltuğunda oturarak problemi çözer ve müşterisini haberdar ederek suçluyu yakalar. En sonunda dostu Doktor Watson'ı karşısına alarak olayı nasıl çözdüğünü anlatır.

Doyle'un özellikle uzun öykülerinde kendi öncülleri Edgar Allen Poe ve Émile Gaboriau'nun eserlerinin aksine başlangıç durumu dondurulmamıştır yani suç işlenip olay bitmemiştir; geriye dönük olmayan soruşturma,

bir suçu açıklamaktan çok önlemeye yöneliktir. İlk kez Poe'nun başlattığı uzun öykü tarzında dedektif hikâyeleri Doyle'un kalemiyle zirveye tırmanır. Holmes, dostu Watson'ın anlattığı öykülerinde, öncülleri olan Poe'nun dedektifi Dupin ve Gaboriau'nun dedektifi Lecoq'tan üstün görür ve belki de okurunu kışkırtmak için onları aşağılar:

"- *Beni Dupin ile kıyaslayarak bir iltifatta bulunmak istiyorsunuz galiba Doktor Watson. Ma-*

Sir Arthur Conan Doyle

DOYLE'UN KAHRAMANI GEREK YAZILDIĞI DÖNEMDE GEREK SONRALARI POLİSİYE ROMAN YAZARLARINI DERİNDEN ETKİLEMİŞTİR. DAHA DOYLE YAŞARKEN PASTİŞ HOLMES ÖYKÜLERİ YAYIMLANMIŞTIR. TEKNİK DEYİMİYLE "PSEUDO TRANSLATION" DENİLEN, ÖZGÜN DOYLE ÖYKÜLERİ ÇEVRİLMİŞ GİBİ GÖSTERİLEREK YAYIMLANAN SAHTE ÇEVİRİ ÖYKÜLER ÖZELLİKLE ALMANYA VE FRANSA'DA ÇOK YAYGINDIR.

dem ki istediniz, söyleyebilirim. Dupin tam manasıyla diyemeyeceğim ama yetenek bakımından zayıf bir kimsedir. Sudan laflarla dostlarının sözünü ikide bir kesen, yapmacık ve tiyatro kokan biridir o. Evet kabul ediyorum, Dupin analiz işlerinde deha sahibi sayılır ama hiçbir zaman Poe'nun hayal ettiği gibi bir olay-insan olmamıştır.

- Lecoq mu dediniz? Dostum o beceriksiz adamın biridir. Enerji sahibidir, bunu inkâr edemeyiz ama hepsi o kadar... Birinin kim olduğunu anlamak için Lecoq tam altı ay uğraştı. Ben bu işi yirmi dört saat içinde yapardım. Bu iki dedektife de başları sıkıştığında bakmaları için bir kılavuz kitap vermeliyim."[1]

Bu sözlerinden anlaşıldığı gibi Holmes, kendini, yalnız kendine özgü bir bilgi ve teknik sahibi ve konusunda tartışmasız en büyük usta kabul etmektedir. Gerçekten de gözlem ve çözümlemedeki yeteneği, birçok alanda bilgi sahibi olmasının sonucudur. Kimya, anatomi, kriminoloji, suçlu psikolojisi, zehirbilim ve jeolojiyi iyi bilmekte ama felsefe ve politikadan anlamamaktadır. Dostu Watson'a göre edebiyattan da pek anlamaz ama "Kızıl Saçlılar Kulübü" öyküsünün sonunda kendisini pohpohlayan Watson'a, "Gustave Flaubert'in George Sand'a dediği gibi, *'L'homme c'est rien, L'Oeuvre c'est tout,'"*[2] diye ukalalık yapabilir. Aslında Flaubert'in böyle bir söz söylediği de gerçek değildir.

İyi keman çalar, iyi boks ve eksrim bilir, morfin ve kokain kullanır.[3] Ezeli rakibi Arsène Lupin'in aksine kadınlarla bir ilgisi yoktur. Bir tek öyküsünde, "Bohemya'da Skandal"ın kahramanı Irene Adler'in güzel gözleri karşısında biraz bocalar.

Sherlock Holmes, öncülleri bütün dedektiflerden hem zekâ hem kişilik bakımından daha üstündür, saygıdeğer ve dürüstlük simgesi bir kimsedir; kendi anlattıklarına göre uluslararası sorunları çözmüş ve beynelmilel bir ün kazanmıştır. Bütün bu niteliklerinin yanında bir İngiliz'dir. Poe'nun kahramanı Dupin de dahil olmak üzere Holmes ortaya çıkıncaya kadar ilgi çeken dedektiflerin hepsi Fransız asıllıdır. Doyle, Holmes ile İngilizlerin milliyetçilik duygularına da hitap etmiştir; belki bu kadar popüler olmasında bu etkenin de rolü vardır.[4]

İki arkadaşın Baker Sokağı'ndaki ortak apartman daireleri, her türlü kötülüğün cirit attığı Londra'da bir tutarlılık adacığıdır. Dışarıdaki uygunsuzlukların haberleri basın, posta yahut araya giren dostların ricasıyla buraya gelir. Holmes sorunu çözdükten sonra koltuğuna yerleşir, piposunu içerek Watson'la konuşur. Watson kışkırtıcı sorularla muammanın çözümünün daha iyi kavranılmasını sağlar. Zaten sıradan okurun özdeşleşeceği kahraman Holmes değil, Watson'dır.

Sherlock Holmes öykülerinin çoğunda suç, cinayet değil hırsızlık, sahtekârlık, önemli belgelerin veya kişilerin kaybolması, şantaj gibi suçlardır. Polisiye romanı, "cinayet romanı" olarak kabul edip tanımlayanlara göre Holmes öykülerinin çoğu bu tanıma uymaz.

Sherlock Holmes dünya polisiye edebiyatını çok etkilemiş, ünü evrensel bir kahramandır. 1934 yılında tanınmış polisiye roman yazarı Christopher Morley'in önderliğinde bir grup Holmes hayranı, "The Baker Street Irregulars" diye bir kulüp kurmuştur. Kulübün adı, bilindiği gibi, Holmes'e bilgi toplamakta yardım eden

uyanık sokak çocuklarına verilen addır. Bu kulübün üç ayda bir çıkan *The Baker Street Journal* adında bir yayın organı da vardır. Yıl içinde yapılan çeşitli toplantılarda Holmes öyküleri tartışılır ve öykülerin yeni yorumları yapılır. 31 Ocak 1941'deki toplantıda orkide ve iyi yemeği seven, şişman dedektif Nero Wolfe'un yaratıcısı Rex Stout, yaptığı bir yorumla Doktor Watson'ın aslında Holmes'ün karısı olduğunu bir polisiye roman yazarına yakışır şekilde kanıtlamıştır(!). Bu ilk Sherlock Holmes kulübünün benzerlerine dünyanın pek çok ülkesinde rastlanır. *Encyclopedia Sherlockiana*'ya göre dünyada halen faal 257 adet Sherlock Holmes kulübü vardır.[5]

Holmes hakkında yüzlerce kitap yayımlanmıştır, çok ayrıntılı bir ansiklopedi olan *Encyclopedia Sherlockiana* ise herhalde bir yazar için özel hazırlanan tek ansiklopedidir. Holmes sessiz sinema döneminden başlayarak pek çok kez film ve televizyon dizisine konu olmuştur.

Doyle'un kahramanı, gerek yazıldığı dönemde gerek sonraları polisiye roman yazarlarını derinden etkilemiştir. Daha Doyle yaşarken pastiş Holmes öyküleri yayımlanmıştır. Teknik deyimiyle *pseudo translation* denilen, özgün Doyle öyküleri çevrilmiş gibi gösterilerek yayımlanan sahte çeviri öyküler özellikle Almanya ve Fransa'da çok yaygındır. Bilhassa 1907'de Almanya'da yayımlanan *Detektive Sherlock Holmes und seine weltberühmten Abenteuer* (Dedektif Sherlock Holmes ve Onun Dünyaca Ünlü Maceraları) dizisi bu alanda en bilinenidir. Bu dizide Doktor Watson'ın yerini Henry Taxon diye biri alır.

Doyle'un ölümünden sonra da birçok yazar Holmes öyküleri üretmeye devam eder. Örneğin Doyle'un ölümünden üç yıl sonra Vincent Starrett, *The Private Life of Sherlock Holmes*'ü (Sherlock Holmes'ün Özel Hayatı) yayımlamış, 1954 yılında ünlü polisiye roman yazarı John Dickson Carr ile yazarın oğlu Adrian Conan Doyle, *The Exploits of Sherlock Holmes* (Sherlock Holmes'ün Keşifleri) ismiyle bir öykü dizisi neşretmişlerdir. Bu gibi yapıtlar arasında, W.S. Baring-Gould'un 1962'de yayımlanan *Sherlock Holmes of Baker Street* isimli yapıtıyla Michael Dibdin'in 1978'de okurlara sunulan ve birçok tartışmaya neden olan eseri *The Last Sherlock Holmes Story* en başarılılarındandır. Dilimize de çevrilen ve film konusu olan Michael ve Mollie Hardwick'in yazdığı *Sherlock Holmes'ün Özel Yaşamı* da bu konuda anılmaya değer eserlerdendir. Yine bir grup Holmes hayranının kaleme aldığı, John North imzasıyla yayımlanan ve dilimize de çevrilen *Sherlock Holmes ve Arap Prensesi* isimli yapıt da bu konuda tanınmış öykülerdendir.

Holmes'ün diğer polisiye kahramanları üzerindeki etkisinin bir örneği, Arsène Lupin'in

GÖKHAN TOSUN, ÜNLÜ DEDEKTİFİN MERAKLILARININ HİÇ YADIRGAMAYACAĞI DAVRANIŞLARI, WATSON İLE İLİŞKİLERİ VE KENDİNE ÖZGÜ ÇÖZÜM YOLLARIYLA İSTANBUL BALTALİMANI'NDAKİ ESRARENGİZ KÖŞKTEKİ OLAYLARI AÇIĞA ÇIKARACAK VE BU ARADA GENÇ CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA GEÇEN BU OLAYDA SİYASİ BİR SKANDALI DA ÖNLEYECEKTİR. 1930'LARIN İSTANBUL'U ROMANDA BAŞARIYLA RESMEDİLMİŞTİR.

uzun soluklu maceralarından biri olan ve Sherlock Holmes ile çekişmesini anlattığı *Oyuk İğne* isimli yapıtıdır. Server Bedi de sevimli kahramanı Cingöz Recai'yi bu ünlü dedektifle *Sherlock Holmes'e Karşı Cingöz Recai* isimli 15 kitaplık bir dizide karşı karşıya getirmiştir. Ülkemizde yayımlanan ilk telif polisiye roman dizisinin başlığı da *Türklerin Sherlock Holmes'ü Amanvermez Avni*'dir. Bu arada 1912'de yayımlanan Yervart Odyan'ın fenomen kitabı *Abdülhamid ve Sherlock Holmes*'ü de unutmamak gerekir.

Bütün bunları, genç bir yazarın ilk polisiye romanı *Sherlock Holmes - İstanbul'dan Gelmeyen Mektup*'tan söz etmek için anlattım.

Gökhan Tosun'un *İstanbul'dan Gelmeyen Mektup*'u, onlarcasını okuduğum, Doyle dışında yazılmış Sherlock Holmes öykülerinin en başarılılarından biri ve Türk polisiye edebiyatında bu vadideki ilk ciddi örnek.

Özellikle Doktor Watson ile Sherlock Holmes ilişkisini özgün öykülerdeki kadar keyifli anlatan bu romanı beğeniyle okudum ve Sherlock Holmes hayranlarının da keyifle okuyacağını umuyorum.

Sherlock Holmes'ün bu öyküsünde ünlü dedektifin daha önce de polisiye romana merakı bilinen II.Abdülhamit döneminde padişahın daveti üzerine İstanbul'a geldiğini öğreniyoruz. Geleneksel Sherlock Holmes öykülerinin yukarıda genel niteliklerini verdiğimiz çizgisini başarıyla izleyen Gökhan Tosun, ünlü dedektifin meraklılarının hiç yadırgamayacağı davranışları, Watson ile ilişkileri ve kendine özgü çözüm yollarıyla İstanbul Baltalimanı'ndaki esrarengiz köşkteki olayları açığa çıkaracak ve bu arada genç Cumhuriyet'in ilk yıllarında geçen bu olayda siyasi bir skandalı da önleyecektir. 1930'ların İstanbul'u romanda başarıyla resmedilmiştir.

221B okurlarına ülkemizde Doyle dışı yazılan ilk Sherlock Holmes romanını önerirken ülkemizdeki polisiye roman türündeki gelişmeleri keyifle ve sevinçle izleyen bir polisiye roman tiryakisinin keyfini yaşadığımı da belirtmek isterim.

NOTLAR

1) Arthur Conan Doyle, Utah Çiçeği, Çeviren: Muharrem Atlıkan. İstanbul 1972, s.29-30.
2) Bu Fransızca tümce, "Kişi hiçbir şey değildir, eser her şeydir" diye çevrilebilir. "Kızıl Saçlılar Kulübü" (Red Headed Ligue) adlı öyküde söylenmiştir.
3) Holmes'ün yazıldığı dönemde morfin ve kokainin yasak olmadığını, köşe başında eczanelerde satıldığını, birçok ilacın içinde ve Coca Cola dahil birçok üründe bulunduğunu hatırlatalım.
4) Bu konuda Zeynep Ergun, yayımlanmış doktora tezi "Kardeşimin Bekçisi: Başlangıcından İkinci Dünya Savaşı'na İngiliz Dedektif Yazını" adlı çalışmasında çok ilginç tespitler yapmaktadır. s. 48 ve sonrası.
5) Encyclopedia Sherlockiana, New York 1997, s.310-318

GÖRÜNMEZ TABANCA

JEAN-CHRISTOPHE GRANGÉ'NİN VAZGEÇİLMEZİ: "GLOCK"

"Karim silahını çıkardı, namluyu tavana çevirdi...
- Silahımı bırakıyorum. Biz konuşurken kimse ona dokunmayacak.
Karim'in varilin üzerine bıraktığı otomatik bir Glock 21'di, yüzde 70 polimerden yapılmış, son derece hafif, en son modellerden biri. Kabzada on beş mermi, bir tane de namluda, fosforlu gez. Heriflerin daha önce hiç böyle bir silah görmediklerini biliyordu..."
"- Hatırlaman için, diye mırıldandı Karim. Bir aynasız, hep sorun olur. Ama Arap bir aynasız, işte o büyük beladır. Kuzey Afrikalı pataklamayı bir daha dene, işte o zaman belaya batarsın. (Son bir tekme daha attı.) Hem de gırtlağına kadar.
Mağripli geri geri yürüyerek hangardan çıktı, giderken Glock 21'ini almayı da unutmadı."
Kızıl Nehirler, Bölüm 10.

Kızıl Nehirler, Jean-Christophe Grangé'nin yazarlık kariyerine sığdırdığı 12 polisiye roman içinde en çok ses getireni. Hiç Grangé okumadıysanız bile Jean Reno ile Vincent Cassel'in rol aldığı sinema uyarlamasına tesadüf etmişsinizdir.

Kızıl Nehirler boyunca iki ana karakterin eşzamanlı hikâyesini okursunuz: Tecrübeli Başkomiser Niemans ve Mağripli genç polis teğmeni Karim Abdouf. Her ne kadar Karim, sinema uyarlamasında tuhaf bir şekilde beyazlamışsa da yukarıda okuduğunuz üzere, Arap kökeninden gurur duyar ve tüm Grangé karakterleri gibi Glock taşır...

GRANGÉ VE GLOCK TAKINTISI

1961 doğumlu Fransız yazar Jean-Christophe Grangé, uzun yıllar çeşitli haber ajansları ve gazeteler için serbest gazetecilik yaptı, *Paris Match*, *Figaro Magazine*, *The Sunday Times* ve *National Geographic* için yazılar kaleme aldı. 33 yaşında yazdığı ilk polisiyesi *Leyleklerin Uçuşu*, Fransa'da çok başarılı oldu ve televizyon dizisi haline getirildi. Arkasından gelen *Kızıl Nehirler* 20'den fazla dile çevrilerek Grangé'yi zengin etti. Doğaüstü öğeler içeren üçüncü kitabı *Taş Meclisi*, polisiye türünün dışına çıkarak fantazya okurlarını da mutlu etmeyi bildi. Dördüncü roman *Kurtlar İmparatorluğu* ise Fransa'daki milliyetçi Türk mafyasını konu alan, Paris'te başlayıp Ürgüp'te biten bir polisiyeydi. İlk dört kitabın başarısı film uyarlamalarını da beraberinde getirdi. Filmlerde Monica Bellucci'den Emre Kınay'a muhtelif ünlüleri izledik.

Bu silsile içinde Grangé'nin eli de romancılığa alıştı, iki kitap arasındaki süre bir yıla kadar düştü: *Siyah Kan, Şeytan Yemini, Koloni, Ölü Ruhlar Ormanı, Sisle Gelen Yolcu, Kaiken, Lontano.* Kitapların tümü Türkçede yayımlandı; o kadar ki bazılarının İngilizce çevirileri bile yoktu. Bu yazının yazıldığı esnada *Kongo'ya Ağıt*'ın Türkçe baskısı da okurların raflarında

Jean Reno, Kızıl Nehirler'de Başkomiser Niemans rolünde

Jean Christophe Grangé

GRANGÉ'Yİ SEVERSİNİZ SEVMEZSİNİZ, HİÇ OKUMAMIŞ DA OLABİLİRSİNİZ AMA GRANGÉ ROMANLARI İÇİN OBJEKTİF TEK BİR ŞEY SÖYLEMEK GEREKİRSE O DA BİRER "PAGE-TURNER" OLDUKLARIDIR. BİR TANITIM YAZISINDA, HAKSIZ OLMAYARAK ŞÖYLE DER: "OCAKTA YEMEĞİNİZ VARSA OKUMAYA BAŞLAMAYIN!"

yerini aldı. Tüm sevenlerine müjde!

Elbette, Grangé için "sevenler", "sevmeyenler" ve "önce sevip sonra bıkanlar" kümeleri bulunuyor. Bendeniz "sevenler" ile "önce sevip sonra bıkanlar" arasında bir yerlerdeyim. Yeni kitaplarını okuyunca ibre bir yöne doğru kayacak. Bakalım...

Grangé'yi seversiniz sevmezsiniz, hiç okumamış da olabilirsiniz ama Grangé romanları için objektif tek bir şey söylemek gerekirse, o da birer "page-turner" olduklarıdır. Bir tanıtım yazısında, haksız olmayarak şöyle der: "Ocakta yemeğiniz varsa okumaya başlamayın!"

Yazarların tekrar eden örüntüleri olur, tüm kitaplarında bulacağınız bildik tatlar... Grangé için şunları sayarız:

Hikâye sürükleyicidir.

İyi araştırma (araştırmacı gazetecilik) yapılarak yazılmıştır.

Tarz kendini epeyce tekrarlasa da her kitabın özgün ve öncekilerden farklı bir konusu olur.

Çoğunlukla uluslararası olacak şekilde, roman içinde sıklıkla coğrafya değiştirilir. Kitabın sonunda bir kan bağı ortaya çıkabilir, böylece Yeşilçam nostaljisini yakalarız.

Veee kahramanlar mutlaka Glock taşır.

Haydaaa!

"... Ama en iyileri burada: Glock 17 ile Glock 21, Avusturya malı. Berettaları bile sollayacak, geleceğin silahları. (Beretta'ya benzeyen, ama tam olarak bitirilmemiş, baştan savma yapılmış bir tabanca aldı.) Yüzde 70 polimerden yapılmış. Bir hafiflik şaheseri... Estetik meraklıları bunu çok güzel olmadığı için eleştiriyorlar. Bana kalırsa bu 'oyuncak' şimdiye kadar yapılanların en güzeli..."

Leyleklerin Uçuşu, Bölüm 20.

NEDİR BU GLOCK?

Bu da bir başka okunası hikâye... Buyurun.

Perde çubuğu üreten, 52 yaşında bir adam, sabah uyanır ve silah yapmaya karar verir! 10 yıl bile geçmeden ürettiği silah dünyadaki hemen her ordunun, her polis teşkilatının envanterine girmiş, ABD içinde ABD malı silahlardan daha fazla ilgi görmüş, tereciye tere diye satılmıştır... İnsanlara hayallerinin peşinden gitmelerini öğütleyen kariyer blogları yalan söylemiyor. Hayatta hiçbir şey için geç değil dostlarım.

1980 yılında Avusturya Savunma Bakanlığı, ordunun elindeki İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma Walther (Nazi filmlerinde SS subaylarının elinde görürüz) tabancaları daha modern yarı otomatik tabancalarla değiştirmek ister. Bunun için güvenlik, dayanıklılık, kapasite, NATO standartlarına uyum gibi konularda 17 maddelik bir şartname hazırlanır. Testlerde en yüksek puanı alacak silahın üreticisiyle el sıkışılacaktır. İhaleye Alman Heckler & Koch, İtalyan Beretta, Alman SIG Sauer, Browning markasının da sahibi olan Belçikalı FN Herstal çeşitli modeller ile teklifler sunarlar. 1982 yılında sonuçlanan ihalede kazanan "Glock 17"dir.

İhalenin açıldığı sırada 52. yaşını kutlayan Avusturyalı mühendis Gaston Glock o sıralar mütevazı atölyesinde, kapı menteşesi ve perde çubuğu gibi domestik ürünlerin yanı sıra ordu için makineli tüfek kemeri ve saha bıçağı da üretmekteydi. Hayatında bir kere bile ateşli silah tasarlamamıştı ama polimer bileşikler konusunda uzmandı. Fotoğraf makinesi ve kamera endüstrisinden (bu detayı unutmayın, lazım olacak) kendisi gibi polimer uzmanı çalışanları topladı ve işe girişti.

Silahın ana gövdesi (çerçeve takımı), şarjör gövdesi ve diğer bazı temel parçalar, bizzat Gaston tarafından keşfedilen naylon bazlı özel bir polimerden üretildi. Bu malzeme geleneksel karbon-çelik ve diğer çelik alaşımlarından daha esnekti. Ayrıca şoka, aşındırıcı sıvılara ve aşırı uçlardaki sıcaklıklara dayanıklıydı, paslanmıyordu ve daha hafifti.

Özel kalıplanmış polimer gövdede, sürgünün hareketini sağlaması için dört adet çelik ray bulunuyordu. Dikdörtgen şekilli sürgüyse (yarı otomatik tabancaların üst kısmında bulunan, kayarak ileri-geri hareket eden parça) CNC tezgâhında blok olarak çelikten üretildi. Çelik sürgü ve namlu üzerinde “Tenifer” adı verilen bir kaplama kullanıldı. Bu kaplama, silaha mat bir görüntünün yanı sıra standartların üzerinde bir sertlik ve tuzlu suya (insan terine) karşı koruma da kazandırıyordu.

Silaha, kendi geliştirdikleri ve “Safe Action” adını verdikleri özel bir emniyet mekanizması da eklediler. Firmanın 17. patenti olduğu için ismini de “Glock 17” koydular. (İlerleyen yıllarda bu prototip büyüyecek, küçülecek, kalibresi değişecekti; her yeni model, yeni bir numarayla piyasaya çıkacaktı. Bugün Glock 17’den Glock 42’ye, onlarca model mevcut.)

Glock 17, vatanındaki ihaleyi kazandıktan kısa süre sonra Avrupa’nın diğer ordularına girerek NATO’nun onaylı envanterinde yerini aldı. Bunu ABD pazarı izledi. 1992’ye geldiğinde Glock firması, 45’ten fazla ülkede 350.000’den fazla tabanca satmıştı.

Glock marka yarı otomatik silahlar, halen dünyanın pek çok ordusu ve polis teşkilatı tarafından kullanılıyor. Perakende satış istatistiklerinde de çoğu ülkede en çok ithal edilen silah. Yani özel harekât subaylarından ev kadınlarına uzanan geniş bir yelpazeden bahsediyoruz.

“... güderiyi açtı ve altın gibi ışıldayan yasak şey ortaya çıktı.
Glock marka, 9 milimetrelik otomatik bir tabancaydı bu. Oldukça hafif, mekanik sürgülü, Safe-Action tetik emniyeti olan bir silahtı...
Mathilde silahı avcunda tartarken, durumunu düşünüyordu. Yazı masasının çekmecesinde otomatik bir silah saklayan, dul ve penis özlemi çeken bir psikiyatr.”
Kurtlar İmparatorluğu, Bölüm 29.

Gelelim zurnanın zırt dediği yere...

Efendim, rivayet olunuyor ki Glock tabancalar naylon bazlı polimerden üretildikleri, yani “plastik” oldukları için, X-ışınlı tarama cihazlarında görünmüyorlarmış. Böylece el çantanıza bir Glock atarsanız, havaalanı güvenliği tarafından fark edilmeden herhangi bir ülkeye gidebilir ve bu ülkenin balistik kayıtlarına girmeden istediğiniz suçu işleyebilirmişsiniz. Hatta arzu ederseniz yolda uçağı kaçırabilirmişsiniz bile.

“... Önce havaalanından sorunsuz geçmek için söktüğüm ikinci otomatiğimin, bir Glock (metal detektörleri tarafından algılanmaması için polimerden yapılmıştı), parçalarını birleştirdim, sonra siyah kılıfına yerleştirdim.”
Şeytan Yemini, Bölüm 57.

GÖRÜNMEZ TABANCA OLUR MU?

Görünmez tabanca olmaz elbette. En azından bugünkü teknolojiyle...

Bir alışveriş merkezine gittiğinizde, güvenlik kontrolünden geçerken çaktırmadan tarama cihazının ekranına bakın. Güvenlik görevlisinin izlediği görüntünün, çocukken bisikletten düştüğünüzde çekilen siyah beyaz bilek grafinizden epeyce farklı olduğunu göreceksiniz. Bugün kullanılan X-ışınlı paket kontrol cihazları, renk kodlamasıyla üç boyutlu görüntü sağlıyorlar. Sadece metaller değil, organik maddeler (deri cüzdan, elma, kitap vb.) ve organik olmayan diğer maddeler (pet şişe, kredi kartı, plastik anahtarlık vb.) tabiri caizse “ayna” gibi görünmekte.

Bugün tarama cihazında plastik su tabancasını bile görmek mümkünken yirmi santimetre, 700 gramlık gerçek bir tabancayı -polimer dahi olsa- fark etmemek için o sırada Whatsapp’ta mesajlaşıyor olmak gerek. Kaldı ki dikkatli okurlarımız Glock tabancanın namlusunun, sürgüsünün ve sürgü raylarının çelik olduğunu anımsayacaklar. Şarjör yayından millere, silahta daha başka çelik parçalar da var. O kadar ki, bir Glock’un temel kütlesinin yaklaşık %80’ini bu çelik aksam oluşturuyor.

Paket tarama cihazı görüntüsü. Organik maddeler turuncu, organik olmayanlar yeşil, metaller mavi.

Diyelim, silahı hasbelkader güvenlik taramasından geçirmeyi başardık. Baştan aşağı metal olan fişekleri ne yapacağız? İçinde fişek olmayan bir silah, eşittir: ampulsüz bir lamba, sim kartsız bir telefon, anahtarı evde kalmış bir araba, duvaksız bir gelin...

"... Motoru çalışır halde bırakarak Subaru'sundan indi. İki eliyle Glock'unu doğrultarak yaklaştı..."
Kaiken, Bölüm 54.

Fakat Glock 17'nin piyasaya çıkışının üzerinden 30 yıl geçtiğini göz ardı etmeyelim. O zamanki tarayıcıların görüntüsü gerçekten de bilek grafisine benziyordu. 1980'li yılların sonunda, Glockların metal dedektörlerini geçebileceği yönünde yaygın bir endişe hasıl olmuştu. Elbette Amerikan Federal Havacılık İdaresi başta olmak üzere, dünyada pek çok resmi kuruluş bu konuda sayısız deney yaptı.

Ve Glock tabancalar, zamanın teknolojisinde de aynen birer "tabanca" gibi göründüler.

NEREDEN ÇIKTI BU "GÖRÜNMEZ TABANCA" EFSANESİ?

Hollywood fenomeni *Die Hard* serisinin 1988 tarihli ilk filminde, Bruce Willis polis şefine şöyle der:

"O serseri bana bir Glock 7 çekti! Bunun ne olduğunu biliyor musun? Almanya'da yapılan porselen bir silah. Havaalanınızdaki X-ışınlı cihazlarınızda görünmüyor ve senin bir ayda kazandığından daha fazla ediyor."

Bu epeyce komik replikte, "porselen"den tutun da silahın fiyatına ve Almanya'ya kadar her şey yanlış elbette. "Glock 7" diye bir modelin hiç var olmaması da cabası... Ama görünmez silah söylentisini başlatan, bu meşhur replik değil.

15 Ocak 1986 tarihli *Washington Post* gazetesinde Jack Anderson isimli muhabirin "Kaddafi Avusturya Yapımı Plastik Silah Alıyor" başlıklı yazısı çıkar. Jack Anderson o dönemde, Uğur Dündar'ın Arena'sıdır; karanlıkta kalan hadiseleri ifşa etmekle ünlenmiştir. Kaddafi ise ABD'nin son popüler kâbusu, dönemin Usame bin Ladin figürüdür; tüm gazeteler Libya ile "yıkılmakta"dır. Bu yazı, tahminlerin üzerinde bir ilgi görmüş olacak ki Anderson, 1986 yılı boyunca çeşitli gazetelerde pek çok başka makale yazarak konuyu seriye çevirir.

Anderson özetle şunu iddia eder: Kaddafi, uçaklara fark edilmeden sokmak için karaborsadan Glock tabancalar satın almaktadır. Bu tabancalar "plastik" olduğu için havaalanındaki metal dedektörü tarayıcılarda görünmemektedir. Kaddafi'nin teröristleri böylece Amerikan uçaklarını kaçıracak ve sağa sola çakacaktır.

Bu korku, 1986 başından 1988 sonuna kadar ABD'de büyük hadise koparır. Dünya daha önce hiç duymadığı "plastik silah" olgusuyla tanışır. Kurumlar şaşkındır... Jack Anderson, güvenlik uzmanlarının gerçekten denediğini ve bu silahı fark edilmeden havaalanına sokabildiklerini yazar. Glock firması, Avusturya'dan yalanlamalar yayınlar. Silahlanma karşıtları kazan kaldırırken "Amerikan Kültürü"nün silahsız olamayacağını savunan Cumhuriyetçi kesim hemen karşı lobiye girişir. Anderson'ın silahlanma karşıtlarından para aldığı iddia edilir. Bir

Glock 17'nin röntgen cihazındaki görüntüsü. Çelik parçalar beyaz, polimer kısımlar gri. Yarı dolu şarjördeki fişekler de görülebiliyor.

diğer iddiaysa, pazar paylarının düşmesinden endişe eden Amerikan silah üreticilerinin Anderson'ı satın aldığıdır... Falan da falan...

Bu gürültü patırtı, 1988 yılı sonunda Fark Edilemeyen Ateşli Silahlar Yasası'nın çıkmasıyla son bulur: İçeriğinde 105 gramdan daha az çelik bulunan tüm ateşli silahların üretimi, ithalatı, satışı, bulundurulması, taşınması ve devri yasaklanır. İşin garip tarafı, bu tamamen sembolik bir yasadır ve 1988 yılında da bugün de, hiçbir gerçek ateşli silahı etkilememiştir. Nasıl oldu da Glock bu fırtınadan sağ çıktı?

Silahlanma karşıtları, konuyu iyice irdelemeden ortalığı ayağa kaldırdıkları için stratejik anlamda hata yaptıklarını bugün itiraf ediyorlar: Tartışmaların en ateşli anında, Glock tabancanın tarayıcılarda ay parçası gibi göründüğü ortaya konunca, lobi içerisindeki herkesin birbirine baktığı derin bir sessizlik anı oluyor...

Neticede kamunun içine su serpilmesi için yasa geçiriliyor ama uygulamada ne Glock ne de başka herhangi bir silah yasanın kapsamına giriyor. Bu tuhaf yasa, her iki tarafı da bir şekilde mutlu etmişe benziyor: Silahsever dernekler yasanın hükümsüz oluşundan memnunken, silahsızlanma taraftarlarıysa ABD tarihinde ilk kez bir "antisilah" yasayı meclisten geçirdikleri için övünç duyuyorlar. Siyaset çok acayip...

İşin sonu daha da enteresan bir yere varıyor: Glock marka silahların ABD'de yasaklanması için kampanya başlatan Jack Anderson farkında olmadan, firmanın asla finanse edemeyeceği, muazzam bir tanıtım yapmış oluyor. O güne kadar Glock'un adını bile duymamış tüm Amerikalı silahseverler, "Glock mu? O da ne? Avusturya yapımı bir silah mı? Plastik miymiş? Hmm... Şundan bir de biz görelim," diyorlar.

Gaston Glock bugün 88 yaşında, kendisinden tam 50 yaş küçük ikinci karısıyla operaya ve baleye gidiyor, sahibi olduğu atların yarışlarını izliyor. Üç yetişkin çocuğu şimdiden miras derdine düştü bile...

GRANGÉ BU FİKRE NEREDEN KAPILDI?

Değerli okurlar; masamızda oturduk, araştırdık, soruşturduk ve Glock'un çanta içinde uçağa sokulamayacağını öğrendik. Emin olunuz ki yıllarca araştırmacı gazetecilik yapmış, dünyayı bir uçtan öbürüne arşınlamış Jean-Christophe Grangé de bu bilgilere vâkıftır. E, mübarek! O zaman, neden karakterlerini silahlı şekilde havaalanlarına sokmaya devam eder?

"Bir silahı havalimanına sokmanın tek bir yolu vardır.

Amatörler, genellikle, polimerden üretilmiş Glock marka otomatik bir tabancanın x-ray ve metal dedektörleri tarafından algılanmayacağını düşünürler. Yanlış: namlu, geri tepme yayı, horoz, tetik, şarjör yayı ve birkaç başka parça daha metaldendir. Ve henüz kurşunlar hesapta bile yoktur.

Bir tabancayı havalimanına sokmanın tek bir yolu vardır.

Ve Sema bunu biliyordu.

Türk Hava Yolları'nın, İstanbul'a gidecek TK 4067 uçuş sayılı uçağına binmeden önce havalimanı terminalindeki ticari bölgenin mağazalarına uğradı.

Önce birkaç parça giysi ve bir seyahat çantası satın aldı -bagajsız bir yolcudan daha fazla şüphe çekecek hiçbir şey yoktur- sonra da fotoğraf malzemeleri. Bir F2 Nikon fotoğraf makinesi, 35-70 ve 200 milimetrelik bir objektif, bu marka makinelere uyumlu aletlerin yer aldığı küçük bir kutu ve güvelik kontrolü sırasında filmleri koruyan içi kurşun kaplı iki film kabı. Tüm bu malzemeleri büyük bir itinayla, profesyonellerin kullandığı Promax marka bir çantaya yerleştirdi, sonra havalimanının tuvaletine gitti.

Burada, bir kabine girdikten sonra, namluyu, horozu ve Glock 21'in diğer metal parçalarını, alet kutusunun içine tornavidaların ve penslerin arasına yerleştirdi. Ardından tungsten mermileri, X ışınlarını geçirmeyen ve içindekini tamamen görünmez kılan kurşun kaplara koydu...

Saat 17'de sakince uçağına bindi ve gün sonuna doğru, gümrükte herhangi bir zorlukla karşılaşmadan İstanbul'a ulaştı."

Kurtlar İmparatorluğu, Bölüm 67.

Demek ki Glock'u gereğince sökersek ve parçaları fotoğraf malzemelerinin arasına karıştırırsak bu iş oluyormuş. Grangé acaba bu fikri nereden edindi? Vatandaşa hizmet için araştırdık!

Jack Anderson 1986 yılında yazdığı seri makalelerde, Glock'un defalarca havaalanı güvenliğini atlattığını iddia etmişti. Elbette bu testler, tabancayı sırt çantasına tıkıştıran bir muhabir tarafından yapılmıyordu. Anderson'ın iddiasına göre, denemeleri muhtelif ülkelerin savunma bakanlıklarının güvenlik uzmanları gerçekleştiriyordu. (Hatta Anderson, mahalle baskısı

"'An apparently new Austrian 9mm pistol, the Glock 17, was subjected to test for detectability in airport X-ray apparatus — Hi-Scan 6040, Hi-Scan 9050, GPA 74 — at Stuttgart Airport. The weapon is of plastic material except for the barrel and the magazine spring. The tests showed that the completely assembled weapon is extremely hard to recognize on the X-ray screen. Disassembled, the weapon was X-rayed together with a camera in a camera bag. In this condition only the barrel could be detected as a thick black line. The plastic parts could not be detected.'"

Jack Anderson'ın 18 Nisan 1986 tarihli Times Daily gazetesindeki "Plastik Tabancalar Alman Havaalanından Gizlice Geçiriliyor" başlıklı yazısının ilgili bölümü.

üzerine, bir makalesinde Pentagon'un terörle mücadele biriminden bir uzmanın ismini verir.) İşin püf noktasıysa şuydu: Tüm denemelerde, Glock mutlaka parçalara ayrılıyor ve parçalar başka birtakım nesnelerin arasına yerleştiriliyordu. Aşağıdaki metin, Anderson'ın 18 Nisan 1986 tarihli *Times Daily* gazetesindeki "Plastik Tabancalar Alman Havaalanından Gizlice Geçiyor" başlıklı yazısından:

"... Silah, namlu ve şarjör yayı haricinde plastik malzemeden yapılmış. Denemeler, tamamen birleştirilmiş durumdaki silahın X-ışınlı tarayıcıda fark edilmesinin son derece zor olduğunu ortaya koydu. Sökülmüş silah, bir fotoğraf makinesi çantası içinde bir fotoğraf makinesiyle birlikte tarayıcıdan geçirildi. Bu şartlar altında sadece namlu kalın siyah bir çizgi olarak görülebildi. Plastik parçalar ise fark edilemedi."

İlk Glock prototipinin üretiminde çalışan uzmanların fotoğrafçılık endüstrisinden geldiklerini hatırlayalım. Zira bu endüstride farklı metallerin yanı sıra polimer malzemeler de kullanılıyordu. Bir Glock'u fark edilmeden uçağa sokmak için akla gelmiş en iyi fikir buydu.

Yine de biz yukarıdaki talimatnameyi uygulamaya niyetlenen okurları uyaralım: Denemeyiniz! Her ne kadar akla yakın görünse de bu yöntemin işe yaramadığı, yapılan onlarca güvenlik testiyle ortaya kondu.

GLOCKLARI GÖRMEZDEN GELELİM

Kendisi de bir gazeteci olan ve uluslararası suç makaleleri külliyatına hâkim Jean-Christophe Grangé'nin nereden ilham aldığı, zannederiz ki açıklığa kavuşmuştur.

Bizim bildiklerimizi, hatta fazlasını bildiğinden emin olduğumuz Grangé'nin fotoğraf makinesi ve havaalanı iddiasına fazla anlam yüklemeyelim ve Ockham'ın Usturası gereği en basit açıklamayı tercih edelim: Grangé ateşli silahların kullanıldığı bir çağda, çoğunlukla polis olan karakterlerin uluslararası seyahat ettiği suç romanları yazmakta. Hikâyenin sürdürülebilirliği için o silahın bir şekilde o uçağa girmesi gerek dostlarım!

Grangé okuma zevki hatırına havaalanı tarayıcılarındaki Glockları görmezden gelelim, bu kadarcık hilafıhakikate hoşgörü gösterelim ve heyecanın tadını çıkaralım.

"... Siyah yağmurluk, bacaklarında polikarbonattan yapılmış dar bir tulum, kafasında kar başlığı onun üzerinde bisiklet kaskı, iki eliyle Karim'in Glock'unu kavramış, doğrultuyordu...
... Çıplak bir elin silahı yere attığını, sonra da yağmur perdesinin ardında gözden kaybolduğunu görecek kadar zamanı oldu. Donuk, boğum boğum, pansumanlı, tırmık izli ve kısa tırnaklı bir el.
Bir kadın eli.
Hâlâ namlusundan duman çıkmakta olan Glock'a baktı uzunca bir süre. Sonra küçük baklava desenli kabzaya...
... Birincisi: katil hayatını bağışlamıştı.
İkincisi: elinde katilin parmak izleri vardı."
Kızıl Nehirler, Bölüm 42.

BLACK MIRROR'DAN ÖNCE BLADE RUNNER'DAN SONRA: STRANGE DAYS

"Bir kişinin sıkıcı ve ümitsiz varoluşu bir başkası için renkli filmdir."

BİR POLİSİYE OLARAK *STRANGE DAYS*, SİBERPUNK SİNEMASININ ELİNDEKİ ENDER ÖRNEKLERDEN BİRİ. BİLİMKURGU EDEBİYATINDA BOLCA POLİSİYE ANLATIYA DENK GELMEMİZE RAĞMEN İŞ BEYAZPERDEYE GELDİĞİNDE GEÇMİŞTEN ÇOK FAZLA ÖRNEKLE KARŞILAŞMIYORUZ.

En nitelikli sinema eserlerinin bile zamanla çetin bir ilişkisi vardır. İyi filmlerin trajedisi kendi modalarını yaratmaları, ardından bu modanın taklitçileri yüzünden özgünlüklerini yitirip zamana yenik düşmeleridir. Kimi film içinse süreç tersine işler; eser tüm çabasına rağmen vizyon zamanı seyircisine dokunamaz, toplumda etki yaratamadığı gibi mevcut trendlerin altında ezilir, karanlığa gömülür. Zaman ilerledikçe değişen gündem, en beklenmedik anda unutulan filmi o günün şartları için değerli kılar, esere tekrardan canlılık getirir. Bir filmi çağının gerisine iten ve diri diri mezara koyan süreç, bir başkasının küllerinden doğma hikâyesidir aslında. Kathryrn Bigelow'un yönettiği James Cameron'un senaryosunu yazdığı 1995 tarihli bilimkurgu filmi *Strange Days* (Tuhaf Günler) işte bu ikinci grupta değerlendirilmesi gereken filmlerden. Vizyon zamanı gişede büyük hayal kırıklığı yaşayan esere bugün dönüp baktığımızda hem sinema hem de tema yönünden sunulan çeşitliliğe hayran olmamak elde değil.

1999 yılının son iki gününde geçen *Strange Days* bize gerilim ve paranoya yüklü bir Los Angeles tablosu sunar. Filmin alternatif yakın geleceğinde SQUID isimli kayıt cihazı kullanılarak serebral kortekse bağlanılabilmekte, böylece kişinin yaşadıkları gerçek zamanlı olarak kaydedilebilmektedir. SQUID teknolojisinin sadece görüntü ve ses değil, hisleri de kaydedebilmesi kısa zamanda yasadışı bir "hatıra pazarı"nın doğumuna kapı açmıştır. Kahramanımız Lenny Nero (Ralph Fiennes) hatıra ticaretinde tutunmaya çalışan, "karizmatik kaybeden" profilinde bir eski polistir. Iris isimli bir hayat kadınının, kendisine özel bir SQUID kaydı bırakmasıyla Lenny bir anda karmaşık bir maceranın ortasına düşer. Los Angeles'ta toplumsal bir bunalım sözkonusudur; tanklar ve askerler sokaklarda konuşlanmış, olası bir ayaklanmayı beklemektedir ve Lenny'nin elindeki kayıt, zaten yıkılmaya müsait dengeleri altüst edecek nitelikte bilgiler taşımaktadır. Iris'i ölüme sürükleyen kayıt için kısa zamanda kanlı bir kovalamaca başlayacak, Lenny ve yakın dostu Mace (Angela Bassett) bir yandan kaçarken bir yandan da kaydın ardındaki gizemi çözmeye çabalayacaklardır.

Öncelikle işin bizim için en mühim kısmına değinelim; bir polisiye olarak *Strange Days*, siberpunk sinemasının elindeki ender örneklerden biri. Bilimkurgu edebiyatında bolca polisiye anlatıya denk gelmemize rağmen iş beyazperdeye geldiğinde geçmişten çok fazla örnekle karşılaşmıyoruz. Karşımıza çıkan eserlerin de gişe başarılarıyla anılmadıklarını, ilerleyen yıllarda hayranları tarafından yeniden keşfedilerek şöhreti yakaladıklarını söyleyebiliriz. Bilimkurgu-polisiye denince belki de akla ilk gelecek

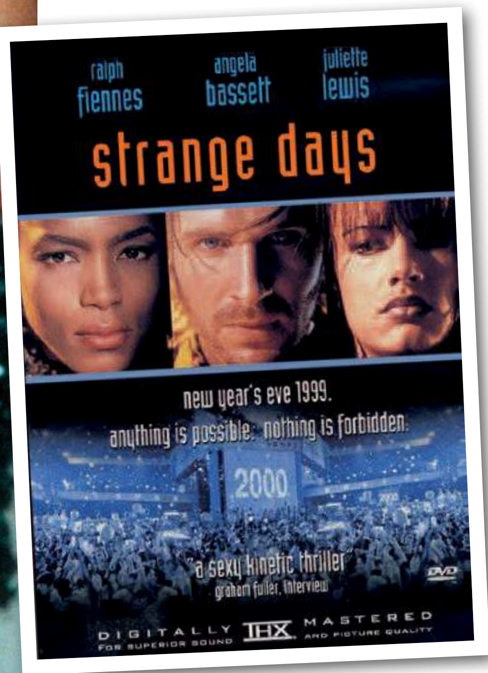

noir hikâye olan 1982 tarihli *Blade Runner* bile vizyon zamanı bütçesine zorlukla yetişen bir hasılata erişebilmişti. *Strange Days* de hasılat yönünden farklı bir noktada durmuyor ancak *Blade Runner*'ın açtığı neo-noir damarı yeni şeylerle genişletme çabası aşikâr. Bu yenilik çabalarından en belirgini, filmin bütçesini hayli yükseğe çeken SQUID kayıtları. Kişinin gözlerinden olayların akışını izlediğimiz hissini vermeyi hedefleyen bu hacmen küçük sahneler için kullanılan kameraların tasarımı bir sene sürmüş. Bugünkü "aksiyon kamerası" trendinin ya da *found footage* (buluntu film) korku akımının henüz tohumlarının dahi atılmadığı bir dönemde denenen bu gözü kara çekimler, aradan geçen 23 yıla rağmen hâlâ doğallığını korumakta.

SQUID kayıtlarının teknik önemi bir yana, bu kayıt fikrinin siberpunk sinemasına etkileri de kritik. Bu tarihe kadar batı bilimkurgu sinemasında siberpunkın bodur ya da unutulmaya mahkûm kaldığını aklımızda tutalım. Japonya'nın anime kültürü başarılı eserler verse de kıtalararası bir başarı kazanılmış ve sinemada yansımaları gerçekleşmiş değildi. 90'lar başında siberpunk sinemasının büyük çoğunluğunu, sanal gerçekliği dijital büyücülük olarak gören/resmeden vasat korku filmleri oluşturmaktaydı. *Strange Days*, kişisel bilgisayarların gündelik hayatta yer edinmesinin yeni yeni başladığı 90'lar ortasında dijitali özümsemiş, rutinine işlemiş bir gelecek tasvirini izleyiciye sunan ilk nitelikli sinema eseri olmuştu. Benzer bir misyonla yola çıkan bir diğer distopik macera filmi *Johnny Mnemonic*'in de aynı yıl vizyon yüzü görmüş olması tesadüf değil. *Strange Days*'te siber teknolojinin münferit ya da gerçeküstü bir güç değil de sosyal dengeleri şekillendiren bir araç olarak nesnel gerçeklikle ilişkili ve eleştirel bir noktadan incelenişi, fenomen İngiliz dizisi *Black Mirror*'ın 2011'de yayınlanmasına kadar tekrar gerçekleşmeyecekti.

Ne var ki filmin, giriştiği tüm zor sınavlardan layıkıyla geçtiğini söyleyemiyoruz. *Strange Days,* sunduğu sürükleyici hikâye ve gergin yakın gelecek tasvirini son yirmi dakikasında tepetaklak eden bir yapım. Hikâye ilerledikçe güçlü bir politik kurguya evrileceğinin sinyalini veren Bigelow/Cameron ikilisi finalde ısrarla politik katarsise ulaşmaktan kaçınıyor, bu da filmin dramatik etkisini ve olgunluğunu ciddi anlamda sarsıyor. *Strange Days*'in omurgasını oluşturan en önemli esin kaynaklarından biri, 1992 yılında gerçekleşen Los Angeles Ayaklanması. Siyah bir taksi şoförünün polisler tarafından dövülmesini takiben çıkan olaylarda Los Angeles Polis Departmanı, direnişçilere karşı yetersiz kalmış, askeri desteğin devreye girmesiyle ayaklanma altı günde dindirilebilmişti. Binlerce kişinin yaralandığı ve altmıştan fazla kişinin öldüğü bu metropol savaşı, *Strange Days*'te yakın gelecek alegorisi üze-

STRANGE DAYS'İ KALBURÜSTÜ BİR BİLİMKURGU DENEYİMİ SAYMAK GEREK. DÖNEMİNDE SANAL GERÇEKLİKLE İLGİLİ TARTIŞMADA SÖZ HAKKI BULAMAMASI, SUNDUĞU TEKNOLOJİ MODELİNDEN DEĞİL, BU MODEL ÜZERİNDEN SUNDUĞU ANLATIYI POLİTİK ÜRKEKLİĞE KAPILIP DERLİTOPLU TAMAMLAYAMAMASINDAN. BİRKAÇ YIL SONRA VİZYONA GİREN *THE MATRIX* İLE SANAL GERÇEKLİK SORUSU ANAAKIMA İŞLENECEK, SİBERPUNK İÇİN FARKLI BİR ÇAĞ BAŞLAYACAKTI.

rinden yeniden yazılıyor, filmde Los Angeles sokakları ırkçılığın yol açtığı huzursuzluk ve bu huzursuzluktan ürken otoritenin yolladığı sayısız askerle dolup taşıyor. Ne var ki filmin finali, kötülüğü sistemle değil sosyopatik birkaç karakterle ilişkilendirmeyi yeterli buluyor. *Strange Days*'in Amerika'nın sıcak yakın tarihini hemen ekrana taşıma hamlesi bu kritik finaliyle cesur bir hareket olmaktan çıkıyor. Sol çizgide gezinip birden muhafazakârca peri masalına dönüşme hilesi anlatının da çiğleşmesine sebep oluyor. Filmi vizyon döneminde inceleyen ve beş üzerinden dört yıldız verecek ölçüde beğenen sinema eleştirmeni Robert Ebert'in 1995 yılındaki yorumu, filmde bugün göze çarpan bu çiğliğin döneminde de fark edildiğini gösteriyor: "(Finalde) Polis şefinin bir anda belirişi mucizevi bir şekilde gerçekleşiyor. Bigelow bir ayaklanma başlatıyor ve ardından bunu unutuyor ve her şeyi yeni yıl kutlamasına bağlıyor, anarşiyi musluktan akan suymuşçasına kapatabilirmişsiniz gibi."[1]

Tüm bu olumsuzluklara rağmen *Strange Days*'i kalburüstü bir bilimkurgu deneyimi saymak gerek. Döneminde sanal gerçeklikle ilgili tartışmada söz hakkı bulamaması, sunduğu teknoloji modelinden değil, bu model üzerinden sunduğu anlatıyı politik ürkekliğe kapılıp derlitoplu tamamlayamamasından. Birkaç yıl sonra vizyona giren *The Matrix* ile sanal gerçeklik sorusu anaakıma işlenecek, siberpunk için farklı bir çağ başlayacaktı.

The Matrix külliyatı, kitleleri siberkültürle ve uzak geleceğin karamsarlığıyla tanıştırdı, bugünse dijitalin ivmeli yükselişi insanı ister istemez yakın gelecekle ilgili ciddi biçimde düşünmeye itiyor. VR teknolojisinin ilk büyük ticari başarılarını kazandığı günümüzde *Strange Days*'in gelecek kurgusuna bir kez daha göz atmakta fayda var. Başta *Black Mirror* takipçileri olmak üzere tüm bilmkurguseverlere tavsiye edilir.

1) Robert Ebert'in Strange Days incelemesini *www.rogerebert.com/reviews/strange-days-1995*'ten okuyabilirsiniz.

ROMAN

§

AHMET ÜMİT

"VİCDANINI YİTİRMİŞ BİR DÜNYADAN BAŞKA NEDİR Kİ CEHENNEM?"

BİRİNCİ BASKI
300.000 ADET

#kitapsatılanheryerde

Edhem Bey

"ZİRA İNSAN NOKSANDIR, MİZACI NEFSİNE MAĞLUP BİR ZAVALLIDIR..."

Tuhaf Mucit

YAZAN: MAHİR ÜNSAL ERİŞ
ÇİZEN: FERİT GÜLEÇ

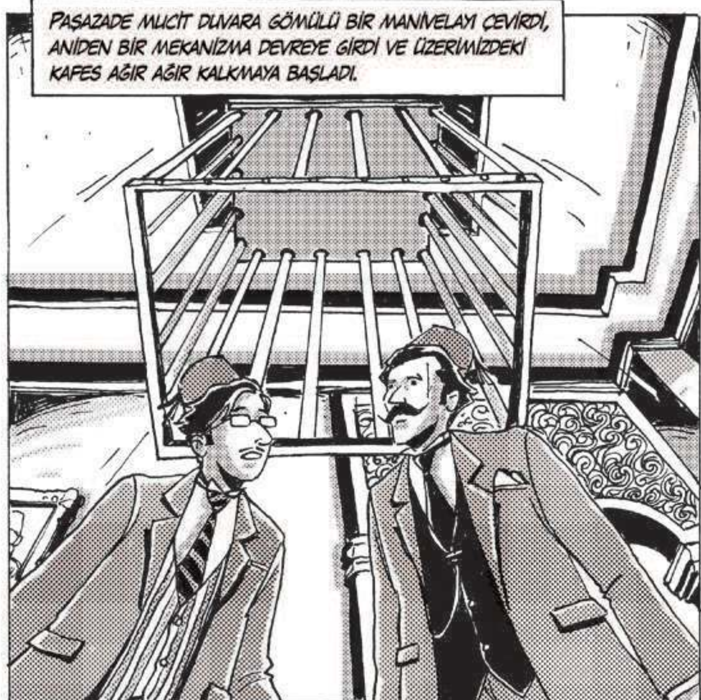

VE ANLATMAYA KOYULDU...

KONAĞIN MERDİVENLERİNDE BİR BASAMAK VAR. BASAMAK. ONA BAĞLI BİR MEKANİZMA TESİS ETTİM. BASAMAK VAR. ÜZERİNDEN GEÇTİĞİNİZ ZAMAN BU EMNİYET TEDBİRİ DEVREYE GİRİYOR. EMNİYET. EVET EFENDİM EMNİYET.

EVİ DARMADAĞIN BULMUŞ. DARMADAĞIN. BİRİLERİ GELİP HER ŞEYİ HER YERİ DAĞITMIŞ. DARMADAĞIN.

EVRAKIMI, DOSYALARIMI PARAMPARÇA ETMİŞLER. PROJELERİMİ, PLANLARIMI ÇALMIŞLAR. PARAMPARÇA. ÇALMIŞLAR. LAKİN, LAKİN PARA VE MÜCEVHERATA ZİNHAR DOKUNMAMIŞLAR. ZİNHAR...

ŞÜPHELENDİĞİNİZ KİMSE VAR MI EFENDİM? YANİ, OLUR A, BİR TEHDİT, BİR MEKTUP, BİR TELGRAF...

VAR EFENDİM, ELBETTE VAR. VAR. ARZEDEYİM. ELBETTE.

ÖYLE MI EFENDİM? KİMDİR?
İNGİLİZ YÜKSEK KOMİSER MUAVİNİ KORAMİRAL MİSTIR WEBB'İN YAVERİ, ASHTON RİCHARDS

ŞAŞKINLIKTAN GÖZLERİM DIŞARI UĞRADI...
KORAMİRAL WEBB MI?!

-DEVAMI GELECEK SAYIDA-

KIŞ ÇAYI

Kaldığım küçük otelin lobisinde bahçeyi gören bir masaya oturmuş, yağmuru izlerken otelin özel karışımı olan ve içtiğim başka hiçbir çayda aynı tadı bulamadığım kış çayını yudumluyordum. Aslında sabah planım bütün gün Sait Faik okumaktı ama alt kata indiğimde hava aniden değişip güneşli gün yerini fırtınalı bir güne bırakınca planı değiştirdim. *Lüzumsuz Adam* masamda kapağı açılmadan bekledi. Yağmur gördüm mü çocuk gibi olurum nedense. İlla oturup saatlerce izlerim, hayal kurarım hatta bazen -kimsenin görmediğinden emin olduktan sonra- yağmurun altında sırılsıklam olana kadar dans ederim. Dans ederken çekici görünen adamlardan değilim. Çekici görünmeyi bırakın, dans ederken itici bir adam bile olabilirim. Herkes iriyarı olmayı avantaj görür ama ben genelde dururken hoş görünürüm. Evet, "dururken" yani böyle sap gibi dikilirken ya da bir elimi cebime koyup hafif yana eğilmiş poz keserken hoş adamım ama yürürken mesela hiç beğenmem kendimi. Elektrik direklerinin yerini değiştiriyorlarmış gibi bir o yana bir bu yana savrulan biri. Hele bu adam dans ediyorsa karşıdan bakanın Elvis izliyormuş hazzı almayacağı kesin. Ama seviyorum dans etmeyi; evde yalnızken, banyodayken, yağmurun altında, (çok içtiysem nadir de olsa) karanlıktan göz gözü görmeyen kulüplerde...

Bir iki üç öne, bir iki üç arkaya, şimdi dön Adnan. Yanımda da incecik beliyle o olsa...

O gün de yağmuru izlerken kalkıp dans etmemek için zor tutuyordum kendimi.

Benden başka kimsenin duymadığı bir şarkı kulağımda, gözlerim havuza şapır şapır damlayan yağmurda, kafamın içinde vals yapıyordum ki incecik titrek bir ses, hayalimin sınırlarını aşıp kulağıma ulaştı. Ne dediğini tam anlamamıştım ama gerçek zamana dönmeme yetmişti.

"Anlayamadım?"

"Şey, çayınız soğumuş Adnan Bey. Yenilememi ister misiniz?"

Karşımda rüzgârda savrulacakmış gibi incecik, güzel yüzlü, utangaç sesinden ve belli belirsiz titreyen vücudundan anladığım kadarıyla heyecanlı bir kız duruyordu. Çayı yenilemek için, hayallere dalmış bir adamı gerçeklere döndürmek çok akıllıca bir hareket olmasa da kızın çay tazelemekten çok benimle konuşmak amacıyla yanıma geldiğini hissediyordum. Bu yüzden kısa kesmedim. Buz gibi olmuş çayın tadına bakıyormuş gibi yaptıktan sonra, "Yağmura dalınca çay soğumuş, evet. Sizin çayınızın müptelasıyım aslında. Tadını çıkarmamak olmaz. Bir bardak daha alayım, hem geldiğinizde bana bu gizemli çaydan bahsedersiniz belki biraz, olur mu?" dedim.

Kız seke seke gidip bana yeni bir çay getirdi. Israrlarım sonucu, etrafı iyice kolaçan edip yanıma oturdu. Çayı, yurtdışından gelmiş bir çalışanın müdürlerine hazırladığını, sonra adamın

çok beğenip otelin adıyla mönüye eklediğini söyledi. Aslında çay değil kahve diye geçermiş birçok yerde. Kafeinsiz ama tadı kahve gibiymiş. Burada o kahveye papatya çayı karıştırmışlar, olmuş sana özel kış çayı. Kız ilk başta tutuktu ama bana bunları anlatırken iyice açıldı. Çaydan, otelden, şehirden, hatta kızın ailesinden bile konuştuk. Sohbetimiz ilerledikçe kızın sesinde iyiden iyiye beliren sevinci hissetmek ruhumu okşadı. Onun şakıyan sesini dinlerken az önceki yağmur düşüme bu kızı da ekledim. Birlikte vals yaptığımızı düşledim. Üzerindeki üniformayı değiştirdim hayalimde. Ona pembe, yerleri süpüren, hafif sırt dekolteli uçuş uçuş bir elbise giydirdim. Onun yanında boğazlı örgü kazağım ve kot pantolonumla duracak değildim ya, jilet gibi bir takım ayarladım kendime de. Yağmur iliklerimize işleyene kadar dans ettik hayalimde. Kızın turuncu saçları dalga dalga olmuş, ıslanıp yer yer yüzüne yapışmış, gözlerinin yeşili daha belirginleşmiş, ışıl ışıl parlıyordu. Dans ederken bazen göğsüme yaslanıyor, sıcaklığından kalp atışlarım...

Tam en heyecanlı yerinde yine bir ses, hayallerimin duvarını aştı. Bu seferki çekici bir ses de değildi üstelik. Ben duvarları çok mu ince yapıyordum yoksa bu oteldeki herkes hayal katili miydi bilmiyorum ama ilk seferki gibi sakin kalmayı başaramadım bu sefer. Karşımda dikilen, Ferra Gamo marka ayakkabıları, Beymen'den aşağı bir yerden alınmadığı belli olan takım elbisesi ve gösteriş olsun diye ikide bir elini attığı Rolex'iyle barmenden çok otel sahibine benzeyen adamın ne dediğini anlamaya çalışırken sohbet ettiğim kızın korkuyla ayağa dikildiğini ve ilk karşılaşmamızdaki titrek haline döndüğünü fark ettim.

"Ne istiyorsunuz?"

"Adnan Bey, kusura bakmayın," diyerek yanında titreyen hanıma ateş saçan bir bakış attıktan ve zavallıcığın betini benzini attırdıktan sonra devam etti, "Sibel işte daha yeni. Misafirlerimizin yanına oturulmayacağını öğrenememiş ne yazık ki!"

"O, yeni tamam da size ne demeli? Ben istememiş, rica etmemiş hatta ısrar etmemiş olsam oturur muydu acaba masaya? Siz benim yanımda hanımefendiyi mahcup etme hakkını nasıl buldunuz kendinizde?"

"Affe..."

"Affetmem! Sinan Bey müsait olduğunda onunla konuşmak istiyorum."

Böyle, "senin üstlerini tanıyorum" tavrı takınmaktan nefret etsem de az önce (hayal de olsa) dans ettiğim kadını bu kadar rencide eden bir adama az bile yapmıştım. Sonra yanımdaki hanıma döndüm. "Kendinizi üzmeyin lütfen. Hata benim. Konuşmak için bu kadar ısrarcı olmasam böyle zor durumda kalmayacaktınız. Şimdilik izninizi istiyorum. Yağmuru odamın camından izlemeye çalışayım en iyisi," diyerek odama çıktım. Hayalle gerçeğin birbirine karıştığı bir sabah geçirmek beni çok yormuştu. Çay, kahve hatta özel kış çayı bile iyi hissetmeme yetmeyeceğinden en sevdiğim şaraplardan birini bavulumdan çıkarıp açtım. Yeterince çabuk olmazsam elimden alacaklarmış gibi hızlı hızlı içerek hemen bitirdim şişeyi. Sonra mini bardaki sevimli küçük şişeleri fondip yaptım; viski, bira ve votka... Odama çıkalı iki saat bile olmamışken sarhoş olmuştum. Biraz uyumaya karar verdiğim sırada kapı çaldı. Hiç oralı olmadım, duymamış gibi yatağa attım kendimi ama bu yok sayma, işe yaramadı. Kapım daha gürültülü şekilde tekrar çalmaya başladı. Kapıdakinin sabahki güzel kadın olduğunu ve benim kollarıma atılabilmek için kapıyı kırarcasına çaldığını hayal ettim. Birazdan ağlayacak, yalvaracak ve kapıyı kırıp bana ulaşacaktı.

"Adnan! Aç şu kapıyı ne olur! Benim, Sinan!" Kapıdan gelen ses, hayal katili otelin müdürüne aitti. Yahu ne adap bilmez yer burası, ben bunca sene nasıl oldu da bunların otelinde kaldım her yaz, diye düşüne düşüne kapıyı açtım.

"Bu ne gürültü Sinan, kapıyı mı kıracaksın?" Kulağıma iyice yanaşıp fısıltıyla konuşmaya başladı.

"Adnan, çok kötü bir şey oldu. O herif öldü. Yani öldürüldü. Ben boku yedim oğlum, yardım et!" "Bok" ya da "yardım" kelimesinde tamamen ayıldım.

"Dur, önce biraz sakinleş. Geç içeri. Sen mi öldürdün?" Sorumu duyar duymaz tuvalete koşup kusmaya başladı. Biraz sonra yanıma geldi.

"Nereden çıkardın benim öldürdüğümü Adnan? Yardım istedim, çünkü otelimizde öldürüldü. E, haliyle benim başım derde girecek."

"Tamam da bir adamın öldüğünü gördün, ne yapacağımı düşündüysen büyük ihtimalle kimseye duyurmadan bana koştun ve ölü adama 'herif' diye hitap ediyorsun." Durumu özetleyince ve şu kusma olayını da ekleyince arkadaşım gözüme biraz daha suçlu görünmüştü.

"Saçmalama şimdi! İki dakika Sherlock olmayı bırak da üniversite arkadaşım Adnan oluver, ne olur." Bu sözleri çok hoşuma gitmişti. Tuhaf tuhaf suratına bakıp gülmüş bile olabilirim. Tamamen ayılmış olduğumda size anlatırken abarttığım bir kısım olabilir çünkü arkadaşım beni Sherlock'a benzetince ölü adamı unutup sevinçle gülebiliyorsam kafam hafiften iyi demektir.

"Adnan, sen sarhoş musun?"

"Nereden çıkardın, ben sarhoş olmam."

"Hadi oradan be! Şansıma sıçayım. Arkadaşım,

ülkenin en ünlü dedektifi, o benim yanımdayken otelde pisliğin biri ölüyor ve tam yırtarım bu işten derken bir bakıyorum bizim Herkül zom olmuş."

"Adama şimdi de pislik dedin bu bir, zom değilim, azıcık içtim bu iki, ulan madem sen öldürmedin önce polisi arasaydın ya, ne yapayım ben, cesedi mi saklayım, bu da üç!"

Sinan birden yatağıma oturdu ve dizlerini kucağına çekip hıçkırarak ağlamaya başladı. O zaman biraz daha (tamamen dememeye özen gösteriyorum artık) ayıldım. Acilen bir şeyler yapmalıydım.

"Bak dostum, yas tutma işini erteleyelim. Şimdi sorularıma tek tek cevap ver. Önce; kim bu ölen adam?"

"Barmen İnan."

"Bu sabah karşılaşmıştım onunla, iyi bir karşılaşma da değildi."

Ben bunları söyleyince Sinan bir an korkuyla yüzüme baktı. "Ne öyle bakıyorsun lan, ben mi öldürdüm?"

"Ne bileyim, iyi bir karşılaşma değil falan deyince. Aklım yerinde değil ki."

"Neden sevmiyorsun bu 'herif'i?"

"Karımla yatıyor da ondan."

"Hoppala!"

"Üstelik bizim odada buldum onu, bizim yatağımızda buldum o itin ölüsünü."

"Haydaa!"

"Naraları bırakıp adamakıllı bir laf eder misin?"

"Sen boku yemişsin Sinan!" Sinan tekrar ağlamaya başladı. Az önce benden bile şüphelenmiş olduğunu düşününce arkadaşımın suçsuz olma ihtimali ağır basıyordu. "Neyse ki üniversite arkadaşının, başarılı bir dedektifim ve üstüne basarak söylüyorum ki tamamen ayığım!"

...

Cesedin bulunduğu odaya girmeden polisi aramış, onların gelmesini beklerken arkadaşımdan genel bilgileri almıştım. Bu pislik herif, yerli Kazanova'ymış meğer. Eskiden büyük otellerde animasyon bölümünde çalışıyormuş. Hem barda hem dansta hem de bireysel ilişkilerde sağlam bir herifmiş. Otel sahibinin bir arkadaşıyla kırıştırmasının da faydasını görüp bizim Sinan'ın müdürlük yaptığı otele bar şefi olarak gelmiş. Sinan, küçücük otelde bar şefi ne gerek, dese de dinletememiş ve mecburen, ilk günden beri gözünün tutmadığı bu adamla birlikte çalışmaya başlamış. Adam önce resepsiyondaki kızla, sonra onun yan otelde kat görevlisi olarak çalışan ablasıyla, en son da bizim Sinan'ın karısıyla birlikte olmuş. Sinan aslında bu durumu uzun zaman önce, karısıyla yan otelin kat hizmetlisini arka bahçede tartışırken gizlice dinleyerek öğrenmiş ama nasıl davranacağına bir türlü karar verememiş. Uzun zamandır çocuk sahibi olmaya çalıştıkları ve Sinan'ın sağlık sorunlarından dolayı bir türlü çocuk yapamadıkları için kendini suçlu hissettiğinden karısıyla yüzleşecek cesareti bulamamış. Duyduklarının doğruluğu kesin gibiymiş. Kat görevlisi, Sinan'ın karısına, bu adamdan ayrılırsa hayatının biteceğini, aynı şekilde kardeşinin de adamdan ayrılmayacağını söylüyormuş. Sinan'ın karısı bunları duyunca kadını omuzlarından tutup sarsmış ve, "Deli misin sen?! Ben ne diye yattım o zaman bu adamla!" diye bağırmış. Bu tartışmaya şahit olduktan sonra arkadaşım, herifin peşine düşmüş, gölgesi gibi nereye gitse peşindeymiş. Hergelenin, üç kadını aynı gün ziyaret ettiğini bile görmüş. Nasıl dayanmış bilmiyorum ama dayanmış işte. En son dün gece, sabah karşılaştığım güzel kızın kapısını zorlarken görmüş adamı. Üstelik tek gören de o değilmiş, karısı da buna şahit olmuş ve adamın üzerine atlamış. Bir süre tartışmışlar ama adam, kadının kulağına eğilip bir şeyler söyleyince kadın yumuşamış ve arkasını dönüp gitmiş. Biz kendimizi kaptırmış konuşurken polisler geldi. Kısaca kendimi tanıtınca olaya beni de dahil etme kararı aldılar. İncelemelere istediğim gibi katılabileceğimi söylediler. Hep birlikte cinayetin işlendiği odaya girdik. Arkadaşımın yatak odası epey küçüktü. Kapıdan girer girmez yatağı görüyordunuz. Çırılçıplak ve kanlar içindeki ceset yataktaydı. Yerde bir şişe viski ve bir de kadeh duruyordu. Kadehe yakından bakmak için eğildiğimde viskinin döküldüğünü gördüm. Daha da yaklaşınca yatağın altından başı görünen, tam olarak kapatılmamış tripod dikkatimi çekti. Eldiven takıp tripodu oradan çıkardım. Arkadaşımın şaşkın bakışlarından, bu aletin ona ait olmadığını anlamıştım. Yerdeki halıda da üç nokta şeklinde ayakları iz yapmıştı. Komiser, cinayetin kaydedilmiş olabileceğini düşünerek bu tripodun üzerine konulan kamerayı aramaya koyuldu. Ben de onlar gelmeden maktulün odasına bakmak için ayrıldım olay yerinden. Bu sırada resepsiyonda bekleyen postacının konuşmalarını duydum.

"İşe bak, daha geçen hafta teslimat yaptım ona, vah zavallı..." diye yakınıyordu. Konuştuğu kişi, benim sabah düşümün konuğu olan kadındı.

"Zavallılık bir durumu yoktu. Sanki tanımıyorsun da!" dedi kız. Sabahki heyecanı kalmamıştı. Elleri titremiyordu, heyecanlı değildi ama oldukça üzgün görünüyordu. Benim yaklaştığımı fark ettiklerinde konuşmaları birden kesildi.

"Sinan Bey'in eşini gördünüz mü? Maktulün odasına gitmek istiyorum da bana yardımcı olmasını isteyecektim," diyerek etrafa bakınıyor gibi

yaptım. Kadın, adamın elindeki paketi almaya çalışarak, "Buradaki işimi bitireyim, ben götürürüm sizi. Abla bahçedeydi, onu bulamayız şimdi," dedi.

Bu sırada postacı, elindekileri kadına vermekte kararlı görünüyordu. Kadın da ben işe karışmadan paketi gözden kaybetmek istiyor gibiydi.

"Şu paketin sahibi cinayet kurbanı galiba. Ben de dedektif olduğuma göre alayım onu."

"Efendim, aslında sadece kendisine teslim etmek gerekir ama bu durumda size vereceğim. Allah rahmet eylesin." Paketi alıp hemen açtım. İçinden 10-15 tane hard disk çıktı.

"Nedir bunlar, biliyor musun?"

"Her ay bunlardan getiririm, boşmuş bunlar. Sonra barmen doldururdu, 'Benim doluları alıver,' diye arardı beni, gelip doluları alır, postalardım. Bildiğim bu."

"Tamam sağ olasın, sen numaranı polis arkadaşlara bırakıver. Hanımefendi, siz de bana yardımcı olur musunuz, gidip maktulün odasına bakalım?" Ben konuşurken kızın kapıya doğru gidip dışarı baktığını gördüm. Birden heyecanlı bir şekilde, "Durun durun, size bir kış çayı yapayım, sabah içemediniz. İyi gelir," diyerek barın arkasına geçti. Sabahki heyecanı yine gelmişti. Titreyen elleriyle çay yapacak bardak arıyordu. Hemen koşup dışarı çıktım. Arkamdan, "Durun!" diye bağırdığını duyuyordum ama aldırmadım. Biraz ilerideki bir odanın kapısının açık olduğunu gördüm ve otelin arka tarafına doğru koşan bir kadını fark ettim. Peşinden koştum ama birden gözden kayboldu. O sırada yan otelden bir çığlık koptuğunu duydum. Ön kapıya koşup yan otele geçtim. Orada Sinan'ın karısını, kat görevlisi olduğu kıyafetlerinden belli olan bir kadına sarılmış teselli ederken buldum. Üstelik yanlarında duran diğer kadın nefes nefeseydi ve büyük ihtimalle az önce kovaladığım kişi oydu.

"Siz neden kaçıyordunuz?" diye bağırdım. Kadın beni görünce önce şaşırdı, panikleyip tekrar koşacak gibi oldu ama Sinan'ın eşi, kadını kolundan tuttu. Ve kollarında avuttuğu, bayılmak üzere olan kadını, nefes nefese olana emanet edip yanıma geldi.

"Adnan, ben göndermiştim onu otele. Neler oluyor bir bak, demiştim. Durumda şüpheli görünüyorum. Bu yüzden korkmuştum."

"Korkmuş gibi görünmüyorsun. Sinan seni arıyor. Çok endişeli. Sevgilin, sizin yatağınızda öldürülmüş. Kocanın yanında olmak yerine sevgilinin diğer sevgilileriyle birliktesin ve çok sakinsin."

"Şey, evet, çok kötü görünüyor, biliyorum ama söyleyecek sözüm de yok aslında."

"Yani? Öldürdün mü?"

"Evet, öldürdüm Adnan. Ben yaptım."

...

Birkaç saat sonra hepimiz karakoldaydık. Sinan'ın karısı, cinayeti hemen itiraf etmişti ama bu iş içime sinmemişti. Sevgililer, onların arasındaki bağ, sabah sohbet ettiğim kadının olayla alakası, hepsi çok garip bir bütünün parçaları gibiydi. Ayrı ayrı odalarda tutulmasını istediğim kadınlardan ikisini aynı odaya almak zorunda kalmışlardı; çünkü biri aralıklarla kusuyor ve doktor kontrolünü reddediyordu. Önce onlarla konuşmaya gittim.

Ölen adamın diğer iki sevgilisi olarak bildiğim kat görevlisi ve resepsiyonist kız yan yana oturmuş, ağlaşıyorlardı. Önce sakinleşmeleri için yardımcı oldum, sonra da bunun bir sorgu olmadığını söyleyerek bazı sorular sordum. Sabah saatlerinde ikisi de nerede olduklarını söyleyemiyordu. Kat görevlisi sürekli midesini tutuyor ve ara ara kusmak için yanında duran kovaya eğiliyordu. İkisi de kimin yaptığını bilmediklerini ama "abla" diye hitap ettikleri, Sinan'ın eşi olan katil zanlısının bu işi yapmadığını söylüyordu. Yanlarından ayrılıp düğümü çözeceğini düşündüğüm ablanın olduğu odaya giderken, benim heyecanlı hanımefendiyle karşılaştım. Sabahkinden de üzgündü. Yanına gittim.

"Çok üzgün görünüyorsun."

"Sizin sayenizde! Keşke o uğursuz ayaklarınızla otele adım atmasaydınız. Bir pislik dünyadan yok oldu diye bir meleği hapse atmak için Herkül Adnan olmak gerekiyor demek ki! Yazık, sizin iyi biri olduğunuzu düşünüp sizden yardım isteyecektim bu sabah."

"Ne için yardım isteyecektiniz? Anlatın ne olur! Her şey bitmiş değil. Kimse hapse girmiş değil. Belki yardım ederim size."

"Artık olan oldu. Çok geç. Yardım eden bir melek oldu," dedikten sonra gözyaşlarına hâkim olamadı ve tiksinerek bana baktıktan sonra uzaklaştı. Sabah bu kızda gördüğüm heyecanı tamamen kendi cazibeme bağlayarak ne kadar büyük bir aptallık ettiğimi anladım. Kız zor bir durum yaşıyordu ve beni görmek onu bu yüzden heyecanlandırmıştı. Yani kaşıma gözüme değil, Herküllüğüme gelmişti kız ama hülyalara daldığım için bunu fark edememiştim.

Kafamdaki senaryoyu sunmak için katil olduğunu söyleyen kadının odasına girdim.

"Sözü uzatmayalım 'abla'. Sana böyle diyorlar değil mi? Ablalarısın. Belki meleklerisin. Peki, neden? Ne yaptın onlar için? Onlara şantaj yapan birini mi öldürdün yoksa onların suçunu mu üstlendin?"

"Sinan, senden bahsederdi hep, çok başarılı olduğunu anlatırdı. Kaderimde sana yakalanmak

varmış Adnan. Her şeyi ben yaptım. Kimse için de değil, kendim için yaptım. Öldürdüm."

"Bak, belki bu kahramanlık işi hoşuna gidiyordur ama şunu bil ki bu iş ters tepebilir. Odanda tripod buldum. Tam yatağı görecek bir yere sabitlendiği de halıdaki izlerden belli oluyor. Şu sizin sapık adam, sizlerle ilişkiye girip bunları kaydetmişti ve büyük ihtimal bununla size şantaj yapıyor ve kendi isteğinizle çektiğiniz videolar hazırlayıp satıyordu. Birlikte olduğu kadınlar çok zengin kadınlar değildi, işi de öyle büyük paralar kazanacağı bir iş değil ama kıyafetleri baştan ayağa zenginim diye bağırıyor. Sizin üzerinizden para kazanmak istedi. Siz de dayanamadınız ve öldürdünüz onu. Hepiniz işin içindesiniz bence. Deliller çıkacaktır; parmak izleri, DNA… İtiraf etmelerini engelleyerek onlara kötülük yapıyorsun, haberin olsun."

"Çok güzel. Kendince her şeyi çözmüşsün ama sadece bana şantaj yapıyordu. Sadece benim görüntülerim var ve sadece ben öldürdüm onu. Başka bir şey söylemeyeceğim. Tutukla gitsin!"

Sorgu odasındaki kadının istediğini yapıp onu tutuklayamayacak olsam da en azından oradan çıkıp gitmek isterdim ama bir tarafım buna izin vermiyordu. Birkaç nasihat daha verip onu zorladım ama değişen bir şey olmadı. Tam pes etmiş ve kapıyı açmıştım ki sorguya götürülen kat görevlisini gördüm. Eli yine karnındaydı. Karnı… Kusması… Bayılması…

"Hamile mi?" Hemen arkama dönmüş ve kahramanlık yapan kadının karşına oturmuştum.

"Ne? Saçmalama be!"

"Evet, evet, bu. Kat görevlisi hamile kaldı. Senin odada yaptığı çekimde adama söyledi. Adam kim bilir neler dedi ve sonuç ortada. Senin bebeklere düşkünlüğün belli, onu korumak istedin. Suç aletini bulduğumuzda üzerinde onun parmak izleri mi çıkar mesela?"

Sinan'ın karısının yüzü karardı ve hıçkırıklara boğuldu.

"Adnan yapma, ne olur söyleme kimseye. Evet, kız hamile ve o yaptı ama plan benimdi. Kafalarına bu fikri ben soktum. Suç benim. Ne olur, anlatayım izin ver." Bir bardak su verdim. Sakinleşmesini bekledim. Sonra ben sormadan anlatmaya başladı.

"Bu adam, iki kadını birden idare ediyor ve onları gizlice kaydediyormuş. Kardeşler bunu anlayınca deliye dönmüşler. Adamdan ayrılmak isteseler de adam şantaj yapmaya başlamış. Bana açıldılar. Ben de bir plan yaptım ve adamla birlikte olacakmış gibi odasına girdim. Amacım videoları bulup çalmaktı ama başaramadım, üstelik o pislik zorladı beni. Yani tecavüz etti. Ertesi gün benim videom da diğerlerine dahil olmuştu. Battıkça batmıştık anlayacağın. Kızlara kaç kere, polise gidelim, ne olacaksa olsun, dedim ama ailelerinden korkuyorlar, duyulursa ölürüz diyorlardı. Sonunda bir plan yaptım. Benim odamda bir çekim olacaktı ve viskisine ilaç atıp uyutacaktık, sonra da bıçaklayacaktık. Oradan taşıyıp kendi odasına götürecek ve bir fahişeyle para kavgası çıkmış gibi düzenleyecektik odayı. Ama o sabah senin otelde olduğunu öğrendim. Şu sohbet ettiğin kız, pisliğin son kurbanı oydu. Onu da planımıza dahil etmek için konuştuğumuzda senin otelde olduğunu söyledi. Hatta sapıktan kurtulabilmek için seninle konuşabileceğimizi düşünüyordu. Bunun üzerine planım saçma göründü gözüme. Küçücük kız bile bir çıkış yolu bulabiliyordu. Kızlarla konuşup vazgeçmemiz gerektiğini söylemiştim. O herife birkaç gün daha katlanıp sonrasında yeni bir plan yapabilirdik. Planı ertelemiştik ama hamile olduğunu anladığın arkadaşım yanlış viski bardağını verdi adama. Pislik bayılınca da meyve bıçağını kapıp saldırdı. Durdurmak istedim ama kardeşi de ona katılınca artık geri dönüşü olmayan bir işe girdiğimizi anladım. Kızları üzerlerini değiştirsinler diye gönderdiğim sırada Sinan geldi. Ertesi güne kadar gelmeyeceğini sanıyordum ama o da herhalde seni görmek için erken dönmüştü. Hemen banyonun camından çıktım. Sonrasını biliyorsun işte. Şimdi yardım et. O kızın bebeği olacak. Benim durumum belli, anne olacak biri mi yoksa ben mi hapiste olmalıyım?"

Yapabileceğim tek yardım, alacakları cezayı hafifletecek delilleri bulmaktı. Ve sonraki iki üç gün neredeyse hiç uyumadan bunun için uğraştım. Ben onu odadan çıkarken görüp kovalamaya başlamadan önce, adamın odasından videoları çalan resepsiyon görevlisi kızla konuşup çekimlere ulaştım. Adamın daha önce de can yaktığını ispatlamak için bulabildiğim kadar tanık buldum ve postacıyla konuşup videoların gönderildiği yerleri tespit ettirdim. Kadınlar ağır tahrik indirimi aldılar, planlamayı hep birlikte yaptıklarında ısrarcı oldular, üstelik abla dedikleri meleğin onları engellemeye çalıştığını ve bıçaklama işine dahil olmadığını da eklediler. Böylece en az cezayı Sinan'ın eşi aldı. Hamile kadın, doğumu yaptıktan sonra bebek, çocuk esirgemeye verilmişti. Sinan'la son konuşmamda hafta sonları bebeği gördüklerini, hatta şartları sağlayabilirlerse koruyucu aile olmaya çalıştıklarını söyledi. Bu olayda aklımda kalan tek şey, gündüz düşümde zevkle dans ettiğim kızın bana tiksinen bir ifadeyle bakarak uğursuzluğumu ve masumların hayatını mahvettiğimi haykırışı oldu. Ne kadar da haklıydı…

DYLAN DOG

KÂBUSLAR DEDEKTİFİNİN OLAĞANÜSTÜ MACERALARI

GÜNÜMÜZ LONDRA'SINDA ÖZEL DEDEKTİFLİK YAPAN ESKİ POLİS DYLAN'IN, YAŞADIĞI GERÇEKLİKLE RUH HALİ ARASINDA GARİP BİR ÇELİŞKİ VARDIR. GENÇ VE YAKIŞIKLIDIR, NEREDEYSE HAFTADA BİR SEVGİLİ DEĞİŞTİRİR, SEVEREK YAPTIĞI BİR İŞİ VARDIR. GROUCHO GİBİ, ÖLÜYÜ BİLE DİRİLTEBİLECEK NEŞELİ BİR DOSTA SAHİPTİR. TÜM BUNLARA RAĞMEN EBEDİ BİR DEPRESİF, KATIKSIZ BİR NEVROTİKTİR. OİDİPUS KOMPLEKSİNE, PETER PAN SENDROMUNA SAHİPTİR. BÜYÜME KORKUSU VE MATERYALİST DÜNYAYA UYUM SAĞLAYAMAMA ANKSİYETESİ YAŞAR. BU ANKSİYETE NEDENİYLE İŞİ İNTİHAR KRİZLERİNE KADAR VARDIRIR.

Ölüme kalmayacaktır bu dünya,
Çırılçıplak ölüler
Aydaki rüzgârdaki adamdan olacaktır;
Kemikleri tertemiz,
Ve tertemiz kemikleri yok olduğunda,
Yıldızlardan olacaktır, ayakları, dirsekleri;
Akılları başlarında olacaktır delirseler de,
Denizlere batsalar yükseleceklerdir yine;
Yok olsa da sevgililer sevgi yok olmayacaktır
Ölüme kalmayacaktır bu dünya...
Dylan Thomas (Çev. Bülent Ecevit)

Bonelli'nin Mister No ve Ken Parker'dan sonraki, üçüncü ama en popüler "anti-kahramanı" Dylan Dog, yayın hayatına başladığı 1986 yılından itibaren Tex ile birlikte İtalya'nın en çok satan çizgi romanı haline gelmiştir. Yaratıcısı Sclavi'ye bu garip adı nereden bulduğu sorulduğunda, "Dog adını hiç okumadığım, sadece kitapçı vitrininde gördüğüm bir Mickey Spillane kitabı olan 'Dog son of...'tan esinlendim, Dylan ise her zaman hayran olduğum şair, Dylan Thomas'tan gelmektedir," açıklamasını yapmıştı.

Bir horror opera olarak tanımlanabilecek *Dylan Dog*, köklerini İtalyan korku sinemasından alır. Bununla birlikte Dylan Dog serüvenlerinde polisiye öğeler sıkça kullanılır. Dylan Dog, kâbuslar dedektifi olarak tanımlansa da birçok serüvende normal bir özel dedektif gibi vakayı çözer. Basitçe, *Dylan Dog*'u korku-polisiye türüne katabiliriz. *Dylan Dog*, ülkemizde Lal Kitap tarafından yayımlanıyor.

Günümüz Londra'sında özel dedektiflik yapan eski polis Dylan'ın, yaşadığı gerçeklikle ruh hali arasında garip bir çelişki vardır. Genç ve yakışıklıdır, neredeyse haftada bir sevgili değiştirir, severek yaptığı bir işi vardır. Groucho gibi, ölüyü bile diriltebilecek neşeli bir dosta sahiptir. Tüm bunlara rağmen ebedi bir depresif, katıksız bir nevrotiktir. Oidipus kompleksine, Peter Pan sendromuna sahiptir. Büyüme korkusu ve materyalist dünyaya uyum sağlayamama anksiyetesi yaşar. Bu anksiyete nedeniyle işi intihar krizlerine kadar vardırır. Kadınların gözünde çekiciliğini artıracak bonusları (!) yükseklik korkusu, klostrofobisi ve eski bir alkolik olmasıdır. Kısacası Woody Allen filmlerinde bile bulunmayan bomba gibi nevrotiktir! Ancak bunca korkusuna rağmen güçlü bir oto-ironiye sahiptir. Korkularıyla ve kendisiyle dalga geçmeyi başarabilir. Örneğin *Alfa ve Omega* adlı serüvende, ajanlar tarafından kapatıldığı hücrenin havalandırma boşluğundan kaçmaya çalışırken şöyle der: "Zaten panik içinde olmasaydım rahatlıkla paniğe kapılabilirdim."

Genelde beş parasız dolaştığından büyük bir gururla kendini loser olarak tanımlar. Sherlock Holmes gibi içe kapanıktır. Kendiyle baş başa kalmayı sever. Kitaplar, korku sineması, gemi maketi yapımı ve caz gibi "yalnızlık hobileri" vardır. İnsanları sevmez, hayvanlara âşıktır. Kitlesel ve avam bulduğu futbol maçlarından hoşlanmaz, "Dante'nin Cehennemi" olarak tanımladığı diskolardan nefret eder. Materyalist ve kaotik günümüz dünyasından şaşkına dönmüş bir romantik gibidir.

Eski bir alkolik olmasıyla gurur duyar. Müşterileri ona sorunlarını anlattığında, "Ben de bir zamanlar alkoliktim," diyerek ilginç bir özgüvenle onları teselli eder. Kahramanımızın alkol kullanmadığını dünya âlem bilmekte ve neredeyse tüm müşterileri, "Bay Dog, içki içmediğinizi biliyorum ama..." cümlesini kurma zorunluluğu hissetmektedir. Şaka bir yana onun bu deneyimi, yoksulların, özellikle evsiz müptelaların halinden anlamasına ve onlara yardım etmesine vesile olmuştur. Bu nedenle Dylan onları yargılamak yerine onlara içki ısmarlayarak ödüllendirir.

Dylan öykülerinde, toplumun dışladığı bu serseriler aslında sempatik ve iyi insanlardır. Zaten Dylan öykülerinde kötü yürekli bir evsiz, fahişe, dilenci ya da ucube bulabilmek neredeyse olanaksızdır. Kötü olan normallerdir! Toplum dışına itilmişlerden toplum sorumludur. Onlar, acımasızca kenara itilmiş ve olağanüstü ruh zenginlikleri ve duyarlılıkları anlaşılmamış bireylerdir. Toplum onları aşağılamakla kalmaz, kötü amaçları için kullanmaya çalışır ve peşlerine düşer. Fahişelerin neredeyse hepsi dosttur, iyi niyetli insanlardır, siyahların hemen hepsi erdemli insanlardır... Bu noktada Dylan'ın siyasal kimliği de açığa çıkar. O, iflah olmaz bir solcudur. Yalnız bunu birazcık abartmıştır.

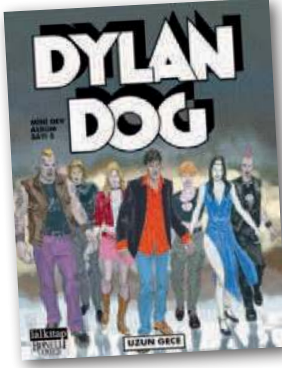
Politika, Dylan'ın gözünde, yalan, namussuzluk, dolandırıcılık, silah ticareti ve şiddetten ibarettir. "Olmak ya da olmamak" adlı serüvende şöyle der: "Evet, pisliklerle uğraştığımı itiraf ediyorum, politika da bu sınıfa giriyor." Ona göre kötülüğün başlıca temsilcileri siyasilerdir. Avam Kamarası ve Lordlar Kamarası halktan kopmuş, yobaz peruklular topluluğudur! Dylan'ın ilk yayımlandığı dönemlerde, günün başbakanı olan Demir Leydi lakaplı muhafazakâr Thatcher, dostumuzun sert eleştirilerinden en çok nasibini alan lider olmuştur. Dylan onu "politik vahşetin ruhu" olarak tanımlamıştır. "Thatcher'ın en büyük suçu; acımasız vergiler, kan ve gözyaşı üzerine kurulu vahşi kapitalist politikayı uygulamak ve alt sınıfa bir

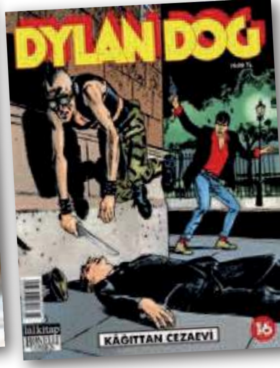
DYLAN ÖYKÜLERİNDE, TOPLUMUN DIŞLADIĞI BU SERSERİLER ASLINDA SEMPATİK VE İYİ İNSANLARDIR. ZATEN DYLAN ÖYKÜLERİNDE KÖTÜ YÜREKLİ BİR EVSİZ, FAHİŞE, DİLENCİ YA DA UCUBE BULABİLMEK NERDEYSE OLANAKSIZDIR. KÖTÜ OLAN NORMALLERDİR! TOPLUM DIŞINA İTİLMİŞLERDEN TOPLUM SORUMLUDUR. ONLAR, ACIMASIZCA KENARA İTİLMİŞ VE OLAĞANÜSTÜ RUH ZENGİNLİKLERİ VE DUYARLILIKLARI ANLAŞILMAMIŞ BİREYLERDİR. TOPLUM ONLARI AŞAĞILAMAKLA KALMAZ, KÖTÜ AMAÇLARI İÇİN KULLANMAYA ÇALIŞIR VE PEŞLERİNE DÜŞER.

darbe daha vurmak olmuştur." (Bu satırların yazarı da o dönemde bir süreliğine Londra'da yaşadığından Dylan'a sonuna kadar katılıyor.) *Golkonda* adlı serüvende karşılaştığı şeytan, ona şöyle der: "İngiliz halkının Thatcher'ı seçmesi de benim suçum değil herhalde!"

Dylan, sisteme başkaldıran, nevrotik bir romantiktir. Bu "karşıt tavrı", genç okurlardan ve Umberto Eco gibi entelektüellerden büyük ilgi görmesini sağlamıştır (Eco'nun en çok sevdiği çizgi romandır). Ancak son dönemde öykülerde bu karşıt tavır yumuşatılmaya, Dylan biraz "politicaly correct" davranmaya başlamıştır. Okurdan gelen tepki üzerine Bonelli Yayınevi, *Dylan Dog-Old Boy* adını taşıyan maksi albümlerle Dylan'ı tekrar eski kişiliğine döndürmüştür.

Politik ileri görüşlülüğüne karşın bilim ve teknolojiye bakışı çok tutucudur. Neredeyse onlardan nefret eder. Dylan için bilim; atom bombası, ozon deliği, ileri teknoloji ürünü ölümcül silahlar, küresel ısınma ve çevre kirliliğinden ibarettir. Biliminsanlarıysa hayvanlara işkence eden, para için her türlü dolabı çeviren, sadist ve ikiyüzlü mahlûklardır. Bu aşağılık grubun üyelerinden olan doktorlar; Dylan, Groucho ve Müfettiş Bloch'un hayatlarını birçok kez kurtarsa bile bu kirli çuvala atılmaktan kurtulamamıştır.

AH, KADINLAR!

Herhalde Dylan Dog, sayfa başına birlikte olduğu kadın sayısı en fazla olan çizgi karakterdir. Mister No, onun yanında bakir bile sayılabilir. Kendini mutsuz edecek kadınlara âşık olmaya bayılır. Mutsuzluğuna, kendi kâbusuna âşık olan Dylan, bu aşkı kendine tekrar tekrar yaşatacak kadınlara kapılır. Dylan'ın kadınlarla ilişkisindeki bu yüksek skorda annesinin kimliği başlıca etkendir. Dylan her ilişkisinde annesini arar. En büyük platonik aşkı, ölümsüz yaratık Morgana aslında Dylan'ın annesidir. Dylan, Morgana'nın annesi olduğunu renkli olarak yayımlanan 100. sayıda öğrenecektir. Bu Oidipal kompleksi uzun uzun açıklayarak okuru sıkmayalım.

Dylan'ın evlendiği tek kadın olan Lillie Connely, İrlanda Kurtuluş Ordusu'nun militanıdır. Bu öykü, yayının 10. yıldönümü nedeniyle renkli yayımlanan 120. sayıda (*Ölüm Ayırana Dek...*) anlatılır. Bu özel sayı, dostumuzun Lillie ile yaşadığı kusursuz ve trajik aşka adanır. Koyu bir Katolik olan kızıl saçlı, güzel Lillie, İrlanda'nın bağımsızlığı için savaşır. Bir ateist olan siyah saçlı Dylan ise Scotland Yard'da çalışmaktadır! Bu enteresan Romeo ve Juliet versiyonunda aşkın gücü bütün bariyerleri yıkar ve evlenirler. Ancak kaçınılmaz son gerçekleşecek, Lillie, Scotland Yard tarafından yakalanacak ve öldürülecektir. Tex'in Lilith'i kaybettiği gibi, Dylan da hayatının aşkını kaybedecektir. Aşkının ölümünden sonra Dylan, büyük bir nefretle polislikten istifa eder, kendini şişelere verir. Artık alkolik olmuştur!

Bir fahişe olan Bree Daniels ise sinemadaki yer gösterici kızları öldüren bir katil nedeniyle kahramanımıza başvurur. Dylan hemen tutulur Bree'ye. Hatta ona evlenme teklif eder. Ancak yaşamı boyunca beş parasız olmayı ve Groucho'nun esprilerine maruz kalmayı göze alamayan Bree bu teklifi reddeder ve onu terk eder. Dostumuz bir sene sonra onu bulduğunda, Bree bir hastane odasında AIDS'ten ölmek üzeredir. Kahramanımızın başdüşmanlarından (ya da dostlarından mı demeliyim) biri olan "Ölüm" (Azrail) de bu serüvende başrollerden birindedir. "Ölüm" Dylan'ın canını almak üzereyken Bree, Dylan'ın yaşamına karşılık kendi canını feda eder. Gözleri yaşlı Dylan, "Biz evlenmek istiyorduk," der kadim dostu Müfettiş Bloch'a. Ancak Bloch'un yanıtı acıtıcıdır: "Sen evlenmek istiyordun! Mahvolmuş bir kadını kurtarmak isteyen kahraman rolünü oynuyordun. Yaşam, *Pretty Woman* filmi değil, evlat. Bree senin için değişemezdi. O bir fahişeydi ve hep öyle kalacaktı."

Dylan'ın Marry Ann Price, Joy Freeman, Amber Cat gibi birçok kadını daha vardır. Ancak hepsini anlatmaya sayfalar yetmez. Takdir edersiniz ki yerimiz dar...

DOSTLAR DA OLMASA!

Groucho; bir dost, bir asistan, espri ve ironi makinesi! Marx Kardeşlerden esinlenerek aldığı isim olan Groucho Marx, bu sevimli adamın gerçek ismi değildir tabii ki. Gerçek adı Julias Zaccaria olan dostumuz, kaybeden (loser) eski bir aktör bozuntusudur. Dylan ile tanışınca hayatı hızlı bir şekilde değişir. Birdenbire kendini asistan, kâhya, uşak, temizlikçi olarak bulur. Ancak en önemlisi, Dylan'ı, girdiği derin depresyonlarda bile güldürebilen tek canlıdır. İnanılmaz bir espri yeteneği vardır. Dylan öykülerinin ana teması korkunun üzerine komedi sosu dökerek maceraları daha lezzetli bir hale getirir.

Onun çılgın sözleri ve espri yeteneği en tehlikeli anlarda bile gerilimi düşürür. Groucho'nun en önemli görevi, patronunu izlemek ve tehlike anında ona tabancasını fırlatmaktır. Sadık okurlar, bilmem kaç kez, "Patron, tabanca!" sözünü duymuştur, Tanrı bilir. Başlangıç öykülerinde bir figüran ya da bir dekor gibi duran Groucho, öyküler ilerledikçe artan bir ağırlığa sahip olur. Bunda okurların onu çok sevmesinin de katkısı vardır kuşkusuz. Bu

satırların yazarı da Groucho olmasaydı bu çizgi romanı bu kadar sevebilir miydim, diye düşünür.

Groucho'nun varlığı Dylan öykülerine çok şey katar. Öncelikle bazı öykülerde yaşanan yüksek dozlu şiddeti yumuşatır ve azaltır. Öykü kurgularında kimi zaman ortaya çıkan yavanlığı önler. Sürekli yaptığı esprilerle ve komik konuşmalarla çoğunluğu erişkin olan Dylan okurlarını gündelik yaşamın stresinden bir parça da olsa uzaklaştırır. Dylan'ın kimi zaman kabak tadı veren *politically correct* tavrına inat, sivri-hoş (bazen ırkçı ve ayrımcı) espriler yapar.

Dylan ile Groucho'nun tanışmaları yine 120. sayıda anlatılır. Bir Bobby (İngiltere'de şehir polisine verilen iyi niyetli argo tanımlama) olan Dylan, bir sokak gösterisi sırasında eylemcilerden biri sandığı Groucho'yu tutuklamak ister. Groucho, orada niye bulunduğunu ve garip kıyafetle dolaştığını ona şöyle anlatır: "Ben bir aktörüm. Komünizmin doğuşunu anlatan bir film çekiyorum. Castta senin de olduğunu bilmiyordum," der. Ve devam eder: "Gördüğüm yüzleri unutmam ama senin için ayrıcalık yapacağım." Ancak Groucho, Dylan'ı unutmayacak ve bir daha yanından ayrılmayacaktır.

Müfettiş Bloch, Dylan için bir öğretmen-baba figürüdür. Grafik yaratımında Fransız aktör Robert Morley'den yararlanılmış olsa da bazen Alfred Hitchcock'u anımsatır. Bloch da Hercule Poirot ya da Maigret gibi "eski-güzel zamanların" müfettiş tipidir. Ateş etmekten çok, düşünmeyi ve araştırmayı sever. Olayları raporlar okuyarak, bağlantılar kurarak, analiz yaparak çözmeyi tercih eder.

Dylan gibi o da şiddetten hoşlanmaz, ırkçılıktan nefret eder, somut kanıt olmadan kimseyi suçlamaz, içeri tıkmaz... Hemen her macerada emekliliğinin yanmasından kaygılanır. Kanlı bir olayla karşılaşınca kusar ya da bayılır. Sık sık işe yaramaz bir adam olduğunu düşünür. Çok yalnız bir insandır ve neredeyse yalnızca mesleği için yaşar. Dylan içinse her zaman, omzunda ağlanacak güvenilir bir dost-baba olarak kalacaktır.

Sokak köpeği Botolo, Dylan'ın dostları içinde en sevimli olanıdır. Son derece zeki ve yardımsever bir hayvandır. Birçok serüvende Dylan'ı koruma görevini üstlenmiştir. Bloch'un yardımcısı sakar Jerkins ve egzantirik biliminsanı H.G. Wells, Dylan'ın diğer kayda değer dostlarıdır.

GROUCHO; BİR DOST, BİR ASİSTAN, ESPRİ VE İRONİ MAKİNESİ! MARX KARDEŞLERDEN ESİNLENEREK ALDIĞI İSİM OLAN GROUCHO MARX, BU SEVİMLİ ADAMIN GERÇEK İSMİ DEĞİLDİR TABİİ Kİ. GERÇEK ADI JULIAS ZACCARIA OLAN DOSTUMUZ, KAYBEDEN (LOSER) ESKİ BİR AKTÖR BOZUNTUSUDUR. DYLAN İLE TANIŞINCA HAYATI HIZLI BİR ŞEKİLDE DEĞİŞİR. BİRDENBİRE KENDİNİ ASİSTAN, KÂHYA, UŞAK, TEMİZLİKÇİ OLARAK BULUR. ANCAK EN ÖNEMLİSİ, DYLAN'I, GİRDİĞİ DERİN DEPRESYONLARDA BİLE GÜLDÜREBİLEN TEK CANLIDIR. İNANILMAZ BİR ESPRİ YETENEĞİ VARDIR. DYLAN ÖYKÜLERİNİN ANA TEMASI KORKUNUN ÜZERİNE KOMEDİ SOSU DÖKEREK MACERALARI DAHA LEZZETLİ BİR HALE GETİRİR.

BAŞARININ ARDINDAKİ SIR

Dylan Dog, Dracula ve Frankenstein gibi korku edebiyatından çok, Dario Argento ve Georgio Romero sinemasından ve polisiye romanlardan izler taşır. İçerdiği komedi ve ironi temalarıyla klasik "gotik korku" türünden ayrılır. Dylan'ın romantik, kırılgan, duygusal kimliğiyle, karşısına çıkan zombilerin, vampirlerin, hortlakların ve bilumum ucubelerin ürkütücü kimliği sevimli bir çelişki oluşturur. Fazlasıyla insan olan bu kahramanın korkunç yaratıklarla başa çıkabilmesi okurun çok hoşuna gitmiş, kendisini bu çizgi roman karakteriyle özdeşleştirebilmesini sağlamıştır.

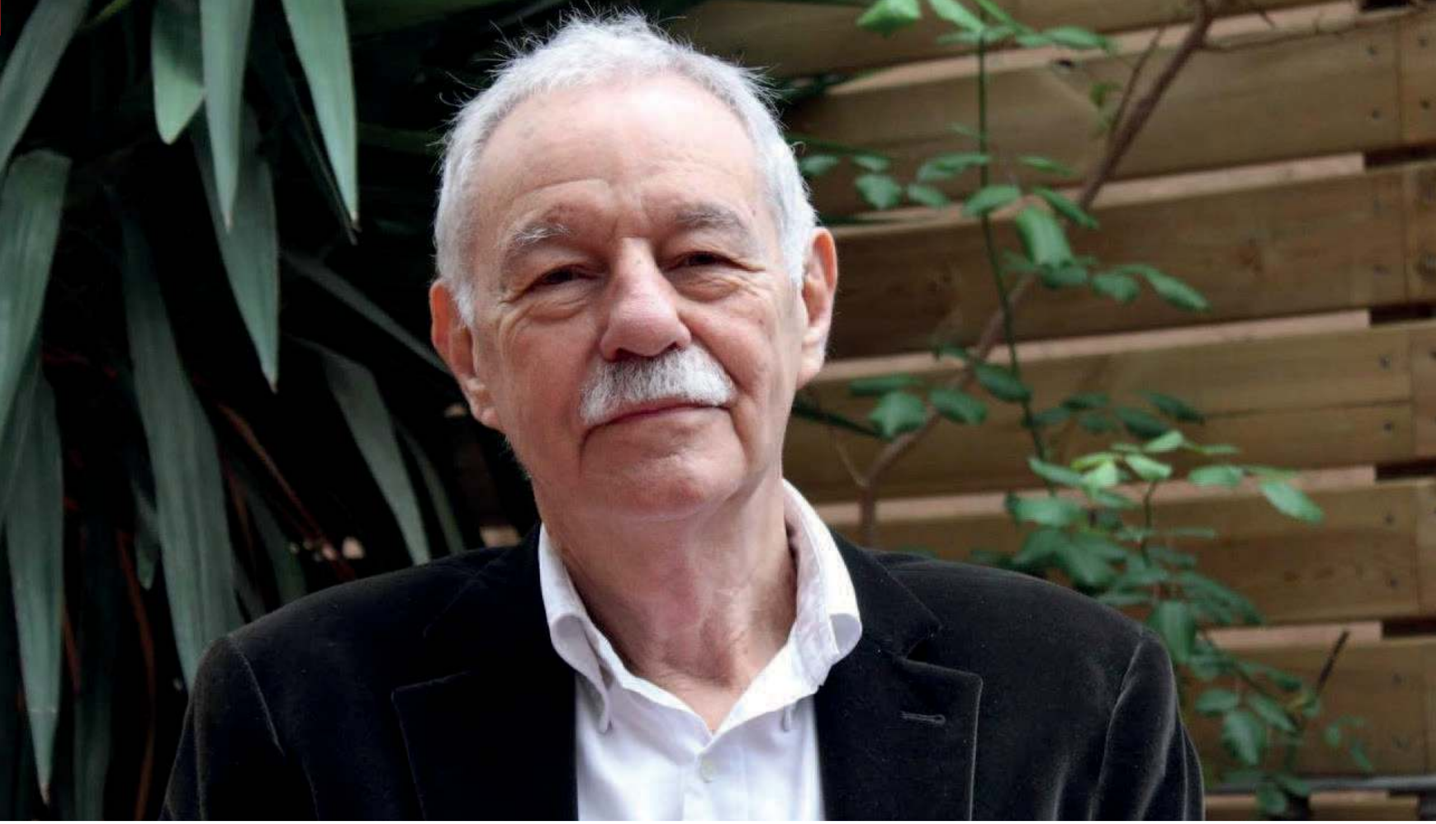
Nevrotik-depresif kimliği, modern insanın kimliğidir aynı zamanda. Kendi varlığıyla yüzleşen, varlığının anlamını sorgulayan günümüz insanıdır. Sürekli yapıp bozduğu ve yeniden yapmaya başladığı gemi maketi gibi dalgalı ve kırılgan bir yaşamı ve sürekli girip çıktığı, duygusal açmazları vardır. Dylan'ın bir entelektüel olduğu söylenemezse de Sclavi'nin öykülerinin güçlü bir mizah ve sofistik kurguya sahip olması eserin başarısını artırmıştır. Dylan'ın alabildiğine duygusal, romantik bir insan olması, ucubelere, korkutucu yaratıklara bile hümanist bir görgüyle yaklaşması okuru sarsmıştır. Onun bu duygusal derinliği, saflığı ve kırılganlığı, kadın okurları da etkilemiş ve hatırı sayılır bir okur kitlesine sahip olmuştur.

Tüm bunların ötesinde sıradışı ve olağanüstü yetenekli bir yazar olan Sclavi'nin karmaşık ve parıltılı senaryoları ve büyük yeteneği, edebi tatlar da taşıyan zengin bir çizgi roman yarattı. Bu başarı sonunda *Dylan Dog*'u İtalya'nın en popüler çizgi romanı haline getirdi.

İSPANYOL YAZININDA POLİSİYE ROMAN VE EDUARDO MENDOZA

İSPANYA, 1955-75 YILLARI ARASINDA ORTALAMA %8'LİK BİR BÜYÜME HIZINA KAVUŞMUŞSA DA BU, ÖZGÜRLÜKSÜZ BİR EKONOMİK GELİŞMEDİR. EKONOMİDE GÖRÜLEN BU HIZLI GELİŞİM, ÜLKEYİ TOPLUMSAL VE KÜLTÜREL BAĞLAMDA DEĞİŞTİRİR VE İSPANYOL HALKI BUNDAN BÖYLE DEMOKRASİ VE ÖZGÜRLÜK DÜŞÜNCESİNE TAMAMEN ODAKLANMIŞ OLUR. İŞTE O ANDAN İTİBAREN ARTIK İSPANYA'NIN TOPLUMSAL YAPISI HIZLA DEĞİŞMEYE BAŞLAR; YURTDIŞINA DÜZENLENEN TURLARDA BÜYÜK BİR PATLAMA OLUR, İSPANYOLLAR GERİ DÖNÜŞLERİNDE YANLARINDA MUZIR YAYINLARI VE YASAK KİTAPLARI GETİRİRLER. FRANCO DÖNEMİNİN O SIKI AHLAK ANLAYIŞINDAN DA ARTIK ESER KALMAZ.

20. yüzyılın sonları ve 21. yüzyılın ilk on yılında İspanya'da polisiye romanlara gösterilen ilgi büyük bir ivme kazandı. Hem yazarlar hem de okurlar tarafından yeğlenen bu türün neden bu kadar tutulduğu sorusuna, hiç kuşkusuz çağdaş İspanyol yazını tarihinde "popüler yazın" ve "ciddi yazın" arasındaki bölünmeye/kırılmaya bağlı olduğu şeklinde yanıt vermek olasıdır. İspanya'da *cambio* ve *transición* yani toplumsal-siyasal değişim ve demokratik düzene geçiş ve sonrası dönemde polisiye türün hiç de yadsınmayacak denli bir artış göstermesinin diğer nedenleri arasında, hoşça zaman geçirmek için okunan ideal bir eğlencelik tür, toplumsal ve siyasal eleştiri yapmak için çok uygun bir araç ve 60'lı yılların deneysel romanının etkisinin azalmasından sonra yeni bir anlatı türünün keşfedilmesi yolunda olanak diyerek sıralama yapılabilir. İspanya'da bazı yazın eleştirmenleri İspanyol polisiye romanlarının daha çok Hammett ve Chandler çizgisindeki kara romanlara daha yakın olduğu konusunda görüş bildirirken, diktatörlükten demokratikleşmeye geçiş sürecinde ülkenin toplumsal-siyasal durumunun, 20'li ve 30'lu yıllardaki Amerikan toplumunun sosyoekonomik koşullarıyla bir koşutluk oluşturduğu noktasına vurgu yaparlar. İspanya, 1955-75 yılları arasında ortalama %8'lik bir büyüme hızına kavuşmuşsa da bu, özgürlüksüz bir ekonomik gelişmedir. Ekonomide görülen bu hızlı gelişim, ülkeyi toplumsal ve kültürel bağlamda değiştirir ve İspanyol halkı bundan böyle demokrasi ve özgürlük düşüncesine tamamen odaklanmış olur. İşte o andan itibaren artık İspanya'nın toplumsal yapısı hızla değişmeye başlar; yurtdışına düzenlenen turlarda büyük bir patlama olur, İspanyollar geri dönüşlerinde yanlarında muzır yayınları ve yasak kitapları getirirler. Franco döneminin o sıkı ahlak anlayışından da artık eser kalmaz. Her türlü serbestliğin önünü kesmek için girişilen tüm bastırma eylemleri yanıt vermez duruma gelir, bir kere ok yaydan çıkmıştır. 1970'li yıllara gelindiğinde durum daha da vahimleşir. 1973'te Franco'ya bağlılığıyla tanınan Amiral Carrero Blanco yeni hükümetin başına geçse de ETA'nın üstlendiği bir suikast sonucunda yaşamını yitirir. 1974'te Arias Navarro'nun kurduğu hükümetin işi çok zordur; ülke, toplumsal ve siyasal açıdan ağır bir bunalımın pençesindedir ve terör hızla tırmanmaktadır. Herkes gergin, herkes kaygılıdır ve kimse sonunun ne olacağını bilmez durumdadır. İşte İspanya'da polisiye roman ve sonrasında kara roman bu temeller üzerine kurulur ve giderek yaygınlaşır. Manuel Vázquez Montalbán (1939-2003), Andreu Martín (1949), Juan Madrid (1947), Jorge Martínez Reverte (1948), Francisco González Ledesma (1927), Eduardo Mendoza (1943) ve Antonio Muñoz Molina (1956) gibi İspanyol polisiyesine/kara romanına can veren yazarlar Franco sonrası İspanya'nın tedirginliğini, kaotik atmosferini yansıtmak için polisiye türü bir araç olarak kullanmışlardır, çünkü sanatlı bir polisiye roman toplumsal

eleştiriyi olanaklı kılan en önemli yazınsal türlerdendir. Hiç kuşkusuz İspanyol polisiye roman yazarları yukarıda adlarını sıraladığımız kişilerle sınırlı değildir, ancak sözü geçen bu yazarları ortak paydada buluşturan en önemli özellik, hepsinin polisiye türünü sanatlı polisiyeye dönüştürerek yazın bilimi açısından kayda değer bir adım atmış olmalarıdır. Günümüz İspanya'sının en önemli polisiye roman yazarlarından biri olan Andreu Martín, kara roman türüne şu yorumu getiriyor: "Saldırının olduğu kadar savunmanın da türüdür. O halde, bizimki gibi rekabet gücü olan bir toplumda, gerçekte en iyi yazınsal türdür." (1987:28)

İspanyol yazın tarihine baktığımızda ve polisiye romanın ne zaman ve nasıl başladığı, kendilerine özgü bir polisiye roman geleneğinin olup olmadığı sorularına yanıt aradığımız noktada bize en güzel yanıtı Patricia Hart (1987:17) veriyor: "İspanya'da dedektif romanlarının başlangıcını keşfetmek için insanın içinde biraz hafiyelik olmalı." Anglosakson ülkelerin ve Fransa'nın polisiye roman tarihiyle karşılaştırdığımızda İspanya'nın bu konuda epey geç kaldığı yadsınamaz bir gerçek. "Suç/suçlu, İspanyol yazınında sıklıkla kullanılan konular arasındadır ve ahlak dışı davranış bağlamında irdelenmektedir; polisiye romanda olduğu gibi, herhangi bir romanın odak konusu olmamıştır." (Vázquez de Parga, 1993:33) 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren polisiye romanın Anglosakson dünyada ve Fransa'da büyük beğeni toplamasına karşın İspanya'da gerçek anlamda bir polisiyeden söz etmek olası değildir. Bu gecikmenin çeşitli nedenleri var, ancak ikisi öne çıkıyor: İlki, İspanya'nın sanayileşme sürecinde diğer ülkelere oranla geride kalması. 19. yüzyılın sonlarına gelindiğinde İngiltere'de, Fransa'da sanayileşmenin bir sonucu olarak halk İspanyollardan çok önce büyük kentlere göç eder; 1900'lü yıllara gelindiğinde İspanyol toprak sahiplerinin kendi içine kapalı yaşamayı sürdürmekte ayak diremesi, yüzyıllar öncesinin geleneksel ilişkilerini yeğlemesi, durgun ve ilkel bir toplumsal yapının sürekliliğini de beraberinde getirir. Bu nedenle sanayileşme gecikir ve kırsal yapının çözülmesi olanaksızlaşır. Doğal olarak İspanyol halkı çeviri yoluyla tanıştığı diğer ülkelerin polisiye romanlarında karşılaştığı dünyanın yabancısıdır; o dünya garip, alışılmamış bir dünyadır ve İspanyolların günlük yaşantısının bir hayli dışındadır, uzağındadır. Kentleşme ve sanayileşme olgusunun dışında kalan, polisiye türün İspanyol yazın tarihine girmesini geciktiren/engelleyen ikinci neden de, "İspanyol eleştirmenlerinin ve aydınlarının (adı geçen) türe karşı olmalarıdır çünkü polisiye roman yeterince yazınsal değil(dir)." (Vázquez de Parga, 1993:33) "Hatta 20. yüzyılda da eğitimli yerli romancılar, suç romanlarını dışarıdan gelen, İspanyol karakterine uygun olmayan, ... büyük (bir) yazına dahil olmayı hak etmeyen romanlar" (1993:33) olarak görmektedirler.

Francisco Franco

1960'larda organize olan işçi komisyonları; Comisiones Obreras, CCOO.

FRANCO REJİMİ SIRASINDA, 1950'Lİ YILLARIN ORTALARINDAN İTİBAREN, SANAYİLEŞMENİN GETİRDİĞİ EKONOMİK GETİRİDEN PAY ALMAK İSTEYEN İŞÇİ SINIFI GREVE GİDER; DEMOKRATİK REFORMLARI TALEP EDEN ÖĞRENCİLER AYAKTADIR VE YERİ GELDİĞİNDE ONLAR DA İŞÇİLERE DESTEK VERİRLER; İSPANYOL BURJUVA SINIFI DA YAŞAMINDAN HİÇ MUTLU DEĞİLDİR; UYGULANAN ULUSAL EKONOMİYLE BİR YERE VARILAMAYACAĞINI, BUNUN İÇİN DE EN KISA ZAMANDA AVRUPA PAZARINA ORTAK OLUNMASI GEREKTİĞİNİ BELİRTİP ÜLKENİN BİR AN ÖNCE DEMOKRATİKLEŞME SÜRECİNE GİRMESİNİ BEKLER.

Polisiye/kara roman yazarlarının kendi İspanyol kimliklerini yansıtan, halkın okuduğunda garipsemediği romanların yazılmasına zemin hazırlayan dönem General Francisco Franco'nun ölümüyle başlar. Ülkede toplumsal, ekonomik ve kültürel bağlamda hatırı sayılır değişiklikler gözlemlenmektedir. Nedir bu değişiklikler? İlk olarak sanayileşme; ikinci olarak turizme dayalı ekonomik büyüme; üçüncü sırada basın mevzuatının serbest bırakılması; dördüncü değişim olarak öğrenci sayısındaki artış ve beşinci de burjuvazinin/orta sınıfın güçlenmesidir. (Colmeiro, 1989:165)

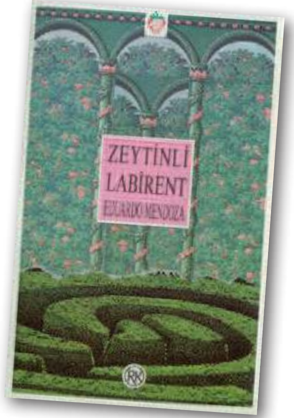
60'lı yıllarda ve özellikle de General Franco'nun ölümünden sonra İspanya bu yeni değişikliklerin doğurduğu sorunlarla uzunca bir süre mücadele etmek zorunda kalır; bunların başında öncelikli olarak terör ve suç oranının artması geliyor. Ancak ülkede görülen bu kaos ortamı yeni değildi; Franco rejimi sırasında, 1950'li yılların ortalarından itibaren sanayileşmenin getirdiği ekonomik getiriden pay almak isteyen işçi sınıfı greve gider; demokratik reformları talep eden öğrenciler ayaktadır ve yeri geldiğinde onlar da işçilere destek verirler; İspanyol burjuva sınıfı da yaşamından hiç mutlu değildir; uygulanan ulusal ekonomiyle bir yere varılamayacağını, bunun için de en kısa zamanda Avrupa pazarına ortak olunması gerektiğini belirtip ülkenin bir an önce demokratikleşme sürecine girmesini bekler. Sanayinin gelişmesine en büyük destekse turizm alanından gelir. Gerek Franco rejimi sırasında gerekse onun ölümünden sonra İspanya, çözülmesi gereken birçok sorunla karşı karşıya kalır. Henüz Franco ölmeden önce ülkede her kesimden gelen bir demokratikleşme istemi vardır ancak sorun, Franco rejiminin bu taleplere duyarsız kalmasıdır. 1974 yılında dünyada görülen ekonomik kriz doğal olarak İspanya'yı da etkiler; enflasyonun hızla artışı, işsizliğin tırmanışı sokak gösterilerinin fitilini ateşler, buna bir de ETA'nın terör eylemlerine devam etmesi eklenince işler çığırından çıkar. İşte bu kaotik atmosferle birlikte polisiye ve kara romanın ülkede kendine hızla yer edindiğine, halk arasındaki beğenilirliğine ve yazarlar tarafından çokça yazılmaya değer bir tür olduğuna tanıklık ediyoruz. Bu bağlamda Sedmay Yayınevi'nin hakkını da teslim etmek yerinde olacak; 1978 yılında kurulan bu yayınevi, İspanyol polisiye yazarlara büyük bir destek verir ve ülke çapında tanınmalarına katkı sağlar. Artık İspanya, adı polisiye roman tarihine geçecek, gerek ülkesin-

de gerekse yurtdışında büyük ödüller kazanmayı hak edecek birçok yazarı yazın tarihine kazandırmaya hazırdır.

Eduardo Mendoza çağdaş İspanyol yazınının en önemli Katalan yazarlarından biri. 1943 yılında Barselona'da doğdu. Birleşmiş Milletler Örgütü'nde çevirmen olarak çalıştı. Eleştirmenlerin ve üniversite çevrelerinin tam not verdikleri *La verdad sobre el caso Savolta* (1975) (Savolta Olayı Üzerindeki Gerçek) adlı romanıyla yazın dünyasına ilk adımını atan yazarın ünü, ikinci ve üçüncü yapıtları olan *El misterio de la cripta embrujada* (1979) (Büyülü Mahzenin Gizemi) ve *El laberinto de las aceitunas*'la (1982) (Zeytinli Labirent) zirveye çıktı. Ülkesinde birçok ödülün de sahibi olan Mendoza'nın başarısı ülke dışında da sürdü ve *La ciudad de los prodigios* (1986) (Mucizeler Kenti) adlı yapıtı Fransa'da ve İtalya'da "yılın en iyi romanı" seçildi. Aynı zamanda yapıtları sinemaya da uyarlandı.

Eduardo Mendoza'nın *Büyülü Mahzenin Gizemi* ve *Zeytinli Labirent* başlıklı iki romanında başkişi, zaman ve mekân yapısı aynıdır; bundan dolayı biz adı geçen romanlarda salt odak kişiyi ele alıp onu postmodern polisiye roman figürü bağlamında irdelemeye çalışacağız. *Büyülü Mahzenin Gizemi*'nde ve *Zeytinli Labirent*'te Hammett ve Chandler'ın kara romanlarının izlerini sürmek olası: Vahşice işlenmiş cinayetler, ağır suçlar, polis soruşturması, sert bir dedektif (hard-boiled) ve toplumsal/siyasal bir eleştiri. Romanların ortak paydasını oluşturan gizem/muamma, gerilim ve adım adım heyecan dozu yüksek bir çözüm arayışıdır. Eleştirmen

EDUARDO MENDOZA ÇAĞDAŞ İSPANYOL YAZINININ EN ÖNEMLİ KATALAN YAZARLARINDAN BİRİ. 1943 YILINDA BARSELONA'DA DOĞDU. BİRLEŞMİŞ MİLLETLER ÖRGÜTÜ'NDE ÇEVİRMEN OLARAK ÇALIŞTI. ELEŞTİRMENLERİN VE ÜNİVERSİTE ÇEVRELERİNİN TAM NOT VERDİKLERİ *LA VERDAD SOBRE EL CASO SAVOLTA* (1975) (SAVOLTA OLAYI ÜZERİNDEKİ GERÇEK) ADLI ROMANIYLA YAZIN DÜNYASINA İLK ADIMINI ATAN YAZARIN ÜNÜ, İKİNCİ VE ÜÇÜNCÜ YAPITLARI OLAN *EL MISTERIO DE LA CRIPTA EMBRUJADA* (1979) (BÜYÜLÜ MAHZENİN GİZEMİ) VE *EL LABERINTO DE LAS ACEITUNAS*'LA (1982) (ZEYTİNLİ LABİRENT) ZİRVEYE ÇIKTI.

Paco Marín, Eduardo Mendoza'nın romanlarını değerlendirirken şu tespiti yapar: "Mendoza bir şeyi çok iyi yapıyor, onlardan biri de büyük kentlerde dönen entrikanın betimlenmesi" (1987:36-38).

Büyülü Mahzenin Gizemi'nde, Barselona'da bulunan bir Katolik okulundan küçük bir kız öğrencinin kaybolduğu haberini alan Polis Şefi Flores, akıl hastanesine gider ve adı bilinmeyen bir dedektiften kendilerine yardımcı olmasını ister, karşılığında hastaneden çıkması için elinden ne gelirse yapacaktır. İşin garip yanı,

ÜLKESİNDE BİRÇOK ÖDÜLÜN DE SAHİBİ OLAN MENDOZA'NIN BAŞARISI ÜLKE DIŞINDA DA SÜRDÜ VE *LA CIUDAD DE LOS PRODIGIOS* (1986) (MUCİZELER KENTİ) ADLI YAPITI FRANSA'DA VE İTALYA'DA "YILIN EN İYİ ROMANI" SEÇİLDİ. AYNI ZAMANDA YAPITLARI SİNEMAYA DA UYARLANDI.

aynı okuldan altı yıl önce de bir kız çocuğu kaybolmuş ve sonra birdenbire ortaya çıkmış ve hiçbir açıklama da yapılmamıştır. Hastaneden çıkarılan dedektif, Çin Mahallesi'nde araştırmalarına başlar; ancak bu arada cesedi bulunan bir denizcinin ölümünden sorumlu olarak aranmaktadır. Bir sanayicinin kızı olan kayıp çocuk Isabel Peraplana'yı bulur. Küçük kızın arkadaşı Mercedes Negrer'le karşılaşması işleri daha da karıştıracak ve dedektif birden kendini bir dizi zorlu, yaman maceranın içinde bulurken Sr. Peraplana'nın kirli işlerini de öğrenecektir. Sonunda olayı çözüme ulaştıran adsız dedektif, akıl hastanesinden kurtulmayı beklerken kendini yeniden orada bulur. Bir polisiye romanda olması gerekli bütün öğeleri barındıran romanda, pikaresk romanın (başkişinin şanstan nasibini almamış maceraları gibi) ve hatta gotik romanın (mahzendeki korku/dehşet anları ve gizem gibi) özelliklerine de rastlamak olasıdır.

Zeytinli Labirent'te de kurgu bir önceki romanla uyumludur. Bir adam kaçırılmıştır; karşılığında hükümetten hatırı sayılır miktarda fidye istenmektedir. Yine Komiser Flores, tarım bakanıyla birlikte adını bilmediğimiz dedektiften yardım ister. Dedektif, istenen fidyeyi Madrid'de teslim edecektir; ancak para çalınınca dedektif, Barselona'ya dönerek araştırmalarına başlar. Aktrist Suzanna Trash ve Plutarquete'nin de katkısıyla parayı bir tiyatro ajansı çalışanlarının çaldığını anlar. Sonuçta uluslararası zeytin ticareti yapan ve yasadışı işler çeviren bir şirketin bütün kirli çamaşırları ortaya çıkarılır. Şirketin amacı rüşvetle bazı arazileri elde etmektir. Dedektife verilen söz yine tutulmaz, akıl hastanesine dönmek zorunda kalır.

Her iki roman da postmodern polisiyeye uygun olarak kurgulanmıştır. Postmodern edebiyat 20. yüzyılın başlarında, klasik ve modern romanlardakinden oldukça farklı olarak, yerleşik kalıplarda yapılan değişikliklerle ortaya çıkmıştır. Artık klasik ve modern romanlarda görmeye alıştığımız kurgu, kişiler/figürler, dil-üslup eskiden olduğu gibi hiyerarşiye ve

düzene bağlı olmaktan, "elitist" anlayıştan uzaklaşmış, yerini "popülist" bir anlayışın içselleştirilmesine bırakmıştır.

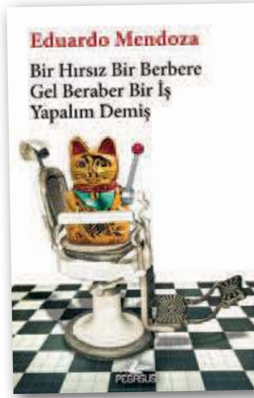
Postmodern romanlarda metin kişileri acaba nasıl sorusuna kısaca yanıt verecek olursak, bu kişiler klasik ve modern romanlarda görmeye alışık olduğumuzun tam aksine toplumun örnek alacağı kişiler değildir. Postmodern roman kişilerinin topluma hizmet etme gibi düşünceleri yoktur, toplumun etik kurallarına uygun davranışlar sergilemesi beklenemez, idealist değildirler. Bu romanlarda başkarakter, her ne kadar başkişi olsa da bireysel sorunları, iç karmaşası öne çıkarılmaz, klasik ve modern romanlardaki kişilere oranla bu kişiler daha edilgen kişilerdir. Postmodern romanlarda odak figür, klasik ve modern romanlara göre konumunu ve önemini artık yitirmiştir. Acaba neden odak kişinin önemi ortadan kalkmıştır? Postmodern yazar için önemli olan metin ve dildir. Postmodern roman kişileri asla belirli kalıplar içinde kurgulanmaz. Hiçbir postmodern roman figürü iyi/kötü, katil/masum, dürüst/sahtekâr, cahil/okumuş gibi kalıplar içine sokulmaz. Postmodern roman kişileri toplumun etik değerlerine uyma gibi bir zorunluluk içinde değildirler, zaten onlardan beklenen de bu değildir. Bundan dolayı kişilerin belirli bir olay karşısında nasıl davranacağı konusunda belirsizlik oluşur.

Her iki romanda adını bilmediğimiz dedektif, hem başkarakter hem de anlatıcı konumundadır; oldukça gariptir ve toplumdan dışlanmış biridir. Akıl hastasıdır ve Pepsi-Cola'ya tutkundur. İki romanda da adını bir türlü öğrenemeyiz, ancak bazı durumlarda doktorunun soyadı olan Sugrañes'i kullanır. Kendi kendini tanıttığı paragraflarda pikaresk romanın izlerine rastlamak olasıdır; toplum içinde ne kadar yalnız olduğunu vurgular ve şöyle seslenir: *Efendim ben, aslında aynı zamanda hem deli, hem serseri hem de suçluyum, daha doğrusu öyleydim. Sokaklardan başka okul, serserilerden başka öğretmenim olmadığından, eğitim ve kültürün en berbatına sahiptim.* (*El misterio* 15.) Küçük yaşta ailesi onu terk etmiştir, kız kardeşi Cándida ile hayatta kalma savaşı vermiştir. Geçmişte sokaklarda hırsızlık ve polis muhbirliği yapmıştır. Son dönemdeyse Komiser Flores'in yardım isteğiyle hastaneden dışarı çıkma şansını elde eder. Her iki romanda yer alan bu dedektif figürü bize klasik pikaresk edebiyatın ilk örneği olan *Lazarillo de Tormes*'i anımsatır; bu iki romanda bir pikaresk roman parodisiyle karşı karşıya kalıyoruz.

İlk romanda (*El misterio de la cripta embrujada*) Müfettiş Flores adı sanı bilinmeyen, amatör dedektifliğe soyunmuş bu kişiyi olayları çözmesi için akıl hastanesinden dışarı çıkarır, nedenini şöyle açıklar: *Ben ve şu gördüğünüz saygıdeğer kişi bu sırların bir an önce ve iyi bir şekilde ve şurada temsil etmekte olduğumuz kurumların yöneticilerine hiç leke bulaştırılmadan çözülmesini istiyoruz. Bunun için, toplumumuzun yüzkarası çevrelerini iyi bilen, adına atılacak çamur başkalarına sıçramayacak ve sırası geldiğinde kolayca başımızdan defedebileceğimiz birine ihtiyacımız var.* (*El misterio* 35-36.) Dedektif aslında tam hastaneden çıktığına sevinirken, bir anda gerçeklerle yüzleşir ve bir iç monologla duygularını dile getirir: "…cümle korkular ve kaygılar kafama üşüşmekte gecikmedi. Ne dostum, ne param, ne evim ne de sırtımdaki pis ve eski hastane giysilerimden başka giyeceğim vardı, buna karşılık tehlike ve tuzaklarla dolu bir görevi yerine getirmek zorundaydım." (38.) Dedektif kendine verilen görevi yerine getirmek için can atar, ne ki amacı toplum yararından çok hastaneden bir an önce kurtulmaktır. Yukarıda verdiğimiz örnekler içerik aktarımı (parodi) yoluyla sunulmaktadır.

Her iki romanda gördüğümüz dedektif figürü, klasik polisiyelerde ya da kara romanlarda karşılaştığımız, toplumun etik değerlerine uyan ve toplum yararına çalışan bir dedektifin parodisidir. Ne toplumsal düzeni sağlama ne de adaleti yerine getirme/adalete katkıda bulunma gibi bir derdi vardır. Onun için tek önemli olan özgürlüğüne kavuşmak ve kötü yola düşmüş kız kardeşini bu hayattan çekip çıkarmaktır. Dedektifin ironik bir açıklamasını kitaptan şöyle okuyabiliriz: *Polis beni serbest bıraktı, buna da hiçbir şekilde karşı çıkamam, çünkü yaşamın yasası böyle. O yönde bir eğilimim olsa gerçek, adalet ve daha başka kesin değerlere çağrıda bulunurdum, ama ilkeler sözkonusu olduğunda yalan söylemeyi beceremem. Eğer bunu yapabilseydim, bütün yaşamım boyunca olduğum gibi, bir cüruftan farklı biri olurdum.* (*El misterio* 77.)

Adı geçen romanlarda olaylar birbiri ardına gelişirken, dedektifin içinde bulunduğu ortama/topluma ayak uydurmaya çabaladığını, toplumun bir parçası olmak için uğraş verdiğini görürüz. Artık kafasında bir şeyi çok iyi netleştirmiştir: Olayları çözerek akıl sağlığının yerinde olduğunu kanıtlamak, özgürlüğüne kavuşmak, orta sınıfın bir bireyi olarak toplum içinde kendine bir yer sağlamak: *İçinde kendime özel bir banyonun bulunduğu rahat bir*

eve ve tam ortasında bir "paella"nın dumanının tüttüğü bir masa etrafına toplanıp beni bekleyen bir aileye sahip olmak çok hoşuma giderdi. (*El laberinto* 42.) Bu örnek bize Amerikan polisiyesinden tanıdık gelen iki ismi anımsatıyor: Sam Spade (Dashiell Hammett/*Malta Şahini*) ve Philip Marlow (Raymond Chandler/*Büyük Uyku*). Bu iki dedektif için toplumun bir parçası olmak, toplumla bütünleşmek çok da önemli değildir. Toplumun en alt kesiminde yer aldığını bilen adsız dedektif için pek de hoş olmayan/tehlikeli yerlere rahatça girip çıkmak sorun değildir. Bu noktada sert dedektif (hard-boiled) romanlarındaki dedektifleri anmakta yarar var. Sert dedektif romanlarında dedektif, doğruları uğruna savaşan yalnız adamdır. Mendoza'nın adsız dedektifi de aynı *hard-boiled* romanlarındaki dedektiflerde olduğu gibi, bir dizi zorlu mücadelenin içindedir. Birçok kez bu mücadelede kurban durumuna düşmüş, bazen de kurban durumundan yararlanıp kendini ve etrafındakileri savunmayı/kurtarmayı başarmıştır.

Kara romanların diğer örneklerinde olduğu gibi, Mendoza'nın dedektifi de kendine özgü duyguları, düşünceleri ve özel alışkanlıkları olan biridir. Yazarın, dedektifini biçimsel, hareketsel ve düşünsel bağlamda betimlerken deformasyon, çarpıtma ve abartma kullanarak mizaha/komiğe ulaşmayı hedeflediğini düşünüyoruz. Örneğin Pepsi-Cola'nın alkollü bir içecekle aynı etkiyi sağladığını söylediği tümceler komiktir: "Pepsi Cola'nın yarısını bitirmiş ve bu eşsiz içkinin hazmının verdiği o tatlı sarhoşluğa kapılmak üzereyken..." (*El laberinto* 95.) Diğer yanda, "katlanılmaz bir ter kokusu" ile dolaşması, karşısına çıkan ve beğendiği kadınlarla aşk ilişkisi içine girmesine engel değildir. (*El misterio*'da Mercedes'le ve *El laberinto*'da Emilia'yla.) Kara romanlarda gördüğümüz ve "maço" olarak adlandırdığımız dedektif kişilerden oldukça uzaktır; cinsel dürtülerini bastırma çabası içinde olan edilgen bir kişiliktir.

Mercek altına aldığımız bu iki roman, işlenmiş bir cinayetin sarmalında, katilin bulunması için verilen savaşımı öykülüyor gibi görünse de bölümden bölüme geçen okur başka konu öbekleriyle de karşılaşır. Mendoza, romanlarında, toplumu yakından ilgilendiren temel sorunları dile getirirken okuru, yaşanan/yaşanması olası bu tür olayların perspektifinden bakarak etik bağlamda düşünmeye davet ediyor. Toplumu tehdit eden bu sorunlar öbeğinin başında şiddet/vahşet, kötülük, günümüz toplumundaki dayanışma/yardımlaşma yoksunluğu ve kitle iletişim araçlarının insanların yaşamları üzerindeki olumlu/olumsuz etkileri geliyor.

Romanları bir bütün olarak ele aldığımızda, her birinin birer kara roman olduğunu söyleyebiliriz. Yapıtlarda her ne kadar vahşice işlenmiş cinayetlerin failleri aranıyor, katillerin bulunması için çaba harcanıyorsa da bu eylemler zinciri yüzeyde kalmaktadır. Buz dağının görünen yüzünün altında yatan, toplumsal ve psikolojik bir eleştiridir. Mendoza'nın dedektifini tanıdıkça okur huzursuzluk duyar, olayı çözüme ulaştırıp ulaştıramayacağı konusunda tedirgin olur, ama bir yanıyla da kendi vicdanını rahatlatmak için ona inanmak, katili yakalayıp adalete teslim etmesi için güven duymak ister. Mendoza'nın dedektifi çok boyutlu insandır, o artık bir tip değil, bir karakterdir ve yazarın bu romanları polisiyenin diğer örnekleri arasında yer almayı fazlasıyla hak etmektedir.

KAYNAKÇA

Colmeiro, José F. "Eduardo Mendoza y los laberintos de la realidad." *Romance Languages Annual*, 1989.

Hart, Patricia. *The Spanish Sleuth: The Dedective in Spanish Fiction.* Rutherford, NJ: Fairleigh Dickinson UP, 1987.

Marín, Paco. "Un constructor por libre." *Quimera*, Barcelona, Sayı: 66-67 (tarihsiz), ss. 36-38.

Martín, Andreu. "Género negro, género claro." *El Urogallo* 9-10 (1987): 27-28.

Mendoza, Eduardo. *El Misterio de la cripta embrujada.* Barcelona: Seix Barral, 1981.

- *El laberinto de las aceitunas.* Barcelona: Seix Barral, 1982.

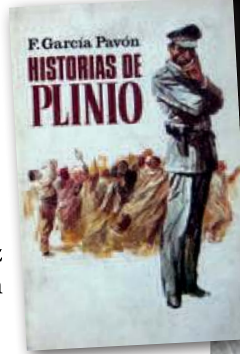
Vázquez de Parga, Salvador. "La Novela Policíaca en España." Barcelona: Olegario Sotelo Blanco, 1993.

80'lerden günümüze

İSPANYOL POLİSİYE EDEBİYATI

İspanyol yazınında uzun yıllar boyunca değer görmeyen polisiye roman, başlangıcından günümüze birçok aşamadan geçmiş, kendini edebiyat eleştirmenlerine kabul ettirmenin ne denli zor olduğunu görmüş ama asla yılmamıştır. 1889 yılında Benito Pérez Galdós'un (1843-1920) kaleme aldığı ilk polisiye roman *La incógnita* (Bilinmeyen) İspanyol okurlar üzerinde büyük bir etki yaratmış ve 1960'lı yılların sonuna doğru bu tür, İspanya'daki ihtişamlı günlerine veda etmiştir. Polisiye roman yerini kara romana bırakır ve 70'li yıllarda Amerika Birleşik Devletleri'nin iki önemli kara roman yazarı olan Raymond Chandler ve Dashiel Hammet'in çevirileri okunmaya başlanır.

Francisco García Pavón (1918-1989) yarattığı kahramanlar Plinio ve yardımcısı Don Lotario'nun yer aldığı roman ve öyküleriyle 1953-1985 yılları arasında İspanyol kara romanının temellerini atmıştır. Suçluyu büyük bir kararlılıkla ve dudağından düşmeyen sigarasıyla takip eden Plinio lakaplı Emniyet Amiri Manuel Gonzalez ve veteriner olan yardımcısı Don Lotario karakterleri İspanyol yazınının kara roman türündeki özgün birer örneği haline gelmiştir.

Francisco García Pavón'un İspanyol kara romanına getirdiği yenilik, Barselonalı yazar Manuel Vazquéz Montalbán'ın (1939-2003) 1972-2003 yılları arasında yarattığı Pepe Carvalho isimli özel dedektifle daha ileri bir seviyeye taşınır. "Pepe Carvalho serisi sayesinde sadece karakterlerin nasıl geliştiği değil aynı zamanda İspanya'nın içinde bulunduğu geçiş dönemindeki sosyopolitik değişimler karşısında halkın yaşadığı hayal kırıklığı da gözlemlenmektedir." (Sánchez Zapatero- Martín Escribà 2010: 296-297)

FRANCISCO GARCIA PAVÓN'UN İSPANYOL KARA ROMANINA GETİRDİĞİ YENİLİK, BARSELONALI YAZAR MANUEL VAZQUÉZ MONTALBÁN'IN (1939-2003) 1972-2003 YILLARI ARASINDA YARATTIĞI PEPE CARVALHO İSİMLİ ÖZEL DEDEKTİFLE DAHA İLERİ BİR SEVİYEYE TAŞINIR.

Francisco García Pavón

Eduardo Mendoza

Pepe Carvalho, aşkla işi olmayan hatta sevgi gösterilerinden hiç hazzetmeyen biridir. Yediğine içtiğine dikkat etmez ve bol bol sigara tüketir. Yardımcısı Biscuter ise onun sağlığına özen göstermesi için elinden geleni yapan sadık bir arkadaştır. Bu iki kahraman her ne kadar birbirlerine zıt karakterlere sahip olsalar da kendi aralarında bir uyum içerisindedir.

Pepe Carvalho'nun en ilginç zevklerinden biri evdeki şöminesinde kitap yakmaktır. Kültür seviyesi fazlasıyla yüksek olan özel dedektif, kitapların onu toplumdan uzaklaştırdığını savunur ve çözümü onları yakmakta bulur.

1975 yılında diktatör Francisco Franco'nun ölümüyle 39 yıllık dikta rejimi son bulur (1936-1975), siyaset ve daha birçok konuda uygulanan sansür ortadan kalkar. İspanya bir geçiş dönemine girer. Yıllarca sansür korkusuyla bastırılan düşünceler polisiye roman, kara roman ve dedektif romanlarıyla özgürce ifade edilmeye başlanır.

İspanyol geçiş dönemini büyük bir titizlikle ve tarihsel gerçeklikleri grotesk bir bakış açısıyla yansıtan Eduardo Mendoza, 1975 yılında yayımlanan *La verdad sobre el caso Savolta* (Savolta Olayı Üzerindeki Gerçek) adlı romanıyla yazın hayatına ilk adımını atar. Eduardo Mendoza'nın dilimize çevrilen üç kara romanı bulunuyor. Bunlar; *El misterio de la cripta embrujada* (1979) (Büyülü Mezarın Sırrı), *El laberinto de las aceitunas* (1982) (Zeytinli Labirent) ve son olarak *El enredo de la bolsa y la vida*'dır (2012) (Hayat ve Borsa Karmaşası). Eduardo Mendoza, ülkemizde İspanyol kara romanı üzerine kitabı en çok çevrilen yazar unvanını korumaktadır.

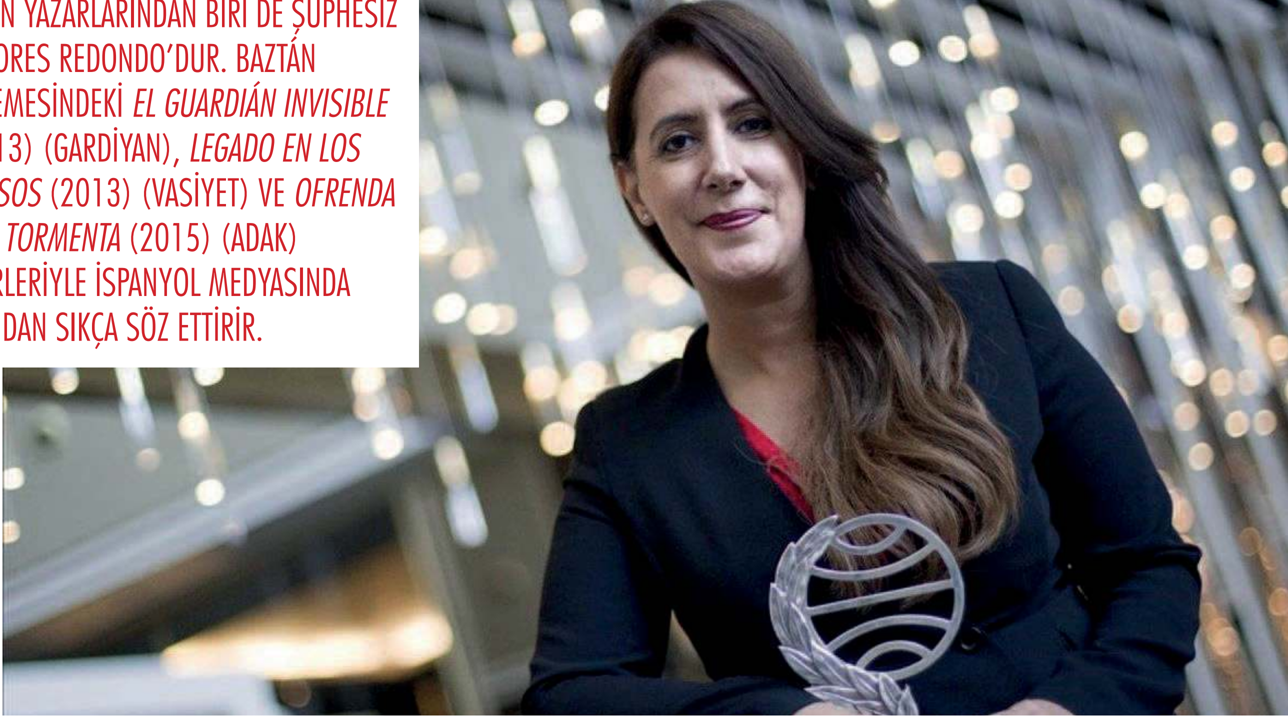
70'li ve 80'li yıllarda İspanyol kara romanında özel dedektifler ya da İspanyol emniyetiyle herhangi bir bağı olmayan araştırmacılar yer alır. Manuel Vazquéz Montalbán'ın Pepe Carvalho isimli özel dedektifi bu eğilime örnek verilebilir.

Lourdes Ortiz, 1979 yılında kaleme aldığı *Picadura Mortal* (Ölümcül Yara) ile İspanyol polisiye edebiyatındaki ilk kadın dedektif Bárbara Arenas'ı yaratır. Ancak yazarın polisiye

70'Lİ VE 80'Lİ YILLARDA İSPANYOL KARA ROMANINDA ÖZEL DEDEKTİFLER YA DA İSPANYOL EMNİYETİYLE HERHANGİ BİR BAĞI OLMAYAN ARAŞTIRMACILAR YER ALIR. MANUEL VAZQUÉZ MONTALBÁN'IN PEPE CARVALHO İSİMLİ ÖZEL DEDEKTİFİ BU EĞİLİME ÖRNEK VERİLEBİLİR.

21. YÜZYILIN EN POPÜLER İSPANYOL KADIN YAZARLARINDAN BİRİ DE ŞÜPHESİZ DOLORES REDONDO'DUR. BAZTÁN ÜÇLEMESİNDEKİ *EL GUARDIÁN INVISIBLE* (2013) (GARDİYAN), *LEGADO EN LOS HUESOS* (2013) (VASİYET) VE *OFRENDA A LA TORMENTA* (2015) (ADAK) ESERLERİYLE İSPANYOL MEDYASINDA ADINDAN SIKÇA SÖZ ETTİRİR.

Dolores Redondo

edebiyat üzerine ilk ve son eseri bu olur, 90'lı yılların sonuna dek yerini dolduracak başka bir kadın polisiye yazarına rastlanmaz.

90'lı yılların başında polisiye roman türünde bir durgunluk yaşanır, az sayıda eser verilir, roman serileri bitirilir ve suç konusu üzerine odaklanan yazar sayısı azalır. Bu döngü 20. yüzyılın sonlarına doğru Alicia Giménez Bartlett'in *Ritos de muerte* (1996) (Ölüm Ayinleri) ve Lorenzo Silva'nın *El lejano país de los estanques* (1998) (Göletlerin Uzak Ülkesi) adlı eserleriyle kırılır. Alicia Giménez Bartlett'in toplamda 10 romandan oluşan Petra Delicado ve Lorenzo Silva'nın 5 romandan oluşan Bevilacqua serisi 20. ve 21. yüzyılın en çok okunan kara romanları arasına girer. Alicia Giménez Bartlett, Petra Delicado ve Komiser Yardımcısı Fermín Garzón arasındaki dostluğa, Lorenzo Silva ise Komiser Yardımcısı Rubén Bevilacqua ve Polis Memuresi Virginia Chamarro arasındaki artık konuşmadan da birbirlerini anlayabildikleri yakın ilişkiye ışık tutar. Rubén Bevilacqua psikoloji mezunu olmasına rağmen polis olmayı tercih eder. Olay çözümlerinde zamanı cömertçe kullanır çünkü kendisinin, suçlunun stratejisini planlamaya ayırdığı süreden çok daha fazlasına sahip olduğuna inanır. Petra Delicado ise uzun süre avukatlık yaptıktan sonra polisliğin kendisine daha uygun bir meslek olduğuna karar verir. Suçluyu takip ederken mantığının yanında kadın içgüdülerine de kulak verir. Her iki seri romanda da emniyet mensuplarının yer alması, 39 yıllık sansür boyunca toplumun hiçbir sorunu hakkında eleştiride bulunamayan yazarlar için oldukça büyük bir adımdır ve bu karakterler sayesinde devletin işleyişi üzerine görüş bildirebildikleri gibi roman kurgusu içindeki olası suçlu ve tanıklar sayesinde halkın bu işleyiş hakkındaki düşüncelerini de gözler önüne serebilmişlerdir.

"21. yüzyılla birlikte suç romanına olan ilgi canlanmıştır. Artık anılan türdeki eserler kitabevlerinin ve kütüphanelerin büyük bir kısmında yer almaya başlamıştır. Bunda sadece yazar ve okurların etkisi değil akademik anlamda istikrarlı bir şekilde araştırılmaya başlanmasının da etkisi bulunmaktadır." (Riveros Grandoso 2014:154-160)

21. yüzyılın en popüler İspanyol kadın yazarlarından biri de şüphesiz Dolores Redondo'dur. Baztán üçlemesindeki *El guardián invisible* (2013) (Gardiyan), *Legado en los huesos* (2013) (Vasiyet) ve *Ofrenda a la tormenta* (2015) (Adak) eserleriyle İspanyol medyasında adından sıkça söz ettirir. Baztán üçlemesinin Cinayet Masası Büro Amiri Amaia Salazar, FBI'ın ajan yetiştirme merkezi Quantico'da eğitim almıştır. Yardımcıları, Komiser Fermín Montes ve arkeoloji ve antropoloji doktorası olan Komiser Yardımcısı Jonan Extaide'dir. Şimdilik dilimize çevrilen

tek eseri Martı Yayınları'ndan çıkan ve serinin ilk romanı olan *Gardiyan*'dır.

Tüm bunların dışında İspanya'nın özerk bölgelerinden Asturias'a bağlı Gijón şehri, 30 yıldır Semana Negra Gijón (Kara Gijón Haftası) kara roman haftası düzenliyor. Her yıl İspanya'nın önde gelen kara roman yazarları, okurlar ve yayınevleri etkinliğe yoğun katılım gösteriyor. Gijón'da başlayan bu gelenek Barselona'da düzenlenen BCNEGRA kara roman haftasıyla devam ediyor. BCNEGRA'da Manuel Vazquéz Montalbán'ın ünlü dedektifi Pepe Carvalho ödülleri veriliyor. Madrid'in Getafe ilçesinde Getafe Negro (Kara Getafe), Valencia'da Valencia Negra (Kara Valencia) ve Aragón bölgesindeki Zaragoza, Huesca ve Teruel şehirlerinin ilçelerinde Festival Aragón Negro (Kara Aragón Festivali) festivalleri düzenleniyor.

Salamanca Üniversitesi'nde 2005 yılından beri her yıl gerçekleştirilen Congreso Novela y Cine Negro (Kara Roman ve Sinema Kongresi), kara romanın İspanya'da nasıl bir tutkuya dönüştüğünün en önemli kanıtlarından biridir.

2017 yılından beri her hafta sonu cumartesi gününü pazara bağlayan gece özel radyo kanalı Cadena Ser'de "Negra y Criminal" (Kara ve Suçlu) isminde bir program yer almaktadır. Mona León Siminiani tarafından sunulan ve radyo tiyatrosuna uyarlanan dünyaca ünlü polisiye öykülerle gerçek polisiye vakalar, seslerin büyülü dünyasında dinleyicilerini keyifli bir yolculuğa sürüklemektedir.

Yıllarca *dimenovel* (on paralık) bir tür olarak görülen polisiye roman, günümüz İspanyol edebiyatında üzerine en çok düşünülen, varlığı en çok tartışılan ve okurlarca büyük ilgi gören bir tür haline geldi. Alandaki akademik çalışmalar da her geçen gün artmaktadır.

Sözlerimizi Ernest Mandel'in *Hoş Cinayet* adlı kitabından bir alıntıyla nihayete erdirelim: "Polisiye romanları incelemeye zaman harcamamızı boşuna bulanlar için yalnızca şu son özrü sunabiliriz: Tarihi materyalizm bütün toplumsal olgulara uygulanabilir ve uygulanmalıdır. Bunlardan hiçbiri, niteliği gereği ötekilere göre incelemeye daha az değer değildir." (Mandel 1996:17)

KAYNAKLAR

Mandel, Ernest. (1996). *Hoş Cinayet.* İstanbul: Yazın Yayıncılık.

Riveros Grandoso, Javier. (2014). "La novela criminal española: del desencanto al boom editorial". Miscelânea, Assis, Vol.16. 153-170.

Sánchez Zapatero, Javier- Martín Escribà, Àlex. (2010). "Teoría e historia de las sagas en la literatura española contemporánea (1972-2007)". Dicenda Cuadernos de Filología Hispánica. Vol.28. 289-235.

SEYRİNE DOYUM OLMAYAN POLİSİYE FİLMLER

Malumunuz, ülkemizde de tüm dünyada olduğu gibi *La casa de papel* rüzgârı esiyor, belki de pek çok insan bu dizi sayesinde İspanya yapımı polisiye dizi ve filmlere dikkat etmeye başladı. İspanya'nın iç savaşta yaşadıkları, 1939'dan 1975'e kadar yani 36 yıl süren Franco'nun faşist diktatörlük dönemi, demokrasiye geçiş süreci, ETA meselesi, Avrupa Birliği'ne giriş, ekonomik krizler… İspanya'nın zorlu ve mücadele dolu bir yakın tarihi var. Edebiyatçıların da sinemacıların da beslendiği, eserlerine yansıttığı hatta bazen yoğunlukla odaklandıkları bir yakın tarih. İspanya edebiyatında polisiyenin ve kara romanın yükselişi, elbette İspanya sinemasını da etkilemiş. İspanya yapımı polisiye filmler, zekice yazılan senaryoları, şaşırtıcı/ters köşe sonları, iç içe geçen sorunların önce başarıyla düğümlenip sonra boşluk bırakmadan çözümlenmesiyle hafızalarda yer ediyor. Tabii ki derinlikle yazılan karakterleri de ekleyelim. Kısacası *La casa de papel*'in başarısı tesadüf değil, arkasında yıllardır ince işçilikle kendi janrını yaratan İspanya polisiyeleri yatıyor. Biz de okurlarımız için bu filmler arasından bir seçki yapmak istedik.

ORIOL PAULO VE TERS KÖŞELERİ

Her yeni filmiyle ismini daha yukarılara taşıyacağını düşündüğüm Oriol Paulo, 1975 Barselona doğumlu senarist ve yönetmen. Oscar Ödüllü Guillermo del Toro'nun yapımcılığını üstlendiği 2010 tarihli *Julia'nın Gözleri* (Los ojos de Julia) filminin senaristi olarak dikkatleri çekti. *Julia'nın Gözleri* polisiye unsurları bolca içeren, sağlam bir gerilim filmi diyebiliriz. Julia, görme kaybı yaşayan, birkaç yıl içinde kör olma riski yüksek, genç bir kadındır; kör olan kardeşi evinde asılı bulunur ve intihar ettiği düşünülür. Julia buna inanmak istemez. Julia'nın eşi de kardeşinin evinde kendini asmış halde bulununca Julia, bunların intihar değil cinayet olduğunu düşünür ve bu eve yerleşir, olayları çözmeye karar verir. *Julia'nın* Gözleri, hızlı temposu, iyi oyunculukları ve şaşırtan finaliyle izlenmeyi hak ediyor.

Oriol Paulo, 2012'de hem yazdığı hem yönettiği ilk filmi *Ceset* (El cuerpo) ile unutulması zor filmlerden birine imza attı. Kalp krizinden ölen ve otopsi raporu beklenen Mayka Villaverde adlı kadının cesedi morgdan kaçırılır. İlaç firması sahibi, güçlü ve zengin bir işkadını olan Mayka'nın genç kocası Alex, aynı gece morga çağrılır ve dedektif Jaime Pena tarafından sorgulanır. Araştırma devam ederken yaşanan bazı aksilikler nedeniyle dedektifler, Alex'i karakola götüremez ve 8 saat boyunca araştırmayı ve sorguyu morgda yapmak zorunda kalır. Alex'in morgda beklerken yaptığı şüpheli telefon konuşmaları ve genç bir sevgilisinin olduğunu anlamamızla işler karışır. *Ceset*, tahmin edilmesi neredeyse imkânsız finali ve iç içe geçen birden fazla cinayetle, son yılların en iyi polisiye filmlerinden biri.

Oriol Paulo, 2016'da yine yazıp yönettiği *Gizli Tanık* (Contratiempo) filmiyle bu alanın ustalarından biri olacağını kanıtladı diyebiliriz. Varlıklı, güçlü ve "yılın adamı" seçilen genç işadamı Adrian Doria, fotoğrafçı sevgilisi Laural Vidan'la bir dağ oteline tatile gider, burada kaldıkları odada sevgilisi ölür ve Adrian

cinayetin baş şüphelisi olarak gözaltına alınır. Adrian, çok iyi bir savunma yapmak ve suçsuz bulunmak için avukatının yönlendirdiği tanık hazırlama ve adli bilimler uzmanı Virginia Goodman ile çalışmaya başlar. Virginia, Adrian'ı hem o geceyi hem de sakladığı diğer gerçekleri anlatması için zorlar. *Gizli Tanık*, bir kapalı oda cinayetiyle başlıyor, fakat Oriol Paulo'ya tek bir kapalı oda cinayeti elbette yetmezdi. Paulo, geçmişte kaldığı düşünülen başka suç ve sırları iç içe geçiren senaryosu, "ters köşe" sonu ve gözünüzü bir an bile kırpmadan izlemeniz gereken temposuyla *Gizli Tanık*'ta polisiye filmlere dair imzasını daha da kalınlaştırıyor.

Paulo, şu anda yazıp yönettiği bilimkurgu-polisiye türündeki *Mientras dure la tormenta* adlı yeni filminin çekim sürecinde. 2018 sonunda vizyona girmesi beklenen bu yeni filmin başrolünde *La casa de papel*'in Profesör'ü Álvaro Morte'nin olduğunu da müjdeleyelim.

BİR USTA: ALBERTO RODRÍGUEZ

1971 Sevilla doğumlu Alberto Rodríguez, yazdığı ve yönettiği filmleriyle defalarca Goya Ödülü alan, usta kabul edilen yönetmenlerden. Rodríguez'in 2015 Goya Ödülleri'nde En İyi Film, En İyi Yönetmen dahil beş dalda ödül kazanan filmi *Bataklık* (La isla mínima) 1980 İspanya'sında geçiyor. Yani Franco diktatörlüğünün birkaç yıl önce bittiği geçiş döneminde. Biri sosyalist, diğeri Francocu olan, yani taban tabana zıt iki dedektif, bir genç kadın cinayetinin soruşturmasını yürütmek üzere Madrid'den İspanya'nın güneyine, Endülüs'teki kırsal bir bölgeye gider. Deneyimli dedektif Juan ve daha genç olan Pedro, bu muhafazakâr bölgede bir otele yerleşir ve soruşturmayı sürdürürken bunun tek bir cinayet değil, seri cinayet vakası olduğunu anlarlar. *Bataklık*'ta sadece seri cinayet vakasını değil, iki dedektifin kendileri ve geçmişleriyle yüzleşmesini, sınıf farklılıklarını, İspanya'nın kırsal bölgelerindeki yoksulluğu ve yakın tarihindeki olayların insanların hayatı üzerindeki etkilerini de derinlemesine anlatıyor Rodríguez. Film, çok güçlü bir sinematografiye sahip. Aldığı ödülleri ve daha fazlasını hak ettiğini söylemek gerek.

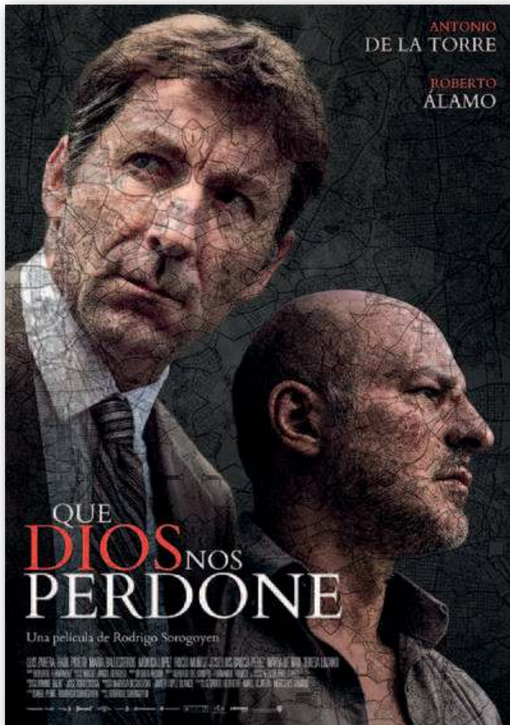
Rodríguez, 2016'da bu kez biyografik bir polisiye diyebileceğimiz *Büyük Aldatmaca* (El hombre de las mil caras) filmiyle karşımıza çıktı. 2016 Goya Ödülleri'nde En İyi Uyarlama Senaryo ve En İyi Erkek Oyuncu ödüllerini alan film, uzun yıllar İspanya için çalışan bir casusun tüm parasını ve konumunu kaybettikten sonra İspanya'ya dönüşünü ve hükümetten intikam almasını anlatıyor. *Büyük Aldatmaca*'nın son dönemlerin en başarılı ve gerçekçi casusluk filmlerinden biri olduğunu söyleyebiliriz. Rodríguez'in ilk dönem filmlerinden *7 Virgenes* ve *Grupo 7* filmlerini de anmadan geçmek olmaz. Kısaca, Rodríguez'in imzasını gördüğünüz tüm filmleri gönül rahatlığıyla izleme listenize alabilirsiniz. Rodríguez şu anda, 16. yüzyıl Sevilla'sında geçen *La peste* isimli tarihi bir polisiye diziyi yazıp yönetiyor.

SİNEMADAN TV'YE: JORGE SÁNCHEZ-CABEZUDO

Jorge Sánchez-Cabezudo, 1972 Madrid doğumlu senarist ve yönetmen. İlk filmi *Ayçiçeklerinin Gecesi*'ni (La noche de los girasoles) 2006'da yazdı ve yönetti. Zaman zaman izlemeyi zorlaştıracak kadar çarpıcı bu film, İspanya'nın kırsalında geçiyor. Bölgede uzmanlar tarafından keşfedilen bir mağarada, yerli halkla ilgili bir şeyler gizlendiği düşünülüyor. Uzmanlardan Esteban, bu mağaranın gizemini çözmek amacıyla yakınlarda yaşayan mağara fotoğrafçısı Pedro ile beraber çalışmak için görevlendirilir. Mağaradan çıktıklarında Esteban'ın, onları dağın eteğinde bekleyen sevgilisi Gabi'yi dehşet içinde bulurlar. Genç kadın tecavüze uğramıştır. Böylece üçü için bir intikam süreci başlar. *Ayçiçeklerinin Gecesi*, birbirine teğet geçmeyen sekiz farklı karakter üzerinden intikam mı, adalet mi sorusunun peşinden gidiyor. Jorge Sánchez-Cabezudo, 2007'den beri *Gran Hotel, Velvet, Desaparecida, La Zona* gibi polisiye ağırlıklı TV dizilerinin senaristliğini ve yönetmenliğini yapıyor.

2011 MADRİD'İNDE BİR SERİ KATİL

Tanrı Bizi Affetsin (Que Dios nos perdone), 1981 Madrid doğumlu Rodrigo Sorogoyen imzalı, 2016 yapımı bir polisiye. Film, 60 yaşın üstündeki yalnız kadınlara evlerinde tecavüz eden ve onları vahşice öldüren bir seri katile odaklanıyor. Şiddet sorunu olan, işyerinde sürekli öfke nöbetleri geçiren ve hatta meslektaşlarını dövüp sakatlayan dedektif Alfora ile dikkatli, yalnız yaşayan, kekeme, kontrollü dedektif Velarde cinayetlerle ilgili soruşturmayı birlikte yürütüyor. Film, 2011 Madrid'inde geçiyor. 15 Mayıs 2011 tarihinde Puerto del Sol meydanında işsizlik, ekonomik kriz ve toplumsal eşitsizliğe karşı büyük bir eylem yapıldı. Bu eylemle birlikte yüzbinlerce insan haftalarca meydanda kamp kurdu, Madrid'de başlayan eylemler tüm İspanya'ya yayıldı. Polisin eylemcilere saldırdığı bu gösterilerde pek çok insan yaralandı, gözaltına alındı. Film, işte bu dönemin Madrid'inde geçiyor ve izleyiciye iki farklı karakterdeki polisin gözünden de bu döneme dair bazı fotoğraflar veriyor. *Tanrı Bizi Affetsin*, klasik polisiyelerden diyebiliriz; bir seri katil ve bu seri katili yakalamaya çalışan iki dedektifin hikâyesi. Oriol Paulo'nun efsanevi sonlarına ya da Alberto Rodríguez'in şapka çıkartılacak sinematografisine erişemese de anaakımda abartılan pek çok polisiye filmden daha iyi olduğu söylenebilir.

HÜCRE 211

2009 yapımı *Hücre 211* (Celda 211) sert ve zorlayıcı bir film. Hapishanede gardiyan olarak işe alınan Juan, işe başlayacağı günden bir gün önce hapishaneye gider, orayı daha iyi tanımak ve iş arkadaşlarıyla tanışmak ister. İki gardiyan, Juan'a hapishaneyi gezdirirken kafasına tavandan düşen parça nedeniyle bayılır. Arkadaşları Juan'ı dinlenmesi için 211 no.lu hücreye götürür. Juan kendine geldiğinde, hapishanede mahkûmların ayaklandığını fark eder. Hayatta kalmak için mahkûm gibi davranmak zorundadır artık. Başlarda bastırılabilecek bir isyanken, üç ETA tutuklusunun isyanın başına geçmesiyle olaylar büyür. ETA üyelerinin olası bir müdahalede mahkûmları öldürmeye başlayacağını ilan etmesi, hükümeti ve güvenlik güçlerini adım atmakta geriletir. Böylece hapishanedeki isyanın, mahkûmları, mahkum ailelerini ve tabii ki Juan'ı nasıl etkilediği, hızlı tempo ve yer yer şiddetli görüntülerle veriliyor filmde. Ama filmin en can alıcı noktası, isyana kadar devletle, hükümetle, kolluk güçleriyle bir sorun yaşamamış olan Juan'ın yaşadığı değişim. Yönetmen Daniel Monzón, filmin gerçekçi olabilmesi için çekimleri gerçek bir hapishanede yapmakla kalmamış, bazı oyuncuları da gerçek mahkûmlardan seçmiş.

Görülüyor ki İspanya'da polisiye, sinema ve TV ekranında yükseliş döneminde. Yakın tarihinden beslenen, hesaplaşmaktan ve sorgulamaktan korkmayan, kendini tekrar etmeyen ve özgün bir dil oluşturan edebiyatçılar, senaristler ve yönetmenler oldukça bu yükseliş devam edecek ve dünya polisiyesindeki yerini daha da sağlamlaştıracak.

“Profesör’ün en önemli özelliği: Tarif edilemezlik”

ÁLVARO MORTE

La casa de papel **ile Türkiye’de epey popüler oldunuz. İnsanlar sizi çok sevdiler ama açıkçası hakkınızda pek az şey biliyoruz. Kimdir Álvaro Morte? Nasıl bir çocukluk geçirdiniz, oyunculuğa nasıl adım attınız?**

Her şeyden önce, dizinin Türk hayranlarına desteklerinin ve sevgilerinin farkında olduğumu söylemek istiyorum. Hepinize çok teşekkür ediyorum!

Ayakları yere basan, aklıselim olmaya çalışan, normal ve basit bir insanım ben. Güney İspanya’da, Endülüs’te doğdum. Ailemde herhangi bir sanat dalıyla profesyonelce uğraşan kimse yoktu ama annem şarkı söylemeyi ve resim yapmayı çok severdi. Sanatsal tarafımı ondan aldığıma kuşku yok. Babamınsa girişimci ruhunu aldım. Yeni projelere el atmayı çok seviyorum, özellikle de tiyatro topluluğum 300 Pistolas ile... Ailemle İspanya’nın çeşitli şehirlerinde yaşadıktan sonra telekomünikasyon mühendisliği okumak üzere Kanarya Adaları’na gittim ama bölümü yarıda bıraktım. Tiyatro tüm hayatımı değiştirdi ve her şeyi bırakıp gösteri sanatları okumaya gittim.

Şöyle bir kariyerinize baktığınızda hangi yapım sizin için mihenk taşı oldu?

İki yapımdan söz edebilirim. Biri, bir İspanyol tiyatrosu klasiği olan *Don Juan Tenorio.* İlk sahne deneyimimdi, henüz 20 yaşındaydım. O an, asla oyunculuktan vazgeçemeyeceğimi hissettim; muazzam bir histi. Hayatıma damga vurdu.

Hayatıma damga vuran diğer yapımsa kuşkusuz *La casa de papel.* Profesör karakterini canlandırmak bana büyük mutluluk ve keyif verdi, halen de veriyor. Onun derisine nüfuz etmek oldukça zorlayıcı bir deneyimdi ama zorlandıkça daha çok keyif aldım.

Düzenli bir televizyon izleyicisi misinizdir?

Çok televizyon izlememeye çalışıyorum açıkçası. İzlemek istediğimde de Netflix gibi dijital platformlara yöneliyorum.

TÜM DÜNYADA OLDUĞU GİBİ ÜLKEMİZDE DE LA CASA DE PAPEL RÜZGÂRI ESİYOR. PROFESÖR'ÜN KURDUĞU BİR EKİPLE 5 AYLIK SIKI BİR ÇALIŞMANIN SONUCUNDA İSPANYOL KRALİYET DARPHANESİ'NE GİRİP ORADAKİLERİ REHİN TUTARAK, TAKİP EDİLEMEYEN MİLYONLARCA EURO'YU BASMASINI ANLATAN DİZİ, BİR YANDAN DA KAPİTALİZM, BANKALAR VE DEVLETLERİN UYGULAMALARINA DAİR DE ELEŞTİRİLER GETİRİYOR. LA CASA DE PAPEL'İN PROFESÖR'Ü İSPANYOL OYUNCU ÁLVARO MORTE, ŞU ANDA TÜM DÜNYANIN PEŞİNDE OLDUĞU OYUNCULARDAN. MORTE, TÜRKİYE'DE SADECE 221B'YE KONUŞTU VE HEM DİZİYİ HEM DE GELECEK PLANLARINI ANLATTI.

Favori dizileriniz neler peki?
Bir dizi var, onu izlemekten gerçekten büyük keyif alıyorum: *Stranger Things*. Beni doğrudan çocukluğuma ve çocukken izlediğim filmlere götürüyor. Tek seferde izledim bütün diziyi resmen. Bir de *Black Mirror* var tabii, o da muhteşem bir dizi. Gerçi gösterdikleri korkunç yakın gelecekten dolayı izlediğim her bölümün ardından fena halde tedirgin oluyorum ama... Dizideki her şeyin bizi bekleyen geleceği -o gelecek hiç de uzak değil- işaret etmesi beni ürkütüyor.

"PROFESÖR ROLÜ İÇİN İKİ AYDAN FAZLA SÜRE DENENDİM"

***La casa de papel*'e gelelim... Projeye nasıl dahil oldunuz?**
Beni tercih edenler cast direktörleri Eva Leira ve Yolanda Serrano'ydu. İki aydan fazla süre denendim. Oldukça iştah açıcı bir karakterdi Profesör ve haliyle rolü kapmak için sıkı bir rekabet vardı. Sonunda rolü bana verdiklerini söylemek için aradıklarında inanamadım!

Senaryoyu ilk okuduğunuzda ne düşündünüz ve dizinin bu kadar popüler olabileceğini öngörüyor muydunuz?
Harika bir senaryo olduğunu düşündüm. Senaristlerin Álex Pina'nın önderliğinde ortaya çıkardıkları iş çok çarpıcıydı. Senaryoyu okuduğumuz anda dizinin oyuncuları olarak bir araya gelmemiz gerektiğini, birbirine sıkı sıkıya bağlı bir grup oluşturmamızın elzem olduğunu anlamıştık; çünkü ortada gerçekten büyük bir iş vardı. Açıkçası dizinin bugün bulunduğu konuma ulaşabileceğini hiç düşünmemiştik. Yani bu popülerlik bizim için de sürpriz oldu.

Şimdi tüm dünyada *La casa de papel* fırtınası esiyor. Sizce insanların diziyi bu kadar sevmelerinin sebebi ne?
Bir kere dizinin senarist ve yönetmenleri aksiyon sahneleri, duygusal sahneler ve eğlenceli sahneler arasında dört dörtlük bir denge sağlamayı başardılar... Herhangi bir kişinin rahatlıkla kendini özdeşleştirebileceği karakterler inşa ettiler. Hepimizdeki tutkulara sahip karakterler... Ayrıca kim, hiç kimsenin canını yakmadan kusursuz bir soygun gerçekleştirmek istemez ki!

SENARİSTLERİN ÁLEX PINA'NIN ÖNDERLİĞİNDE ORTAYA ÇIKARDIKLARI İŞ ÇOK ÇARPICIYDI. SENARYOYU OKUDUĞUMUZ ANDA DİZİNİN OYUNCULARI OLARAK BİR ARAYA GELMEMİZ GEREKTİĞİNİ, BİRBİRİNE SIKI SIKIYA BAĞLI BİR GRUP OLUŞTURMAMIZIN ELZEM OLDUĞUNU ANLAMIŞTIK; ÇÜNKÜ ORTADA GERÇEKTEN BÜYÜK BİR İŞ VARDI. AÇIKÇASI DİZİNİN BUGÜN BULUNDUĞU KONUMA ULAŞABİLECEĞİNİ HİÇ DÜŞÜNMEMİŞTİK. YANİ BU POPÜLERLİK BİZİM İÇİN DE SÜRPRİZ OLDU.

Dizide kimi politik eleştiriler de var; kapitalizm açıkça hedef alınıyor... Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Dizinin içerdiği antikapitalist mesajla tamamen hemfikirim. Bence dünyanın zenginlikleri çok haksız ve yanlış bölüşülmüş halde. 21. yüzyılda halen açlık çeken insanların olmasını aklım almıyor; açlık çeken bir tek insan bile kalsa bunu aklım almaz.

"PROFESÖR'ÜN KARİZMASI, KARİZMATİK HİÇBİR ŞEY YAPMAMASINDAN GELİYOR"

Profesör oldukça entelektüel ve zeki bir karakter ama zaman zaman duygularına yenik düşüyor ve kolaylıkla dikkati dağılabiliyor. Siz nasıl tarif edersiniz Profesör'ü?

Bana sorarsanız, Profesör'ün en önemli özelliklerinden biri tam da bu: Tarif edilemezlik! Her zaman şaşırtan bir karakter o; ürkek, ufak, gri ve tarif edilmesi güç bir görüntüsü var. Üzerini kazıdıkça sizi daha çok ve daha çok şaşırtan koca bir dünyayla karşılaşıyorsunuz. Tabii ki onun metodik, entelektüel ve vicdanlı bir kişi olduğunu hepimiz biliyoruz... Fakat gerçekte kim bu Profesör, nasıl biri? Bir arkadaşım ilk sezonu izledikten sonra bana şöyle dedi: "Profesör'ün müptelası oldum ama gerçekte nasıl bir adam olduğu konusunda hiçbir fikrim yok. Yalan mı söylüyor, doğru mu söylüyor, gerçekten müfettişe âşık mı oluyor yoksa bu, onun planının bir parçası mı..?" Bence bu tarif edilemezlik, bu gizemli çember tam da karakterin büyüsünün dayandığı nokta işte.

Peki, kendinizle Profesör arasında benzerlik buluyor musunuz?

Bence iki açıdan Profesör'le birbirimize benziyoruz: İkimiz de bir şeyler üzerine çalışmayı gerçekten seviyoruz ve ikimiz de çok çalışkan insanlarız; kendimize bir hedef belirlediğimizde o hedefe varmak için sonuna kadar çabalıyoruz.

Profesör karakteri bir soygunun lideri olmasına karşın dizi hayranlarınca çok sevildi. Genelde bu tip dizi ve filmlerde "iyi taraf" polisler ya da detektiflerdir, ama *La casa de papel* seyircisi Profesör ile empati kurabildi. Bunu nasıl başardınız?

Profesör karakterini inşa etmeye başladığımızda en karmaşık noktalardan biri de onun eski hükümlüleri ardında sürükleyebilecek bir karakter olmasını istememizdi. Aynı zamanda ne kadar utangaç, sosyal ilişkilerde beceriksiz, içe dönük bir karakter olduğunu düşünürseniz, Profesör'ün liderlik etmesini sağlayan özelliği ortaya çıkarmak oldukça karmaşık ve güç bir işti. Sanırım bu işi başardık! Profesör'ün karizması, karizmatik hiçbir şey yapmamasından geliyor. İşte bu özelliği sayesinde sadece bir grup eski hükümlüyü değil, dünyanın dört bir yanındaki izleyicileri de etkileyebildi!

Böyle bir karakteri canlandırırken sizi en çok zorlayan ve en keyif aldığınız sahneler hangileriydi?

La casa de papel'de kolay sahne yoktu, hepsi kendi içinde çetrefilliydi. Aksiyon sahneleri, oyunculuklardaki dolaylı anlatımlar... Bunlar işi zorlu kılıyordu. Bir de benim pek çok sahnem hangarda tek başıma olmamı gerektiriyordu. Bu yüzden benim için en keyifli sahneler, oyuncu arkadaşlarımla birlikte rol aldığım sahnelerdi. Böyle harika bir oyuncu grubuyla çalıştığım için kendimi çok şanslı hissediyorum.

Spesifik bir sahne söylemem gerekirse Profesör'ün Nairobi'ye çocukluğundan bahsettiği sahne diyebilirim. Müfettişle kahvecideki Profesör-Salvador ikili oynama sahnelerini de söyleyebilirim. Bir de tabii ki ilk sezonun sonunda Berlin'le Profesör'ün "Bella Ciao" söyledikleri sahneden büyük keyif aldım.

Twitter'da bir kamera arkası görüntüsü dolaşıyordu, hepiniz dans ediyordunuz o görüntüde... Çok eğleniyor gibiydiniz. Bize biraz da set ortamından bahsedebilir misiniz?

Genelde çekimler hep yoğun geçiyordu, biz de ilk fırsatta biraz soluklanmak istedik... Keyifli bir andı! Harika bir ekiptik, sadece oyunculardan da söz etmiyorum... Tüm ekip harikaydı. Hem profesyonel anlamda hem de insani anlamda en iyilerle çalıştığımızı hissediyorduk. Herkesin çalışmak isteyeceği bir ekipti. Hem kamera önünde hem kamera arkasında, iyi organize olmuş bir aile gibi çalıştık.

"HEP BİR SOYGUN FİLMİNDE ROL ALMANIN HAYALİNİ KURMUŞTUM"

İspanyol polisiye ve gizem sineması son birkaç yılda çok iyi işler çıkardı. *La casa de papel* de o film ve diziler arasındaki yerini aldı. İspanyol sinemasının bu türlerde bu kadar başarılı olmasının altında yatan sebep nedir?

Açıkçası bilmiyorum. Bildiğim şu ki, harika profesyonellere sahibiz ve İspanyol sineması

PROFESÖR'ÜN KARİZMASI, KARİZMATİK HİÇBİR ŞEY YAPMAMASINDAN GELİYOR. İŞTE BU ÖZELLİĞİ SAYESİNDE SADECE BİR GRUP ESKİ HÜKÜMLÜYÜ DEĞİL, DÜNYANIN DÖRT BİR YANINDAKİ İZLEYİCİLERİ DE ETKİLEYEBİLDİ!

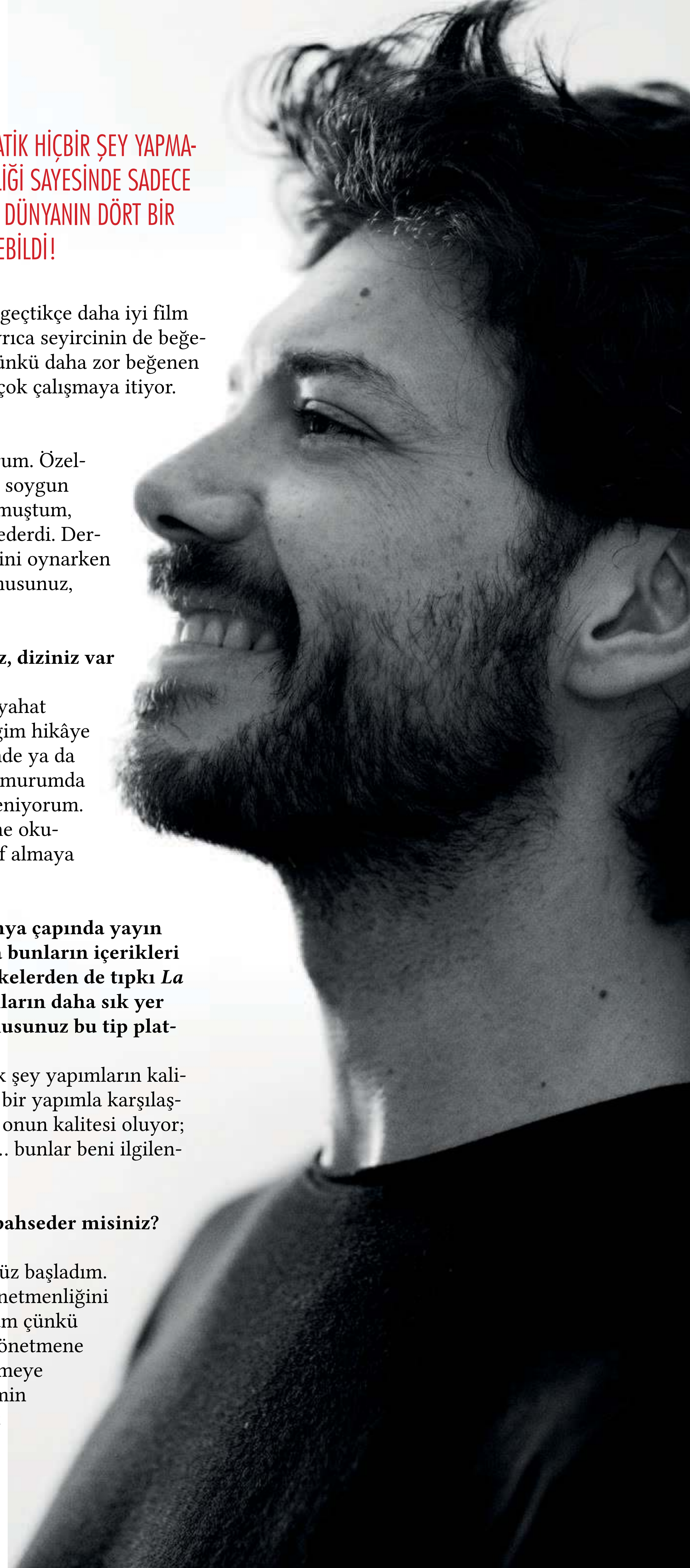
gitgide daha iyi hale geliyor. Gün geçtikçe daha iyi film ve dizi projeleri ortaya çıkıyor. Ayrıca seyircinin de beğenisi gelişiyor. Bu harika bir şey; çünkü daha zor beğenen bir seyirci topluluğu bizi de daha çok çalışmaya itiyor.

Polisiye türüyle aranız nasıl?
Seviyorum, hem de çok seviyorum. Özellikle de soygun filmlerini. Hep bir soygun filminde rol almanın hayalini kurmuştum, ufacık bir rol bile beni çok mutlu ederdi. Derken birdenbire bir soygunun liderini oynarken buldum kendimi. Düşünebiliyor musunuz, hayalim gerçek oldu!

Peki, favori filminiz, kitabınız, diziniz var mı?
Doğrusu, hikâyeler arasında seyahat etmeyi seviyorum ve seyahat ettiğim hikâye bir kitapta anlatılıyormuş, bir filmde ya da dizide anlatılıyormuş, bu çok da umurumda değil... Ben sadece hikâyeyle ilgileniyorum. Bu yüzden favorim de yok. O an ne okuyorsam, ne izliyorsam ondan keyif almaya çalışıyorum.

Netflix başta olmak üzere dünya çapında yayın yapan kimi platformlar var ama bunların içerikleri genelde ABD kaynaklı. Diğer ülkelerden de tıpkı *La casa de papel* gibi orijinal yapımların daha sık yer alması gerektiğini düşünüyor musunuz bu tip platformlarda?
Bence ilgilenmemiz gereken tek şey yapımların kalitesi olmalı, milliyetleri değil. Yeni bir yapımla karşılaştığımda beni ilgilendiren yalnızca onun kalitesi oluyor; yoksa Amerikan, İspanyol, Japon... bunlar beni ilgilendirmiyor.

Bize gelecek projelerinizden bahseder misiniz? Sırada ne var?
Yeni bir filmin çekimlerine henüz başladım. Barselona'da çekiyoruz, filmin yönetmenliğini Oriol Paulo yapıyor. Çok mutluyum çünkü harika bir senaryo ve harika bir yönetmene emanet... Yıl sonunda vizyona girmeye hazır olur diye düşünüyorum. Filmin İspanyolca adı da *Mientras dure la tormenta*...

PEPE CARVALHO

PEPE CARVALHO, SADECE SUÇLULARIN DEĞİL, LEZZETLİ YİYECEKLERİN VE İÇECEKLERİN İZİNİ SÜRER DAİMA. BAŞUCUNDA, LENİN'İN *MATERYALİZM VE AMPİRYOKRİTİSİZM*'İNİN YANINDA, BRILLAT-SAVARIN'İN *LEZZETİN FİZYOLOJİSİ*'Nİ GÖRMEK MÜMKÜNDÜR. PEPE CARVALHO SADECE BİR YİYECEK-İÇECEK AVCISI DEĞİLDİR, AYNI ZAMANDA YETENEKLİ BİR AŞÇIDIR. ONUN İÇİN YEMEK YAPMAK BİR DÜŞÜNME ARACIDIR ASLINDA. "SHERLOCK HOLMES KEMAN ÇALAR, BEN İSE YEMEK YAPARIM," DER KENDİSİ DE.

Eski komünist, eski CIA ajanı, bazılarının deyimiyle "tehlikeli bir kızıl" Pepe Carvalho... 20. yüzyılın sonlarını yaşayan İspanya'nın politik, kültürel ve sosyolojik durumuna ayna tutan ve aynı zamanda eleştirel bir bakış açısıyla yaklaşan romanlarının başkahramanı. İspanyol yazar Manuel Vázquez Montalbán'ın karmaşık ve derin bir kişiliğe sahip gurme dedektifi...

Carvalho romanları, politik ve kültürel eleştiriler barındıran polisiyeler olmalarının yanı sıra çok katmanlı bir gastronomi şölenidir okurlar için. Montalban zengin yeme-içme kültürünü karakterine de taşımış ve bunu romanların vazgeçilmez bir öğesi haline getirmiştir. Pepe Carvalho, sadece suçluların değil, lezzetli yiyeceklerin ve içeceklerin izini sürer daima. Başucunda, Lenin'in *Materyalizm ve Ampiryokritisizm*'inin yanında, Brillat-Savarin'in *Lezzetin Fizyolojisi*'ni görmek mümkündür. Pepe Carvalho sadece bir yiyecek-içecek avcısı değildir, aynı zamanda yetenekli bir aşçıdır. Onun için yemek yapmak bir düşünme aracıdır aslında. "Sherlock Holmes keman çalar, ben ise yemek yaparım," der kendisi de. Romanlarda da bu süreci görmek mümkündür. Misafirleri için yemekler hazırlarken yeni üstlendiği davalar üzerine düşünür. Balıklar bir kenarda pişerek suyunu ve kokusunu bırakırken Carvalho pirinci bir tencerede önceden pembeleştirdiği soğanlarla birlikte çevirir. Ertesi gün, İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri Fernando Garrido'nun cinayetini araştırmak üzere Madrid'e gidecektir. Carvalho, romanlarında sık sık seyahat etse de onun için dünyanın merkezi Barselona'dır. O yüzden sevimsiz bir yolculuk yapacağını düşünür çünkü Madrid, mutluluğu da mutsuzluğu da yaşamadığı bir şehirdir Carvalho için. Aklından bunları geçirirken balık suyunu süzgeçten geçirir ve posaları atar. İstiridyelerin saldığı sütümsü suyu süzer ve pişince insani ölçülere uygun hale gelmiş gövdelerini çıkarmak için soğumalarını bekler. Yaptıklarına son defa bir göz attıktan sonra bolca sarımsak ve maydanoz doğrar. Soğanla kavrulmuş pirinci ısıtıp buna istiridyelerin ve balığın suyunu, üzerini bir parmak geçecek kadar ilave eder ve on dakika kadar kaynattıktan sonra altını kısar. Deniz mahsullerini pilavın üzerine yerleştirdikten sonra yemeğini doğranmış maydanoz ve sarmısakla süsler. Tüm bunları yaparken arada misafirlerine içi bademli

zeytin ikram ederek ev sahipliğinin gereklerini de yerine getirir.

Carvalho'nun, sadece misafirleri sözkonusu olduğunda gurme yemekler hazırladığını düşünmeyin, kendisi de asla alelade şeyler yemez. Yardımcısı Biscuter kahvaltı için *Perol sosisi* ve dünden kalma kuru fasulye önerdiğincde, "Kahvaltı etmek istiyorum Biscuter. Ama bana teklif ettiğin o gülle gibi, mideme oturacak şeyleri değil," diye cevap verir. "Domatesli ekmek, iyi doldurulmuş Katalonya sosisi, biraz zeytin ve çok soğuk pembe şarap." Tıpkı Sherlock Holmes'ün Watson'ı gibi, Carvalho'nun da sadık yardımcısıdır Biscuter. Carvalho, yardımcısıyla tanıştırdığı insanlara, "Merak etmeyin, benim ortağımdır," diye bahseder Biscuter'den. "Ondan saklanacak hiçbir sırrım yoktur." Sherlock Holmes de *Bohemya'da Skandal* adlı hikâyesinde Watson için buna benzer bir cümle sarf eder. Biscuter aslında Carvalho'nun sadece yardımcısı değil, aynı zamanda aşçısıdır da. Carvalho, Madrid'e giderken, "Yemeklerini özleyeceğim Biscuter," der. "Çünkü öyle bir kente gidiyorum ki ülkenin gastronomik kültür varlığına katkısı sadece bir *cocido* (çeşitli taze ve kuru sebzelerle pişirilen haşlama et. Suyu çorba olarak pişirilir, yemeği susuz servis edilir), bir omlet ve bir işkembe olmuş."

Türkçeye çevrilmiş tek Carvalho romanı olan *Merkez Komitesi'nde Cinayet*, yukarıda da belirttiğim gibi, İspanya Komünist Partisi Genel Sekreteri'nin cinayetini konu alır. Klasik bir kapalı oda polisiyesidir. Romanların çoğunda seyahat halinde olan Carvalho, bu sefer Madrid yolcusudur. Parti tarafından cinayeti aydınlatmak için görevlendirilmiştir. Ortada sözkonusu 140 merkez komitesi üyesi vardır ve bunların 139'u katil olabilir. Carvalho'nun elindeki tüm veri bundan ibarettir ve tabii parti de katilin içlerinden biri olabileceğini kabul etmek istemez. Dolayısıyla zorlu bir cinayet soruşturması vardır Carvalho'nun önünde. Carvalho, Madrid'e ulaştığında, işçiyken parti bürokratı olmuş yaşlı bir görevlinin başkanlığında bir komite beklerken karşısında "doğrudan punk taklidi iki oğlan" bulur. Gençler ona karşı terbiyeli davranmaya çalışır tabii. Hatta henüz bir şeyler yemediyse havaalanının barında kahvaltı etmeyi bile önerirler. "Daha kuvvetli ve daha hızlı öldüren zehirleri tercih ederim," diye cevap verir buna Carvalho. Espri anlayışlarının uymadığını görünce de tüm ciddiyetiyle, "Bu şehirde doğru dürüst yemek nerede yenir?" diye sorar. Nihayet zevklerine uygun bir mekân bulduklarında ve mükemmel bir görüntüsü olan *cocido* masaya geldiğinde Carvalho, *cocido* ile Fransız usulü sebzeli haşlama et arasındaki ilişki üzerine bilimsel bir inceleme sunmaya başlamıştır bile. "İspanyol usulü haşlamanın ayırt edici özelliği nohuttur. Çeşni farklılığı hemen her zaman kuru sebzelerden kaynaklanır. Örneğin Yucatan'da *cocido*'yu mercimekle yaparlar. Brezilya'daysa siyah fasulyeyle. Nohutlu *cocido*lar arasındaysa Madrid'inki *chorizo* (domuz etinden yapılan acılı bir sucuk) ile, Katalonya'nınki ise *morcilla* (kan sosisi) ve dolma içiyle yapılır." Carvalho daha sonraki günlerde bu iki yoldaşını atlatmayı başarıp kendisini bir pazar yerine atacaktır. Dedektif, tezgâhların arasında küçük bir Roma kilisesini ziyaret edermişçesine içten bir ilgiyle dolaşır. Pişmiş işkembe, baş ezmesi, dondurulmuş bezelye, turfanda enginar, bir baş sarmısak, badem, fıstık, ton balığı filetosu, bir kutu hamsi, sıvı yağ, soğan, domates alır ve kendini elleri dolu bir vaziyette pazarın kapısında bulur. Elindeki poşetleri bir taksiyle otele gönderdikten sonra bara gider ve bir porsiyon istiridye ile yarım şişe soğuk beyaz şarap ısmarlar.

Carvalho'nun Madrid'deki refakatçilerinden biri de Carmela adında genç bir kadındır. Karşılama komitesindeki iki gencin aksine Carmela dersine daha iyi çalışmıştır. "Bana damağının çok hassas olduğunu söylediler. Nerede yemek istersin?" diye sorar genç kadın. Carvalho *tapas* (çeşitli çerez ve mezeler) yemek istediğini söyleyince Carmela etli soğan dolması ve sonrasında da böbrek yemeyi teklif eder. Carvalho memnuniyetle kabul eder ve ekler: "bBaşlangıç için olabilir, sonrasında da gidip adam gibi bir yemek yeriz." Argüelles Sokağı'ndaki *tapas* bistrolarından birinde başlangıç faslını bitirdikten sonra yemek eyleminin gerçekleşeceği restorana geçerler. Carvalho bir tabak *morcilla* sipariş eder. Arkasından bir tabak işkembe ve bunlara eşlik eden bir sürahi *Noblejas* şarabı. Carmela, "Tüm bunları nerene sığdırıyorsun?" diye sorduğunda, "Ben düşünmek ve unutmak için yiyorum," diye cevap verir Carvalho. O sırada kafasında davayla ilgili aldığı notları düşünür, bu notlar arasında bir seçim yapar. Seçtiği notlardan sorular çıkarır ve bu sorular arasında da bir eleme yaparak gerçeğe ulaşmaya çalışır. Yeme-içme ritüeli, dedektifin çözüme ulaşma sürecinin vazgeçilmez bir parçasıdır. "Fincanların ve tabakların sesi, buzlu votkayı bardağa doldururken çıkan ses, kızarmış ekmeğin üzerine tereyağı ve İran havyarı sürülmesi… Bunların hepsi ruhu dinlendirir."

"EN BÜYÜK SERİ KATİL, ZAMANDIR"

İÇİNDEKİ ÖLDÜRME DÜRTÜSÜNÜ KONTROL EDEMEYEN, SIRF ŞİDDET İŞLEMEK İÇİN BAHANE ARAYAN BİR İNSAN AVCISI DEĞİL BU ADAM. KARŞISINDAKİNDEN ALDIĞI ENERJİ, BİRİNİN KENDİSİNDE UYANDIRDIĞI İLHAM, ONU ÖLDÜRMEYE İTİYOR. ÖLDÜREREK İNSANA VE HAYATA DAİR ÖNEMLİ BİR KONUYU VURGULAYAN BİR SANAT ESERİ İCRA ETTİĞİNİ DÜŞÜNÜYOR. ÖZELLİKLE RESİM SANATINI VE TARİHİNİ SEVENLERİN REFERANSLARLA KARŞILAŞACAĞI VE SEVECEĞİ BİR ESER *BEN, KATİL*.

Mesleği profesyonel olarak yaptığımdan değil ama edebiyattan ve sinemadan öğrendiğim kadarıyla söyleyebilirim ki *Ben, Katil*'in ana karakteri olan Enrique Rodrigez görüp görebileceğiniz en tehlikeli katillerden biri. Zeki, detaycı, disiplinli ve en kötüsü de sabırlı. Yaptığı işe, hayır, sanat profesörlüğüne değil, insanları öldürme eylemlerine saygı duyuyor. Ona göre sanat, tabulara ve klişelere meydan okuyan, insanı düşünmeye iten, kışkırtan, bütün kuralları altüst eden bir eylem olmalı. Yani çarpık zihninde ölüm, sanatların en büyüğü.

Çizgi roman, üniversitede profesörlük yapan Enrique'nin herkesin bildiği normal hayatıyla aslında özüne büründüğü suç hayatını anlatırken bizi onun dünya görüşüyle baş başa bırakıyor. Katilin iç sesi kendisinin motivasyonlarını, yaşadıklarını, düşüncelerini neredeyse hemen her sayfada aktarıyor bize. İçindeki öldürme dürtüsünü kontrol edemeyen, sırf şiddet işlemek için bahane arayan bir insan avcısı değil bu adam. Karşısındakinden aldığı enerji, birinin kendisinde uyandırdığı ilham, onu öldürmeye itiyor. Öldürerek insana ve hayata dair önemli bir konuyu vurgulayan bir sanat eseri icra ettiğini düşünüyor. Özellikle resim sanatını ve tarihini sevenlerin referanslarla karşılaşacağı

ve seveceği bir eser *Ben, Katil.* Enrique'nin ufak sarsıntılarla başlayıp sağdan soldan gelen artçılarla iyice yerle bir olan düzeni hiç sıkılmadan rahatça okunuyor.

Belirtmekte fayda var; *Ben, Katil,* hikâyesiyle öne çıkan bir çizgi roman değil. Yani karaktere odaklı bir eser var önümüzde. Eğer başlangıç, gelişme, sonuç şeklinde ilerleyen, dedektifle suçlunun IQ satrancı oynadığı bir öykü arıyorsanız o öykü, bu öykü değil. *Ben, Katil* adına

yaraşır bir şekilde bütün hikâyesini ana karakterine odaklıyor. Her şeyi onun yanında görüyorsunuz, sürekli onun düşüncelerini okuyorsunuz. Okurun, katilin aklına girmesini istediğini çok belli ediyor yazar Antonio Altarriba. Çünkü anlatmak istediği, hepimizin içinde belli bir miktar kötülük olduğu. Kötü bir ebeveyn, zor bir çocukluk dönemi, hayat kaydıran travmalar, yoksulluk gibi sebeplerin kötülüğün belli bir insan grubuna hasmış gibi gösterilmesinin yanlış olduğunu söylüyor katilimiz. (Düşüncem, yazarın da katille hemfikir olduğu yönünde.)

Kötülüğün dışarıdan bir etkiye ihtiyaç duymadan en saf haliyle az miktarda da olsa, içimizde olduğunu söylüyor. Başkarakterimiz Enrique, yokuş aşağı evlilik hayatına, üniversitedeki politik çatışmalar ve arkadaşlarıyla yaşadığı fikir ayrılıklarına takılmadan bu saf kötülüğe kucak açıyor. Kendisiyle barışık; bütün insanoğluna, siz de benim gibisiniz, kendiniz kandırmayın, diyor. Her birini sanat eseri olarak tasarladığı cinayetleri ve birbiriyle herhangi bir bağ bulunmayan kurbanları sebebiyle seri katil olarak değerlendirilmeyi reddediyor. Birbirinin taklidi, fabrika çıkışlı ve çıkar amaçlı değil cinayetleri…

"Cinayet ancak menfaatten bağımsızsa sanattır."

Yaşadığını hissetmek için öldürme ihtiyacı duyan katilimizin hikâyesini resimleyen Jose Antonio Godoy'un, diğer adıyla Keko'nun gayet başarılı bir iş çıkardığını belirtmek gerek. Bazı can alıcı öğelerin (kan gibi) kırmızı olması dışında siyah beyaz olan görseller, zihnimizi hikâyenin karanlık atmosferinin içine çekiveriyor. Çok özel, yaratıcılık içeren, farklı panel veya sayfa düzenlemeleri yok ama klasik çizg roman üslubundaki paneller rahat takip ediliyor.

Aylak Çizgi'yi ayrıca tebrik etmek isterim, bütün çizgi roman boyunca en ufak bir yazım veya basım hatasına rastlamadım. Ayrıca kâğıt kalitesi de çok iyi, güzel çizimler güzel bir kâğıda basılmış anlayacağınız.

Günümüz dünyasının, hızlı tüketimin ve yapaylığın artık duyguları köreltmeye başladığı bir noktada yaşadığını hissedebilmek için öldürmeye ihtiyaç duyan bir adamı anlatan *Amerikan Sapığı* filmini hatırlattı bana *Ben, Katil.* Cüzi miktarda gerçek, ölümüne karanlık ve karamsar…

Hani, "Zaman her şeyin ilacıdır," diye bir söz vardır; bu da Enrique Rodrigez'in versiyonu: "En büyük seri katil, zamandır. Er ya da geç -acelesi yoktur- hepimiz onun cürümlerinin kurbanı olacağız."

SERİ KATİL HIRSIZLIĞI

ED GEIN, ANNESİNİ DİRİLTMEYİ BAŞARAMAYACAĞINI ANLAYINCA, ONUN YAŞINDA BİR KADININ CESEDİNİN DERİSİNİ YÜZÜP BU DERİYİ ELBİSE NİYETİNE GİYMEYE BAŞLADI, ANCAK BİR SÜRE SONRA MEZARLARDAN CESET ÇIKARMAKLA YETİNMEYİP CİNAYET İŞLEMEYE KARAR VERDİ.

Ağır suç içeren gerçek olayların, ilginç insanların yaşamöykülerinin ve özellikle de ünlü seri katillerin; polisiye kitaplara, TV dizilerine ve filmlere konu edilmesi yaygın bir durumdur. Korkunç cinayetler işleyen bu canavarlar, pek çok polisiye yapıta ilham vermiştir. Kısa süre önce Hakk'ın rahmetine kavuşan şeytani tarikat lideri Charles Manson, kafayı seksle bozmuş Boston Canisi Albert DeSalvo, çoklu kişilik bozukluğundan mustarip yakışıklı hukuk öğrencisi Ted Bundy veya yamyam katil Rostov Canavarı Andrei Chikatilo gibi kötü şöhretli seri katiller, iğrenç hayatlarından ilham alan polisiyecilere iyi birer malzeme olmuş, yapıtları ilgi görmüş, işleri satmış ve yazarları/yapımcıları onlar sayesinde bol miktarda canlı paraya kavuşmuştur.

Ne var ki bunlardan hiçbiri -hak sahiplerini- Wisconsinli süper manyak Ed Gein (1906-1984) kadar zengin etmemiştir.

Elektriği olmayan köhnemiş bir çiftlik evinde doğan ABD'li seri katil ve mezar hırsızı Edward Gein, 1945'te annesi de vefat ettiğinde tek başına kalmış ve bu derin yalnızlık onu deliliğe itmişti.

Kendine sürekli kadınlığın günahlarla dolu doğasını anlatan, aşırı mutaassıp ve hükmedici bir anne tarafından yetiştirilmiş olduğundan, tüm hayatını korkunç bir baskıyla yönlendiren bu kadının duygusal olarak esiri olmuş, eline ondan başka kadının eli değmemişti.

Merhum annesini tekrar diriltebilmek için anatomi çalışmaya başlamış ve okuduğu kitaplardan öğrendiklerini mezarlıklardan çaldığı cesetler üzerinde uygulamaya koymuştu.

Cenazenin defnedilmesinin hemen ertesinde, annesinin yatak odasının pencerelerini tahtalar çakarak kapatan Gein, hazinelerini sakladığı bir mabet inşa etti. Yarı metruk çiftlik evinin geri kalan bölümleriniyse mezardan çıkartılıp getirilen tahnit edilmiş ölülerin oyun evine dönüştürdü.

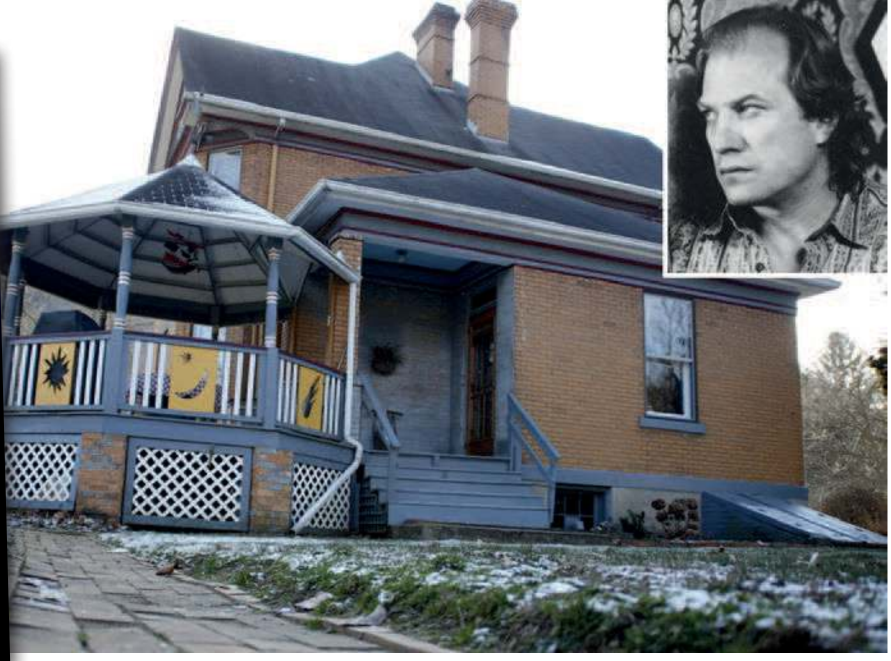
Ed Gein annesini diriltmeyi başaramayacağını anlayınca, onun yaşında bir kadının cesedinin derisini yüzüp bu deriyi elbise niyetine giymeye başladı, ancak bir süre sonra mezarlardan ceset çıkarmakla yetinmeyip cinayet işlemeye karar verdi.

Nihayetinde Gein'in işlediği ikinci ve son cinayetin akabinde, izini sürerek evinde arama yapan polis; kadavralar, insan dudaklarından yapılmış kolyeler, kafataslarından küllük ve abajurlar, insan derisinden mamul çeşit çeşit eşya, giysi ve maskelerle karşılaştı.

Suçlarını itiraf ettikten sonra eyalet mahkemesinde yargılanan ve kalan ömrünü bir akıl hastanesinde geçiren Ed Gein'in trajik olduğu kadar dehşet verici yaşamı pek çok önemli romana ve filme esin kaynağı olmuştur.

Kuzuların Sessizliği'ndeki ev.

Kuzuların Sessizliği filminin uyarlandığı aynı adlı romanın ABD'li yazarı Thomas Harris, 1988'de kendine kurbanlarının derilerinden elbise diken transseksüel seri katil Buffalo Bill'i yaratmadan önce FBI'ın Ed Gein dosyalarını araştırmış, psikopat seri katilin evini de yine onun -bir korku müzesine çevrilen- evinden ilham alarak betimlemiştir.

Buffalo Bill'in orijinali Ed Gein, kendisini bir kadına dönüştürmek için gösterdiği sapkın çabalarla, mezarlarından çıkarttığı kadın cesetlerinden yüzülmüş derilerle kendine bir giysi dikmişti. Bu korkunç kostümle -memeli bir atlet ve insan derisinden yapılma bir taytla, apış arasına yerleştirilmiş bir vulva- metruk çiftlik evinin etrafında dolaşır ve annesi gibi davranırdı.

Ed Gein'in -bütün diğer psikopatlıklarının yanı sıra- bir de yamyam olduğu iddiası, ABD'deki magazin medya kuruluşlarının o günlerde yarattıkları toplumsal histerinin bir parçası olarak pompalayıp durdukları çok sayıda dedikodudan yalnızca biriydi. Mezar hırsızı Gein bir yamyam değildi. Yine de en sevdiği yemek olan kuru fasulyeyi, tabak olarak kullandığı bir insan kafatasının içinden yemeyi seviyordu.

Aslında Ed Gein'in içler acısı hayatının sinemada kullanılması bu heyecanlı filmden otuz yıl öncesine kadar gider. Alfred Hitchcock tarafından yönetilen 1960 tarihli meşhur gerilim filmi *Sapık/Psycho*'da Norman Bates (Anthony Perkins) karakteri yine bir Ed Gein versiyonudur.

Beş parasız sevgilisiyle evlenmek için patronunun parasını çalıp kaçan ve geceyi yol üzerindeki bir motelde geçirecek sekreter Marion ile orada tek başına yaşayan motel sahibi Norman arasındaki karşılaşmayı anlatan siyah beyaz film 20. yüzyılın en etkileyici gerilim yazarlarından biri olan Robert Bloch'un yine Ed Gein'in suçlarından esinlenerek yazdığı aynı adlı romanından uyarlanmıştır.

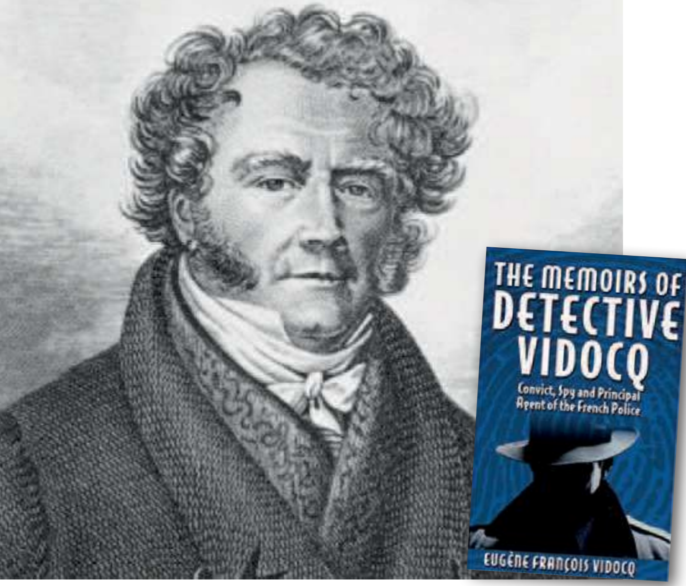
Gerçek cinayet vakalarının polisiye öykü ve roman yazarlarını etkilemesi yeni bir hadise değildir ve hatta suç edebiyatının doğuşuna neden

Ed Gein

Eugene François Vidocq

olmuştur. Seri katillerin tüyler ürpertici suçlarıyla beslenen popüler kültür ürünlerinin dünya edebiyatını istilasından yıllar önce, 1700'lerin sonunda, nüfusu iki milyonu geçen Londra'nın karmaşık toplumsal ortamında hırsızlık, tecavüz ve cinayet gibi ağır suçlar toplumsal düzen açısından ciddi bir sorun haline gelmişti.

O yıllardaki ünlü suçluların biyografilerinin ve işledikleri suçların derlendiği, adını Londra hapishanesinden alan *The Newgate Calendar* adlı beş ciltlik katalog fasiküllerinin halk tarafından ilgi görmesiyle birlikte -1800'lerin başlarında- suç edebiyatının ilk örnekleri yazılmaya başlandı.

Anarşist felsefenin kurucu babalarından İngiliz siyaset adamı -*Frankenstein*'in yazarı Mary Shelley'in babası- William Godwin'in *Caleb Williams*'ı ve Charles Dickens'ın *Oliver Twist*'i gibi önemli yapıtlar gerçek suç hikâyelerinin roman formundaki yorumları olarak dikkatleri çekmiştir.

Londra'da kurulan Metropolitan Polis Teşkilatı ağır suçlularla başa çıkamayacak kadar yoğun günler yaşarken, Paris'te polisiye romanın doğum sancıları başlamıştı bile.

Özel dedektiflik bürolarının ilk örneği Fransa'da kurulmuştu. Eski bir sabıkalıyken tövbekârlığının akabinde başarılı bir polis dedektifi olup suçlulara kan kusturan Eugene François Vidocq (1775-1857) teşkilattan emekli olduktan sonra dünyadaki ilk özel dedektiflik bürosunu kurdu ve burada yaşadığı ilginç vakaları anı kitabı olarak -adı sanı duyulmamış bir yazara- yazdırıp yayımlattı.

Dört ciltlik *Memoires De Vidocq/Vidocq'un Hatıraları* kitabı polisiyenin doğuşunu temelden etkileyen bir dizi ve içeriğindeki gerçek suç hikâyeleri yalnızca Fransızlara değil, tüm dünyadaki yazarlara esin kaynağı olmuştur.

1833'te Paris'te "Le Bureau des Renseigmens / İstihbarat Bürosu" adıyla kurulan Vidocq'un mucizevi şirketi, polis teşkilatından daha modern metotlarla çalışmakta, disiplinli bir sistemle hizmet veren ajanlarının teknik yöntemleri ve kayıt teknikleriyle müşterilerini mutlu kılmaktaydı. Zaman geçtikçe İstihbarat Bürosu'nun performansı artmış, başarıları birbirini kovalamıştır.

Bostonlu Edgar Allan Poe'nun (1809-1849) 1841 tarihinde -Vidocq'un anı kitaplarından etkilenerek- yazdığı *Morg Sokağı Cinayeti / The Murders in the Rue Morgue* dedektif hikâyelerinin miladı kabul edilir ve gerçek anlamdaki ilk "kurgu" dedektif, Poe'nun yarattığı Auguste Dupin'dir.

Bu amatör dedektif, esrarengiz olayları aydınlatma yeteneğiyle bizde "polisiye anlatı" olarak tabir edilen kurgu tekniğinin en önemli başkahraman örneklerinden birini oluşturmuştur. Hikâye, Paris'te geçer; hikâyenin dedektifi bir Fransız, yazarıysa bir Amerikalı olan Edgar Allan Poe'dur. Poe'nun Anglosakson aile bağlarından ötürü *The Newgate Calendar*'dan ilham almak yerine Vidocq'un anılarından etkilenmesi hayli ilginçtir.

Adına "Morg Sokağı Faciası" denen olay Paris'te vuku bulmuş ve esrarı çözülememiş, faili meçhul kalmış -ana-kız iki kişinin hunharca öldürüldüğü- bir toplu cinayettir. Gerçek olaydan ilham aldığını gizleme gereği duymayan Poe, *Morg Sokağı Cinayeti* hikâyesinin ortasında Vidocq'un gerçek polis soruşturmalarının anlatıldığı anı kitabına göndermede bulunur:

"Becerikliliğiyle ün salan Paris polisi kurnazdır, o kadar. İçinde bulundukları an neyi gerektiriyorsa onu yapar, doğru dürüst bir yöntemleri yoktur. (...) Vidocq iyi tahmin yürüten, tuttuğunu kopartan biridir, ancak yeterli eğitim görmemiştir; araştırmalarında serinkanlı davranamadığı için çok zaman yanılır."

Poe'nun tercihindeki baskınlığın nedeni belki de özel dedektif kavramının ilk olarak Fransa'da ortaya çıkmasıdır ve onun Paris'te geçen dedektif hikâyeleri -Amerikalı bir yazar tarafından kaleme alınmış olsa da- Avrupa ekolü (Fransa-İngiltere) polisiye ürünleri olarak kabul edilmiştir, çünkü şüphesiz o kültür birikimine aittir. İçeriğinde ABD'ye ait hiçbir şey yoktur. Amerikan İç Savaşı arifesinde, henüz Büyük Britanya kolonisi olma vasfından kurtulamamış, tam olarak kentleşememiş, bunalımlı ABD'nin

seyrek nüfuslu şehirlerinde Dickensvari suç anlatılarının yazılması sosyokültürel açıdan pek gerçekçi değildi.

Polisiye dünyasındaki her eğilim toplumsal olgularla yakından ilintilidir. Gerçek suç hikâyelerinin toplum tarafından büyük bir merakla izlenmesine uyanan basın-yayıncı entelektüel camianın *The Newgate Calendar*'ın İngiltere'yi ve *Vidocq'un Hatıraları*'nın da Fransa'yı derinden etkilemesini fırsat bilerek popüler kültüre zemin hazırlamaları, ABD'li yayınevlerini suç edebiyatı alanına yönlendirmiştir.

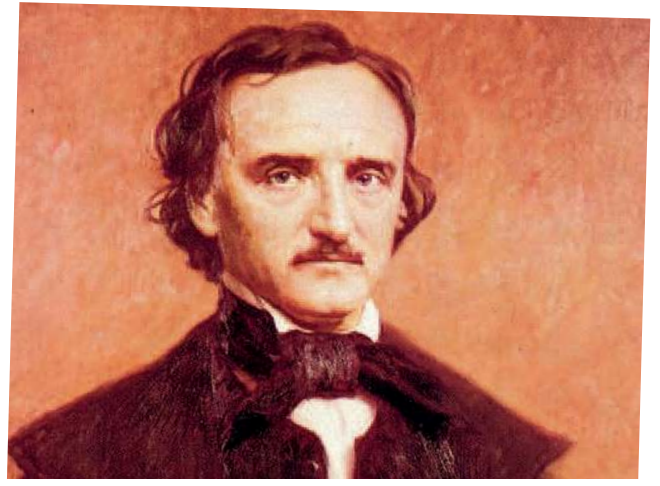
Genellikle İngiliz kasaba ortamındaki elit insanlar arasında vuku bulan ve içinde vurdulu kırdılı aksiyon barındırmayan bu polisiye roman türüyle aynı dönemde ABD'de cinsellik ve şiddet unsurları içeren yeni moda bir polisiye roman janrı ortaya çıkmıştır.

İngiliz polisiyelerini taklit eden savaş sonrası Amerikan polisiye kurgusuna yeni bir soluk getiren Dashiell Hammett, avantür olaylarla dolu iş hayatının önemli bir bölümünü ülkesinin en büyük özel dedektiflik bürosu olan Pinkerton'da ajan olarak çalışarak geçirmiş ve yarattığı kurgu karakter Sam Spade -Humprey Bogart'ın canlandırdığı *Malta Şahini*'nin amansız dedektifi- aslında kendi hayatından esinlenilmişti.

Bütün bunlarla birlikte, polisiye edebiyatın gerçek suç öykülerini temel almasının beraberinde fikri sahiplik ve telif kaygılarını akla getirmesi de gayet anlaşılır bir konudur. Hikâye yazılırken kişisel hayatın gizliliğine ve masumiyet karinesine dikkat etmek, suçlunun-maktulün çoluğuna çocuğuna, akrabalarına saygı göstermek, toplumsal vicdanı gözetmek, yasal sorumluluk ve yükümlülüklere uymak ve halen yaşamakta olanların hakkını hukukunu gözetmek elbette ki vicdanen ve ahlaken şarttır.

Ancak dünyadaki ortak teamüle göre, olaydan dolayı mahkûm olmuş ağır suçluların hayatlarından ilham almanın -usturuplu ve adabıyla yapmak kaydıyla- sakıncası yoktur, zira bu suçlular işledikleri suçlarla ilgili mahkemelerde ifade vermiş, cinayetleri halkın gözü önünde tartışılmış ve tüm bilgi ve belgeler haber olarak yayınlanmıştır. Polis, bilirkişi raporları ve dava tutanakları "telife tabi özgün eser" olarak kabul edilmezler.

Suçluların, katillerin hayatları ve suç dosyaları, kendini imtiyazlı gibi göstermeye çalışan kişilerin, onu ilk keşfeden yazarın, haberi yorumlayan medyacının veya bu türden katalogların, ansiklopedilerin, kitapların basımını yapan

BOSTONLU EDGAR ALLAN POE'NUN (1809-1849) 1841 TARİHİNDE -VIDOCQ'UN ANI KİTAPLARINDAN ETKİLENEREK- YAZDIĞI *MORG SOKAĞI CİNAYETİ / THE MURDERS IN THE RUE MORGUE,* DEDEKTİF HİKÂYELERİNİN MİLADI KABUL EDİLİR VE GERÇEK ANLAMDAKİ İLK "KURGU" DEDEKTİF, POE'NUN YARATTIĞI AUGUSTE DUPIN'DİR.

yayıncının tekelinde değildir. Haber olarak basında çıkmış, kamuya mal olmuş her türlü bilgi, belge, resim, fotoğraf ve benzeri doküman -milliyetine bakılmaksızın- anonim malzeme olarak değerlendirilir. Seri katillere ve onların cinayetlerine ait bilgi ve mahkeme tutanaklarını her yerde -bkz: murderpedia- bulabilir ve anlatılarınızda kullanabilirsiniz.

Robert Bloch'un Ed Gein'in hayatından esinlenerek yazdığı *Sapık,* nasıl Thomas Harris'in *Kuzuların Sessizliği*'nde aynı karakteri kullanmasına engel değilse -adları açıkça belirtilsin belirtilmesin- hiçbir seri katilin yaşamöyküsü vârislerine miras bırakılacak eşyalar arasında sayılmaz.

Uzun lafın kısası, "seri katil hırsızlığı" diye bir şey yoktur, bu şahıslar hepimizindir. Gerçek olgulardan, gerçek kişilerden yapılan esinlenme, başka yazarların hayal gücünden yapılmaya kalkışılan intihallerden evladır. Ayrıca gerçek suç hikâyelerini takip etmek ve karakterlerin arkasındaki psikopatolojiyi anlamak polisiye tutkununun hayatına renk ve tat katar, ona ilham verir.

Kendi hayatını romanı yazılacak kadar ilginç bulan, öyle söyleyen birçok insan vardır, bilirsiniz. Başlarına gelenlerin sıradışı, çok çarpıcı olduğunu düşünürler. Belki gerçekten de öyledir. Yine de kötü şöhretli suçlularla ilgili olayların okunup öğrenilmesi, onların bu konudaki algısını değiştirebilir.

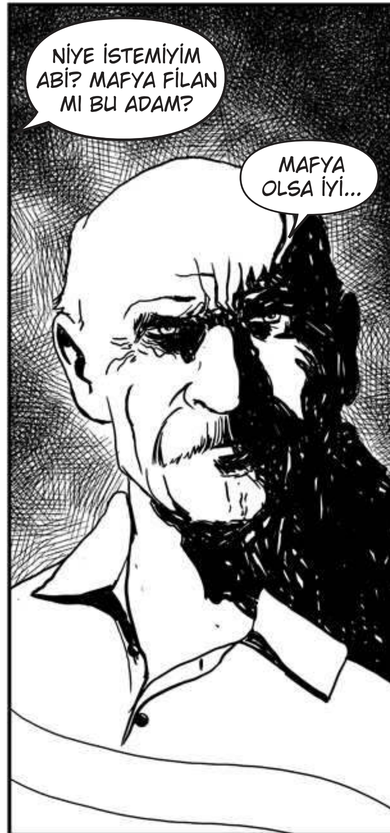
Eh, el elden üstündür, ne dersiniz?

AFİYET OLSUN EFENDİM... ÇAY İÇER MİSİNİZ? HESABI GETİREYİM Mİ?

SEN ÖNCE GİT O GAVAT USTANA BENDEN SELAM SÖYLE...

SONRA BİBUÇUK PORSİYON PAKET YAPTIR GEL...
KIRT!

HADİ ÇABUK! OYALANMA!

USTA ŞU HERİF YEDİĞİNİ ÖDEMEYECEK GALİBA SANA SELAM YOLLADI.
ALLAH CEZANI VERMESİN! AYI ORHAN'DAN PARA MI İSTEDİN?

NİYE İSTEMİYİM ABİ? MAFYA FİLAN MI BU ADAM?
MAFYA OLSA İYİ...

POLİS O OĞLUM...
...POLİS!

AVSEQ01.DAT
YAZAN-ÇİZEN: DEVRİM KUNTER

AMİRİM SİZİ ARIYORLAR...
KİM ARIYOR LAN AKŞAM AKŞAM!

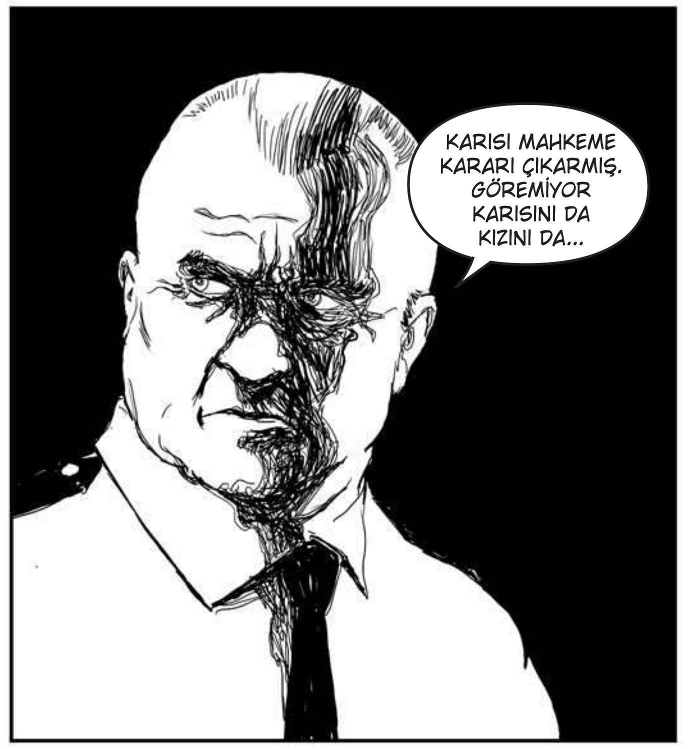

LAN "O KADINI BAĞLAMAYIN" DEMEDİM Mİ AMİRİME?
KOMSERİM YETKİLİ BİRİYLE GÖRÜŞEYİM DİYE TUTTURDU BAYAN.
ALOO! BUYRUN...

HANFENDİ ALDIK KAYDINIZI. BULACAĞIZ KEDİNİZİ DİYORUZ...

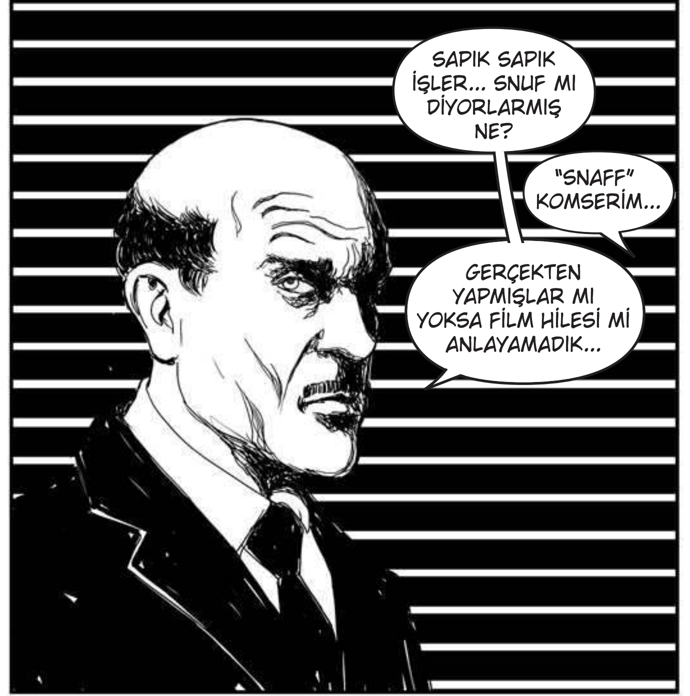

S*KİCEM KEDİSİNİ DE KÖPEĞİNİ DE!
ÇOCUĞUM VAR MIYMIŞ YOKSA BİLEMEZMİŞİM. VAR *MINAKOYİM NE BİLMİYCEM...
CAAT

ÇIKIYORUM BEN, ACİL BİR ŞEY OLMAZSA ARAMAYIN...

ORHAN KOMSER EVLİ MİYDİ YAV?
ESKİDEN...

KARISI MAHKEME KARARI ÇIKARMIŞ. GÖREMİYOR KARISINI DA KIZINI DA...

ORHAN GELSENE BURAYA... SON BASKINDA GARİP BİR FİLM BULMUŞLAR...
ÖGGK!

SAPIK SAPIK İŞLER... SNUF MI DİYORLARMIŞ NE?
"SNAFF" KOMSERİM...
GERÇEKTEN YAPMIŞLAR MI YOKSA FİLM HİLESİ Mİ ANLAYAMADIK...

BU KONUYLA SEN İLGİLEN...

UMARIM GERÇEK DEĞİLDİR... BİLEMİYORUM...

İNSANLAR BU KADAR CANAVARLAŞTI MI ORHAN?

İSİM VER!

İSİM VER!
VOTKA

İSİM VER!

İSİM VER!

İSİM VER!

HOŞGELDİN! YOLU KOLAY BULDUN MU ABİ?

ABİ ŞİMDİ... SENİN İSTEDİĞİN GİBİ FİLMLERİ BİZ ÇEKİYORUZ...

FİLM ÖZEL OLSUN SADECE BENDE DURSUN DERSEN...
ONU DA AYARLARIZ! 8 MİLİMETREYE ÇEKİYORUZ ZATEN, AMA FİYAT YÜKSE-LİR SÖYLİYİM...

GEÇEN BİR FİLM GÖRDÜM. ESMER, YEŞİL GÖZLÜ YİRMİLİ YAŞLARDA BİR KIZ...
HAA! HATIRLIYORUM ONU. ONUN GİBİ BİR KIZ MI İSTİYORSUN ABİ?
O FİLMİ DE SEN Mİ ÇEKTİN?
EVET, BURADA ÇEKTİK... GÜRÜLTÜ PATIRTI OLSA DA KİMSE DUYMUYOR.

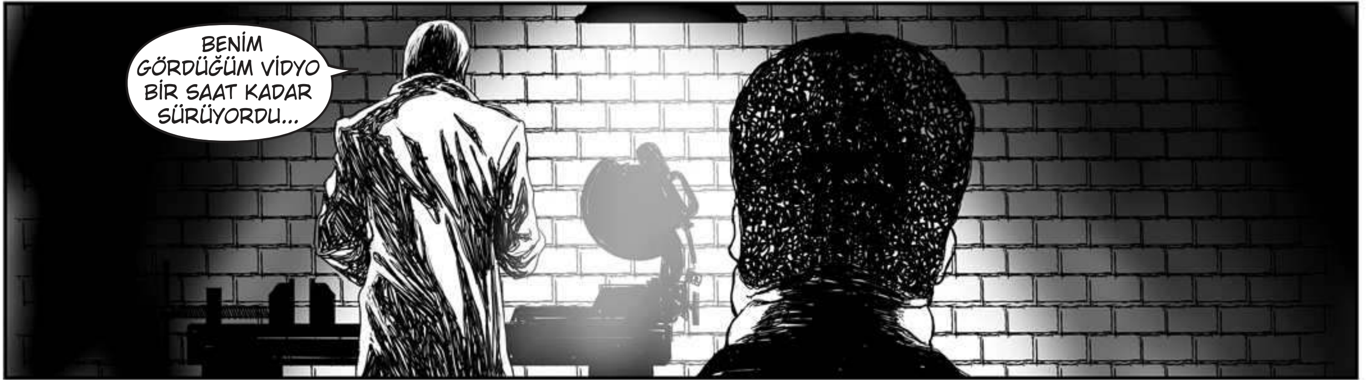

GÜZEL!

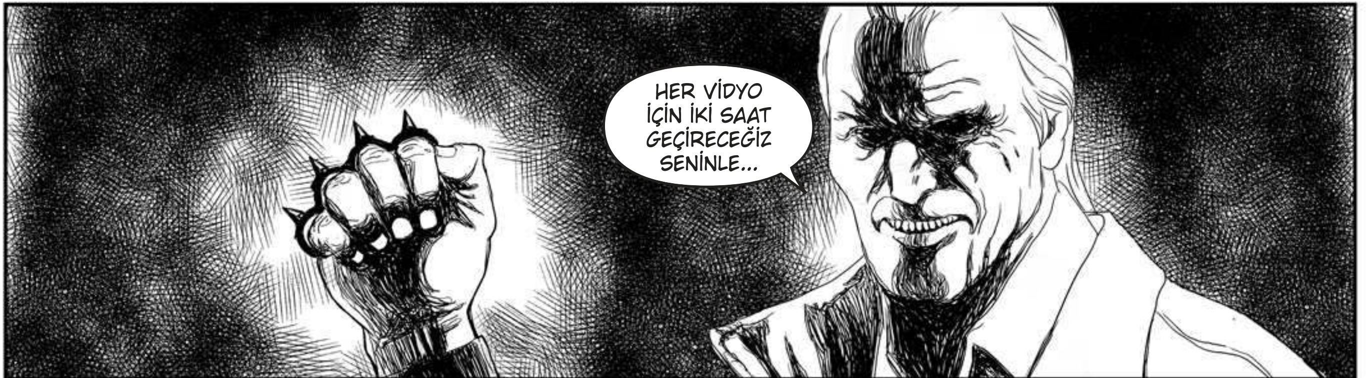

SEN ÇÖK YERE, SİZ İKİNİZ DE GEÇİN ŞURAYA...
BİLADER BAK YANLIŞ YAPIYORSUN! BU İŞİN SONU SENİN İÇİN KÖTÜ OLUR!
NE İSTİYORSAN AYARLARIZ. İŞ YAPALIM DEDİN ONDAN BULUŞTUK BURADA...

DAN!
BAK! SEN BENİM KİM OLDUĞUMU BİLİYO--
DAN!

KİM OLDUĞUNU GAYET İYİ BİLİYORUM!
O ZAMAN BABAMIN KİM OLDUĞUNU DA BİLİYORSUN!
NE KADAR POLİS VARSA PEŞİNE DÜŞER! KURTULAMAZSIN BU İŞTEN!

BÖYLE KAÇ VİDYO ÇEKTİNİZ?
BİLMİYORUM... YİRMİ BELKİ YİRMİ BEŞ TANE...
CESETLER NERDE?
CESET YOK! HASTANEYE YOLLUYO-RUZ, ORGAN NAKLİ İÇİN KULLANIYORLAR.

BENİM GÖRDÜĞÜM VİDYO BİR SAAT KADAR SÜRÜYORDU...

HER VİDYO İÇİN İKİ SAAT GEÇİRECEĞİZ SENİNLE...

HATİCE...

AYŞE ÖLMÜŞ... AYŞE'Yİ ÖLDÜRMÜŞLER...

HEPSİNİ GEBERTTİM... HEPSİNİ...
PİŞMAN ETTİM YAPTIKLARINA...

AMA KIZIMIN CESEDİNİ BİLE BULAMADIM HATİCE...

CESEDİNİ BİLE BULAMADIM...

POLİSİYE EKSPRES İSTİM ALIYOR

Türkiye Polisiye Yazarlar Birliği'nin düzenlediği altı bölümlük atölye çalışması 24 Mart'ta Akademi Jurnal'de başlıyor. Yazar adayları ve polisiye tutkunları için özel olarak hazırlanan Polisiye Ekspres Seminerleri'nde suç edebiyatının tarihçesinden başlayarak, klasik polisiyenin norm ve standartları, modern anlatım teknikleri ve yapısal-ifadesel kriterlere kadar pek çok başlık işlenecek ve türün önemli yapıtlarının analizi konularında bilgi ve görüşler paylaşılacak.

Moderatörler: Armağan Tunaboylu, Ercan Akbay
Konuk Yazarlar: Algan Sezgintüredi, Esmahan Aykol, Celil Oker, Erol Üyepazarcı, Piraye Şengel, Çağatay Yaşmut

Atölye Başlangıç Tarihi:
24 Mart 2018 Cumartesi 15:00-17:00 arası
Adres: Akademi Jurnal- Tünel Meydanı, Ensiz sokak No 4/2 Beyoğlu-İstanbul
İletişim: akademijurnal@gmail.com - Tel: 0535 617 50 71
Kontenjan 15 katılımcı ile sınırlıdır.

KIYAMETİ HATIRLAYIN, BAY HOLMES. MAHŞERİN DÖRT ATLISINI...

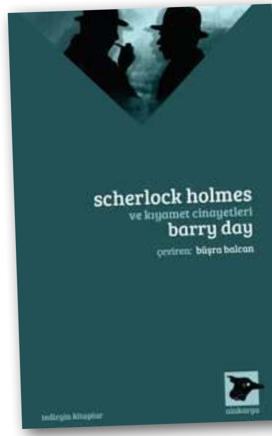
Bu dergiyi okuyorsanız 221B sakinisiniz demektir. Elbette Sherlock Holmes seviyorsunuzdur. Hatta kimileriniz için Sherlock deyince akan sular duruyordur sanırım, değil mi? Polisiye edebiyatın efsanesiyle ilgili zaten her şeyi bildiğinizi kabul edelim baştan. Bilmeyenler de "Sherlock!: Bir roman kahramanından daha fazlası" başlıklı dosya konulu 7. sayıdan beslenmiştir. Ufak bir girizgâh yapayım yine de. Polisiye seviyorsanız en önemli duraklarınızdan biri Sherlock Holmes'tür. Okumadan geçilmez. Filmleri ve dizilerini de izlememek için zor tutarsınız kendinizi. Nihayetinde yazarından bile meşhur bir karakter sözkonusu olan. Arthur Conan Doyle'un yarattığı Britanyalı hayali dedektif, 6 Ocak 1854'te Londra'da doğmuş ve ilk hikâyesi 1887'de tefrika edilmeye başlayan "Kızıl Dosya" ile hayatın içine karışmış. 4 roman ve 56 hikâyeden oluşan külliyatıyla okunmaya devam etmekte. Guinness Rekorlar Kitabı tesciliyle filmlerde en çok canlandırılan karakter olması da cabası. Sadece bununla sınırlı değil üstelik, dizileri de atlamayalım. İzlediğimiz her polisiyenin Sherlock ve Watson'ı model almalarını da ekleyelim. Sherlock Holmes, üstadın sıkılıp öldürmesine rağmen halen yaşamayı sürdürüyor. Kitaplarının neredeyse her yayınevince basılmasının yanı sıra başka yazarların kaleminden de akarak yeni maceralara yelken açıyor.

Olayları gözlem yoluyla çözen tümdengelimci dedektifimiz yeteneklerine rağmen sıradan biri aslında. İyi bir eğitimle onun gibi olmak mümkün. Süper kahramanlar gibi ekstra bir

OLAYLARI GÖZLEM YOLUYLA ÇÖZEN TÜMDENGELİMCİ DEDEKTİFİMİZ YETENEKLERİNE RAĞMEN SIRADAN BİRİ ASLINDA. İYİ BİR EĞİTİMLE ONUN GİBİ OLMAK MÜMKÜN. SÜPER KAHRAMANLAR GİBİ EKSTRA BİR OLAĞANDIŞI DURUMA, ISIRILMAYA, UZAYDAN DÜŞMEYE, DOĞA FELAKETLERİNİN ORTASINDA KALMAYA YA DA BİYOLOJİK DENEYLERE İHTİYAÇ YOK. O YÜZDEN ÖZEL BİR KAHRAMAN. O YÜZDEN ESKİMİYOR.

olağandışı duruma, ısırılmaya, uzaydan düşmeye, doğa felaketlerinin ortasında kalmaya ya da biyolojik deneylere ihtiyaç yok. O yüzden özel bir kahraman. O yüzden eskimiyor. Sadece onunla da sınırlı değil, Dr. Watson ile bağı da bugün neredeyse her polisiyenin ana modellerinden biri konumunda. Herkesi tanıması, romanlardaki kötüleri ve yardımcıları da...
Bu zenginliğin içinden yeni Sherlock Holmes maceraları doğması da olağan hale geliyor. Neredeyse başka bir dosya konusu olacak öteki Sherlocklar, dilimize kazandırılmaya devam ederken bizden de ataklar geliyor. Kimi zaman parodileştirilen, kimi zaman da yaşlandırılan dedektifimiz İstanbul'da da maceraya atıldı. Neyse, onları bırakıp biz elimizdeki yazının konusu romana odaklanalım.

Alakarga Yayınları geçtiğimiz ay yeni bir diziye başladığını duyurdu. Çeviri ve yerli polisiye kitaplardan oluşacak "Tedirgin Kitaplar" şubat ayında görücüye çıktı. Barry Day imzalı *Sherlock Holmes ve Kıyamet Cinayetleri* de dizinin ilk

kitabı olarak raflarda yerini aldı. Londra'daki Royal Society of Arts kurumu üyesi olmakla birlikte "Amerika Birleşik Devletleri'nde Britanya kültürüne yaptığı hizmetlerden" ötürü Britanya İmparatorluk Nişanı'na layık görülmüş İngiliz yazar Barry Day ilk kez Türk okurun karşısına çıkıyor. İngiliz oyun yazarı Noël Coward, Dorothy Parker, Oscar Wilde, Johnny Mercer ve Rodgers & Hart hakkında yazmış ve Arthur Conan Doyle'un Sherlock Holmes mirasını devam ettirmiş bir isim. 1997'de *Sherlock Holmes and the Shakespeare Globe Murders* ile beş kitaplık seriye imza atmış. *Sherlock Holmes and the Copycat Murders, Sherlock Holmes and the Alice in Wonderland Murders* ve *Sherlock Holmes and the Seven Deadly Sins Murders* ile bu beş kitaplık serinin en çok beğenileni 2001 yılında yayımlanan *Sherlock Holmes and the Apocalypse Murders*, Büşra Balcan'ın çevirisiyle ve *Sherlock Holmes ve Kıyamet Cinayetleri* adıyla dilimize kazandırılmış.

1895 Londra'sındayız… Sherlock Holmes, Dr. John Watson ve Lestrade'ı keyifli bir yemekte görmemizle açılıyor roman. Yemeği bir polis memuru bölünce üçlümüz, şöyle bir bakalım dedikleri ceset için olay yerine gidiyor ve vakamız başlıyor. İnceleme sonrası ulaşılan bulgu ise her okuru heyecanlandıracak türden: Karındeşen Jack! Yedi yıl sonra döndüğü şüpheleri arasında ilerliyor roman. Barry Day, Doyle'un üslubuna olabildiğince yaklaşırken mirası ne kadar iyi sahiplendiğini de her satırda göstermeye başlıyor. Önceki vakalara yapılan göndermeler, karakterler ve işleyiş açısından sürükleyici ve okuması keyifli bir roman inşa etmiş. Klasik karakterleri yeniden bir araya getirmekle kalmamış, dönemin atmosferini de yaşatmış. Yazarın, karakterlerin ağzından söyleyecek bolca da sözü var.

Barry Day, salt polisiyenin dışına da çıkıyor yer yer. "Kadınlara Oy Hakkı" mücadelesi, sinemanın doğuşu, kontakt lensin icadı, dinin insanlar üzerinde yarattığı etkiler ile beslemiş metnini. Edebiyata da atılan paslar mevcut. Charles Dickens, William Shakespeare göndermelerinin yanı sıra Oscar Wilde da bizzat romana konuk olarak vakada yardımcı rol üstlenmeye soyunuyor. "İnsanların bilmediği şeyleri bilmek benim mesleğim," diyen Holmes ile, "Her zaman harika bir dedektif olabileceğimi düşünmüşümdür. Bana yaramaz birilerini bulun, Bay Holmes, ben de onu kötü niyetlerinden vazgeçireceğime söz veriyorum," diyen Oscar Wilde'ın vakadaki işbirliği hayli ilginç. Okurda ekstra okuma hazzı yaratan göndermeler, şarkılar ve tiyatro gösterilerini mesken tutmalar aynı zamanda inandırıcılığı da artırıyor. Her karakterini ete kemiğe büründüren yazar, tempoyu da hep elinde tutmuş bu sayede. Beklenen şaşırtıcılık da mevcut… Holmes ile Watson arasında geçen eğlenceli diyaloglar da var elbette.

Kötülerin de hakkını layıkıyla vermiş Day. Cinayet usulünü değiştirdiği düşünülen Karındeşen Jack, Yeni Kıyamet Kilisesi Başrahibi Janus Cain'in, Doyle'un yarattığı kötülerden eksiği yok. "Ruhunuzu kurtarın! Kardeşlerim, azap içinde misiniz? İlahi adaletten mi korkuyorsunuz? Kurtulmanızın bir yolu var…" çağrısında bulunan, "Öç benimdir, öç ve intikam!" diyen, kendini İsa'nın yeniden vücut bulmuş hali sanan bir adam Cain. Holmes da, "Büyüleyici, eski dostum, büyüleyici. Rahmetli profesör Moriarty'nin aramızdan ayrılışından beri ilk defa çabamıza değecek bir rakip çıktı karşımıza!" diyerek hakkını teslim ediyor. Cain sayesinde Wilde'ın, "Din inancın revaçtaki halidir… Aynı kuşkuculuğun inancın başlangıcı olduğu gibi… Sık sık inanmayanlar için bir tarikat kurmayı düşünüyorum; İnançsızlar Kardeşliği. Sonuçta, neden örgütlü dine kanmak zorunda kalsın ki insanlar?" demesine de tanık oluyoruz. Cain ise kandırdıklarıyla adım adım mahşerin dört atlısını koşturma planında… Sherlock'u alt edebilirse tabii…

İki fırtına yetimi, bir tıknaz orta yaşlı adam ve zayıf, korkmuş bir kadın olarak vakaya atılan dörtlünün, mahşerin dört atlısı ile mücadelesini konu edinen *Sherlock Holmes ve Kıyamet Cinayetleri*, külliyata beşinci roman olarak eklenirse hiç sırıtmayacak denli iyi bir roman. Barry Day soluk soluğa okunacak ve bir oturuşta bitirilecek bir roman yaratmış. Her şey yerli yerinde ve dozunda… Yeni Sherlock Holmes vakası özlemi duyanlar için biçilmiş kaftan.

"Sen ve ben, Watson, hayatlarımızın çok büyük bölümünü burnumuz suç ve ahlaksızlık penceresine dayalı yaşadığımızdan, diğer manzarayı kolaylıkla unutuyoruz. Ama bu insanların yapabildiği, büyük çoğunluğunun da yapmaya can attığı bir şey. Onların bu arzularını yerine getirebilmeleri için de biz 'kötülüğün' güçlerini zaptetmek uğruna elimizden gelen az biraz şeyi yapmaya devam etmeliyiz," diyen Sherlock Holmes'e katılmamak elde mi?

Léo Malet ve Nestor Burma ile Paris'in Yeni Sırları'nın Peşinde

PULLARIN İZİNDE

LÉO MALET, 7 MART 1909'DA FRANSA, MONTPELLIER'DE DOĞDU; 3 MART 1996'DA, FRANSA, CHÂTILLON'DA ÖLDÜ. KABACA, ÖLÜMÜNÜN 20. YILI GERİDE KALDI. İKİ YIL GECİKMELİ DE OLSA BU YAZIYLA MALET'Yİ ANMIŞ OLALIM.

Babası Jean-Marie Gaston Malet bir büroda çalışıyordu, annesi Louise Nathalie Refreger ise terziydi. Ancak o da Edgar Allan Poe gibi küçük yaşında yetim kaldı: İki yaşındayken babası, bir yıl sonra da annesi öldü. İşçi olan büyükbabası Omer Refreger ile büyükannesi Marie Refreger'in yanında büyüdü. Doğru dürüst bir eğitim alamayan Léo daha on altı yaşındayken yaşamla yüz yüze geldi; hem de ne yaşamla... 1925'de Paris, Montmartre'da, La Vache Enragee'da kabare şarkıcılığı yapmaya başladı. Bu arada anarşist çevrelerle ilişki kurması da cabası! 1929'da "gerçeküstücü" akımın kurucularından André Breton ile tanıştı.

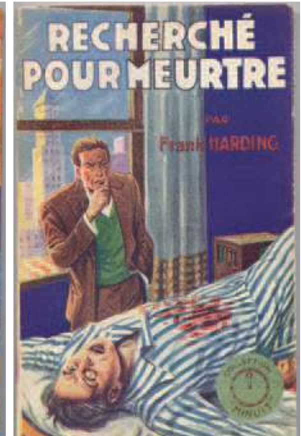

Fransa, 23 Şubat 1991: André Breton

Seyyar gazete satıcılığı yaptı. 1938'de André Breton ve Lev Troçki'nin girişimiyle kurulan Bağımsız Devrimci Sanatçılar Federasyonu'na girdi. 1939'da bir fabrikada hidrolik ayarcısı oldu. 1940'ta Paulette Doucet ile evlendi ve aynı yıl, gerçeküstücüler ve Troçkistlerin girişimiyle hazırlanan bir bildiriye imza attığı için "devletin iç ve dış güvenliğine zarar vermekten" Rennes'de tutuklandı. Alman ordusu Rennes'e varmadan gardiyanlar tarafından serbest bırakıldı, yürüyerek Paris'e ulaşmaya çalışırken Almanlar tarafından yakalandı ve toplama kampına gönderildi. Bir doktorun yardımıyla 1941'de serbest bırakıldı ve Fransa'ya döndü. "Frank Harding" takma adıyla imzaladığı, kahramanları Johnny Metal (örneğin *La dé de Jade,* 1947) ve Mike Rowland (örneğin *Recherché pour meurtre,* 1948) olan sahte Amerikan polisiyeleri yazdı. 1940'lı yıllarda, kendi adının yanı sıra Omer Refreger, Louis Refreger, Lionel Doucet, Jean de Seineuves, Leo Latimer, Noël Letam adlarını kullandığı da oldu.

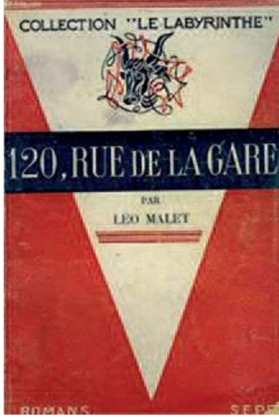
1947

1948

Bu kitapların başarısından cesaret alarak kendi adıyla gerçek bir Fransız polisiyesine imzasını attı: *120, rue de la Gare* (İstasyon Caddesi, No. 120, Aylak Kitap, İstanbul, 2017, Çev. Sertaç Canbolat).

Daha sonra *Nestor Burma'nın Maceraları, Les nouveaux mystères de Paris* (Paris'in Yeni Sırları) dizisini ve *Trilogie Noire* (*La vie est dégueulasse,* 1947, 1980'de gözden geçirilerek *Il fait toujours nuit* adıyla yeniden yayımlandı); *Le soleil n'est pas pour nous* (1949), *Sueur aux tripes* (1969): Bu üç kitap, dilimizde *Kara* Üçleme adıyla tek cilt olarak Haldun Bayrı çevirisiyle Metis Yayınları tarafından yayımlanmıştır.

1943

Hayat Berbat (Metis, 1995)

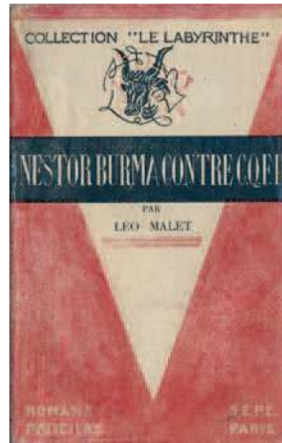

Ecel Terleri (Metis, 1997)

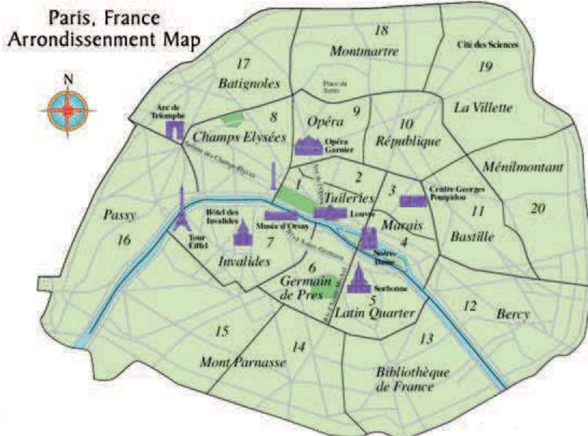

Güneş Bize Haram (Metis, 1996)

Buraya kadar yazılanlar sağdan soldan derleme ansiklopedik bilgi. Gelelim Nestor Burma'ya... Her ne kadar Malet'nin 1945'te yazdığı *Nestor Burma contre CQFD*'de ilk kez kitap sayfalarında yer almış olsa da asıl ünlenmesi, 1950'li yılların ortalarında *Les Nouveaux Mystères de Paris* (Paris'in Yeni Sırları) dizisinin yayımlanmaya başlamasıyla olmuştur. Dizinin "yeni" sözcüğünü içermesinin nedeni, yüz yılı aşkın bir süre önce, Fransız romancı Joseph Marie Eugéne Sue (1804-1857)'nun *Les Mystères de* (Paris'in Sırları)'i yazmış olmasıdır.

"Yeni Sırlar"ın ilk kitabı 1954'te yayımlanmıştır: *Le Soleil naît le Louvre.*

Burada bir soluklanalım ve elimize boş bir kâğıt ve bir kalem alalım; sonra da kâğıdın ortasında seçtiğimiz bir merkezden başlayarak, giderek büyüyen, biraz çarpık çurpuk daireler çizmeye başlayalım. Daireleri de dikey/yatay çizgiler çizerek bölelim. Ortaya, aşağı yukarı şöyle bir görünüm çıkacaktır. "1" dediğimiz merkezden saat yönüne doğru, sırasıyla 20'ye kadar rakamları yazalım.

Bölünmüş her “hücre” Fransızcasıyla “arrondissenment”, Mine G. Saulnier’den borç aldığım deyimle “bucak”tır. İşte Léo Malet’nin kahramanı Nestor Burma’nın “icraat alanı”nı da bu “bucaklar” oluşturmaktadır.

1954’te, Louvre’un bulunduğu 1. Bucak’ta karşımıza çıkmış; 1955’te, sırasıyla 2. ve 3. Bucak’ta iş tuttuktan sonra 6. ve 14. Bucaklarda görülmüş; sonraki yıllarda da sırayı iyice şaşırmıştır. Bu nedenle olsa gerek (!) listede beş bucak (7, 11, 18, 19 ve 20) yer almamaktadır. Ancak biz “bucak sıralaması”na sadık kalalım ve değişik tarihlerde, değişik yayınevleri tarafından yayımlanmış baskılardan bir “kolaj” yapalım; ama daha önce, “kolaj”da yer alan kitaplardan sadece *Brouillard au Pont de Tolbiac*’ın Türkçeye çevrilmiş olduğunu belirtelim: *Tolbiak Köprüsünde Hava Puslu* (Versus, İstanbul, 2012, ç. Sertaç Canpolat).

Versus, 2012

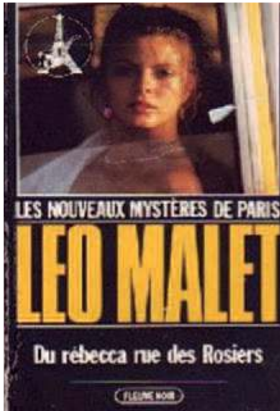
Birinci Bucak, 1954

İkinci Bucak, 1955

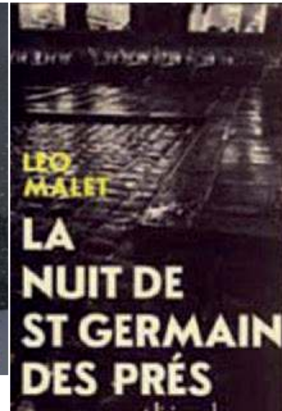
Üçüncü Bucak, 1955

Dördüncü Bucak, 1958

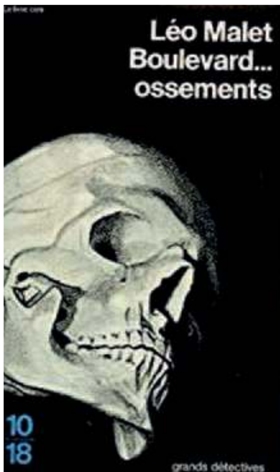
Beşinci Bucak, 1967

Altıncı Bucak, 1955

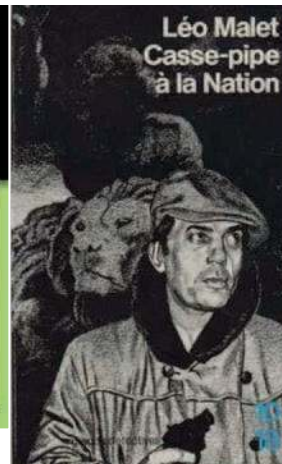
Sekizinci Bucak, 1956

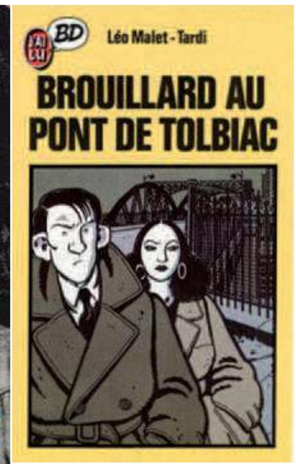
Dokuzuncu Bucak, 1957

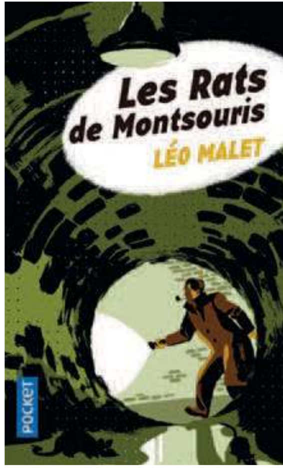
Onuncu Bucak, 1956

On İkinci Bucak, 1957

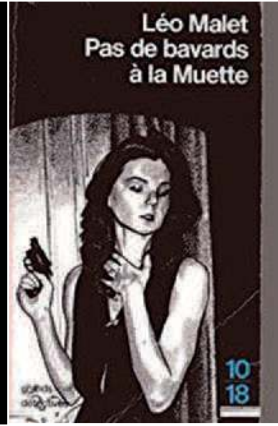
On Üçüncü Bucak, 1956

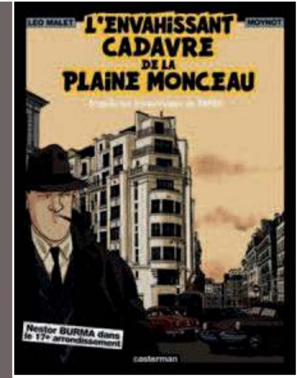
On Dördüncü Bucak, 1955

On Beşinci Bucak, 1957

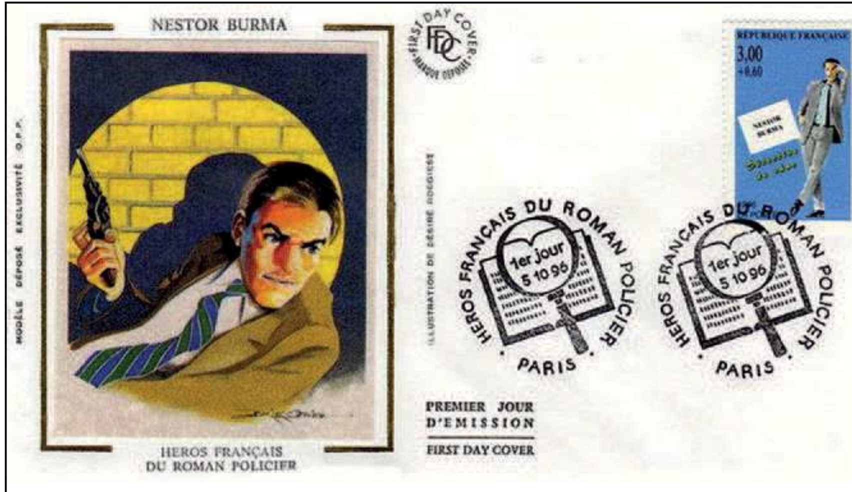
On Altıncı Bucak, 1956

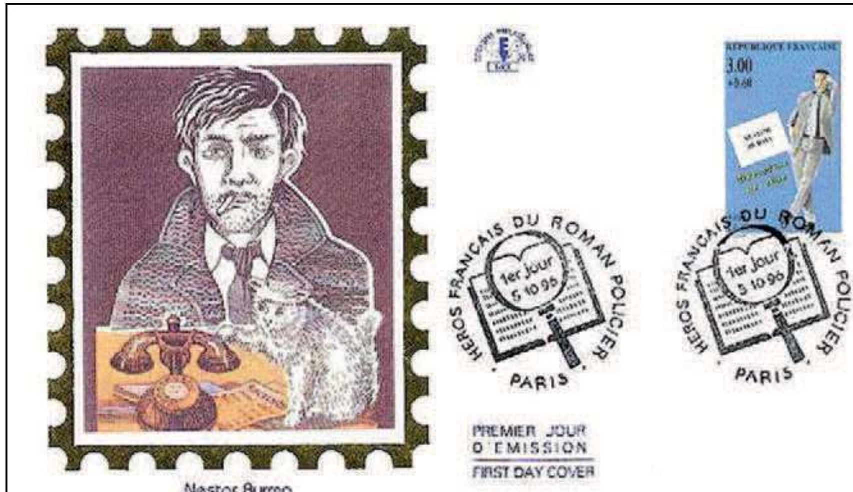
On Yedinci Bucak, 1959

Léo Malet de Nestor Bruma da daha çok "sayfa" kaldırır; bu sayfalar arasında "asıl işimiz" olan pulları da unutmamak gerek.

Arséne Lupin'in yaratıcısı Maurice Leblanc bir yana bırakılacak olursa -ne de olsa o "kibar hırsız"dır- Fransa'nın 20. yüzyıldaki önde gelen "kara" polisiye yazarı ve kahramanı, Léo Malet'nin Mart 1996'da ölümünden yedi ay sonra, 5 Ekim 1996'da Fransız pullarının -ve İlk Gün Zarfı'nın- üzerindeki yerini almıştır.

KİTAP DEDEKTİFLERİ İŞ BAŞINDA!

Ayşe Erbulak'ın "Cinayet Sınıfı Başkanı" romanının peşinde…

Arzu: Genellikle okuduğumuz polisiyelerde cinayet vardır ve suçun peşine düşülür. Burada katiller belli ve üstelik yakalanmıyorlar. (En azından şimdilik. Belki de serinin gelecek kitabında yakalanacaklar...) Dolayısıyla kitap daha çok, suçu sorgulamaya yöneltiyor. Her katil suçlu mu? Her suç işleyen cezalandırılmalı mı? Evrensel bir konu. Katillerin masum olduğu durumlarda adalet nasıl sağlanır diye merak ediyor insan.

Çınla: Katillerin masum olduğu durumlar… Çok ilginç bir tasvir oldu Arzu. Bu romanı da iyi anlattı!

Arzu: Son günlerde çok sık duyduğumuz çocuk tacizcilerini nasıl yargılamalı? Roman bence suçluyu sempatik olarak sunmuyor, suçlunun suçunu zaten içinde yaşıdığını ortaya koyuyor.

Herkes: Suçun psikolojisi...

Mine: Yani suç işledikten sonra insanın içine girdiği psikoloji.

Arzu: Ayşe Erbulak'ın diğer romanlarında olduğu gibi bu romanda da karakterler, mekânlar ve kişiler akılda kalıyor. Ben, başa dönüp kim kimdi diye bakmıyorum mesela. Yer, zaman, mekân, kişiler akıyor. Yalnız İsveç'e daha fazla değinebilirdi.

Saliha: Bence bu kadar kısa bir kitap için çok fazla hikâye var. O yüzden suçla ilgili duyguların derinliğine ne kadar inilebilmiş, bunu tartışmak isterim. Roman karakterlerinin hayatları zaten travmatik ama neticede her travmatik hayat yaşayan da birini öldürmüyor. Bence en ilginç hikâyesi olan Ali. Başlı başına bir romanı hak ediyor. Anlıyoruz ki Ali önüne engel çıkaran herkesi ortadan kaldırmış. Ama bu nasıl olmuş, bu davranış nasıl yerleşmiş? Önce ona bakan adamı aradan kaldırdı ve hapse girmedi, bakımevinde kaldı. Ama oradan atıldıktan sonra nasıl oldu da özel okulda gastronomi bölümüne girdi? Çocuğu sokaktan alıp %100 burs verelim diyen birileri mi olmuş?

Arzu: Çocuk çalışmış, burs almış...

Saliha: Tamam ama bir hikâyesi olması lazım. Özel üniversiteye burslu girmek kolay mı? Bu süre zarfında başından geçen hikâyeyi okumak isterdim. Roman 150 sayfadan daha uzun olmalıydı bence.

Gözde: Roman tek bir ana karakter üzerinden ilerlemiyor, yolları bir yerde kesişen üç ana karakter var karşımızda.

Cansu: Kesinlikle! Ancak hikâyeleri biraz daha detaylandırmak, karakterleri anlamak açısından çok daha tatminkâr olabilirdi. Ela ve Gizem için de benzer bence: Yazar yalnızca hayatlarındaki büyük travmaları detaylı anlatmış, onları suça götüren olayları vermiş. Ama bende hikâyeleri biraz yarım kaldı. Ali için farklı olsa

* 2017 yılı Kasım ayında 221B Dergi ve Bilgi Üniversitesi işbirliği ile düzenlenen "Dünyanın Polisiye Haritası" adlı atölyede tanıştık. Farklı mesleklerden on kadındık. Bir ortak noktamız vardı: Polisiye roman! Yıllarca polisiyenin izinden gidenimiz, polisiyeyle henüz tanışanımız, roman teorisine dalınca polisiyeyi keşfedenimiz, çocukluğundaki polisiyelerin nostaljisini yaşayanımız, yeni çıkan tek bir polisiyeyi bile kaçırmama hevesinde olanımız... Ayrılamadık birbirimizden. Her altı haftada bir toplanıp önceden belirlediğimiz bir polisiye romanı masaya yatırıyoruz ve kıran kırana tartışıyoruz. Aynı düşünmüyoruz ama aynı heyecanı paylaşıyoruz. İşte sizlerle paylaşmak istediğimiz de bu heyecan!
Arzu Sabancı, Cansu Akdeniz, Çınla Akdere, Gözde Kömeçoğlu, Mine Şen, Neslihan Öztezcan, Pınar Demirbilek, Saliha Aslan, Şenay Dündar, Verda Toprak.

da Ela ve Gizem'in hayatlarında "normal"e yakın yaşanmışlıklar da var sanki. Cinayetlerin haklılığı, karakterlerin masumiyetini ve aslında onların kurban olma durumunu böylesine basit bir neden-sonuç ilişkisiyle değerlendirmek durumunda kalmak, bu mevzunun derinliğine göre yetersiz kalmış hissi uyandırdı bende.

Saliha: Bir tane hikâye olsun o zaman…

Gözde: Karakterlerden biri, ilk cinayetinden bahsederken şöyle diyordu: "Ani olmuştu ama kurbanımı öldürdüğüm anda aldığım zevki hiç unutamadım." Gizem miydi?

Herkes: Evet, galiba oydu…

Gözde: Romanda adamı ödürdüğü an çok üzüldüğünü, hatta karısının hamile olduğunu öğrendiği an yıkıldığını iliklerimize kadar hissediyoruz. Yıllar sonra duşta kocası tarafından tecavüze uğradığında aslında geçmişteki cinayetinden ne kadar zevk aldığını söylüyor. Bu noktada ben şunu sorguladım: Karakterler başlarına kötü bir şey geldiği için mi kötü oldular yoksa gerçekten kötü mü doğdular? Başına felaketler gelen tüm insanlar kötü mü oluyor? Tam tersi de mümkün bence.

Arzu: Her suçlu kötü, diye bir şey yok.

Şenay: Ama bu romanda herkes kötü.

Saliha: Arango'nun romanında*, o psikopat katilimizin duygusuzluğu, soğukluğu benim kafamda oturmuştu. Başından sonuna kadar adam böyle biriydi. Burada öyle değil.

Gözde: Arango'da ana karakter kendi kimliğini korumaya çalışıyordu. Bizim karakterlerde öyle bir dert de yok. Hayat yolunda önlerine çıkan engelleri öldürerek aşıyor ve her defasında bir şekilde kurtulmayı başarıyorlar.

Mine: Agatha Christie'nin *Nil'de Ölüm* romanında okumuştum. Katil yakalandıktan sonra şöyle diyor: "Bu öyle kolay ki… Yani insanları öldürmek. Ondan sonra bunun hiç önemli olmadığını düşünüyorsunuz. 'Önemli olan sadece benim,' diyorsunuz."

Çınla: Ben romanların ilk sayfalarındaki açıklamalara ısınamıyorum. Suphi Varım'ın *Simirna Kızılı*'nda da "bu bir tarihi roman değildir" açıklaması vardı. Burada da kitabın başında bir pazar sohbetinden alıntılanmış gibi görünen bir bölüm var.

Herkes: Yazar okuru yönlendiriyor…

Çınla: Beni rahatsız ediyor bu açıklamalar. Okurla metnin arasına giriyorlar. Aradan çıkın… Metin artık okura ait olsun. Okur ondan ne anlayacaksa anlasın. Belki ben *Simirna Kızılı*'nı tarihsel roman gibi okumak istiyorum, neden keyfimi bozuyorsun Suphi Varım? Kızar mı bana böyle söylediğimi duysa?

(Gülüşmeler)

Çınla: Bir de inandırıcılığı zedeliyor, romanın başında yazarın eti ve kemiğiyle karşımıza çıkması. Ben o romanın içine gireceğim ve herşeyi gerçek sanacağım. Ama bir anda hatırlıyorlar: Yazarı vardı bu metnin; aslında hepsi kurgu, yazarın uydurması…

Herkes: Yazar metninden ayrılamıyor işte.

Arzu: Ama o bölüm, "gerçekten böyle cinayetler olmadı" diyerek topluma pozitif bir mesaj vermek için yazılmış olabilir.

Çınla: Romanın arkasına yazarla yapılmış bir röportaj eklenebilir lakin. Yazar, inandırıcılık için uğraşırken romanın en başında kendi sesiyle ortaya çıkarak metnin inandırıcılığına darbe vuruyor.

Verda: Bazen küçük şiirler koyuyorlar. O güzel ve klas oluyor.

Cansu: Ben de "bu gerçek bir hikâyeden alınmıştır" ibaresini sevmiyorum. Olayların beni etkileme katsayısı kesin artıyor. O zaman yazarın hikâyedeki rolü küçülüyor, olayların gerçekten yaşanmış olma ihtimaline takılıyorum. Kitaplarda da filmlerde de sanatsal değeri kaçırıyorum.

Çınla: Roman gerçekten sürükleyici. Kitabın konusu çok iyi seçilmiş. Çocuk istismarı çok önemli bir sosyal sorun, kanayan derin bir yara. Ayrıca tabu bir konu. Bir kadın yazarın bu konuya eğilmesi, konuyu özgürce işlemesi çok önemli. Kadın cinselliğinin sansürsüz yazılması, kadının kendi cinsel arzusuyla barışık resmedilmesi çok değerli. Fakat roman karakterlerini biraz daha yakından tanımak istiyor insan. Romanı okurken hikâyelerin birden kesilmesine alışamadım. Kurgu açısından bunu yapmak gerekiyor elbette fakat bu kadar ani kesintiler yaratmadan diğer hikâyeye geçmenin bir yolu olamaz mı? İsveç'i anlattığı bölümde çok güzel, tam roman tadı veren tasvirler var. Bazı yerlerde diyaloglar belki biraz uzun tutulmuş. Daha kısa diyaloglar daha vurucu olabiliyor. Keşke karakterlerin kafalarının içine daha çok girebilseydik. Onları çok merak ettim. Merakımı tam tatmin edemeden bitti roman.

Saliha: Ben de nefret etsem de sevsem de ana bir karakter olsun istiyorum sanırım romanlarda.

Verda: Bence yazar şefkatli bir kadın. Bir anne. Bana, karakterlere de şefkatle yaklaşmış gibi geldi. Çok kötü şeyleri çok söylememeyi tercih etmiş. Acımış. Herkes duymasın, bilmesin istemiş. Ama bunu şimdi düşünüyorum. Kitabı okurken düşünmemiştim. Şehirli bir kadın.

Dile çok hâkim. Hiç detone olmuyor.Güzel bir Türkçe konuşuyor. Kadın karakterleri, erkek karakterden daha iyi anlatıyor; yerine kendini çok koyamamış..

Şenay: Belki tiyatrocu olmasının faydasıdır.

Verda: Olabilir. Siz konuşurken şunu düşündüm... *Suç ve Ceza*'yı konuşmuştuk ya... Katil belli, nerede öldürüldüğü belli...Vicdan sorgulaması gündemde... Bu romanda da sanki bu konu gündemde. Bu konuda kendimi sorguladım. Mesela ben doktor olarak hastaya ölümcül zarar vermesem bile gün içinde bazı şeyler daha iyi yönetilebilir miydi diye düşündüğüm oluyor. Ve bu da benim günlerimi yiyor. Beni yiyip bitiriyor.

Çınla: Bir suçluluk gibi mi yani?

Verda: Bir suçluluk gibi. Hakiki suçlu olmadan, içimizde birine azıcık zarar vermiş olmaya dair kuşku olsa bile insan etkileniyor. Verdiğin bir ilacın yan etkisi olmuştur. Ne bileyim... Hastada baş ağrısı yaratmıştır. Hasta bile bilmez onu, ben bilirim. Daha iyi yönetilemez miydi manasında. Tatile bile gitsem böyle düz yürüyemiyorum. Romanda cinayet işleyenlerin hepsi bu durumdan pek etkilenmemiş gibi dağ bayır yürüyor. Bana "gerçekçi" değil de "insani" gelmedi. Sanki kurgu çizgi film izler gibi. İnsani noktayı atladığını düşünüyorum. Ben kocamla kavga etsem, çocuğumla ilgili yanlış bir karar versem, başkasının hayatını etkileyen bir şey yapsam bir süre kendime gelemem.

Cansu: Karakterlerin vicdanlarını sorgularken referansımız sadece kendimiz olmamalıyız bence. Bizim yaşanmışlıklarımızla onlarınki bambaşka. Hepimiz bambaşka hikâyelerden geliyoruz, dolayısıyla vicdanların durumu ve bakış açıları çok farklı. Özellikle Ali ve Ela'nın hayatlarının büyük bölümü travmatize haldeyken ve insanlık dışı durumlarla karşılaşarak geçmiş. Böyle bir hayattan gelenlerin bizimle benzer kişisel veya toplumsal ahlaki değerleri paylaşması mümkün değil -bunu olumlu ya da olumsuz anlamda söylemiyorum- sadece onların kafalarındaki doğru-yanlış, iyi-kötü ikilemlerini ben şu halimle hayal etmekte zorlanıyorum. Dolayısıyla fazla etkilenmemiş olmaları, dağ bayır yürümeleri bence tutarsız değil. Ama asıl sorun, ne zaman ve hangi "suç ve suçlulara" empati göstermemiz gerektiğinin çok hassas bir konu olması. Elbette bir kitaptan bu kadim mevzuyu çözmesini beklemek de haksızlık olur.

Mine: Ben sabah başladım kitaba, akşama bitti. Kısaydı tabii ama akıcı ve sürükleyici kitap. Sadece bu kitapta gizem yok.

Şenay: Gizem bir karakter olarak var... (Gülüşmeler)

Gözde: Çünkü yazar bu romanında klasik polisiyenin dışına çıkarak, katil ya da katilleri başlarından geçenlerle birlikte okura sunuyor. Düşündürüyor, sorgulatıyor...

Cansu: Evet, olaylara ait gizem yok ama heyecan vardı bence. Mesela Haldun'un nasıl öldüğünü çok merak ettim. O kısım çok iyi yazılmıştı; temposu, heyecanı yüksekti. O kadar merak ettim ki sayfaları atlayıp doğrudan o sahneyi anlattığı yere gitmek istedim. Ama cesedi tarif edişi biraz eksik kaldı. Yarattığı heyecanı tamamlayamadı. Belki yazar, o görüntünün mide bulandırıcılığını detaylandırmamayı tercih etmiştir diye düşündüm.

Mine: Köşkün yanındaki müştemilatta ölen bir adam var. Cinayet vahşice işlenmiş. Adamın kim olduğu bilinmiyor. Erkeklerin dünyasında kendini ispatlamış, başarılı, kadın bir dedektif olayı incelemek için geliyor. Harika bir roman girişi... Hikâye buradan devam etseydi ve adamı kimin öldürdüğünü hemen öğrenmeseydik, işte ben ona gerçek bir polisiye derdim. Bu romanda ise... her şey, olaylar karakterler ortada. Kimin ne yaptığı, ne yaşadığı, ne düşündüğü... Ali'nin, Ela'nın, Gizem'in geçmişi; Gizem'in nasıl bir ailede, Ali'nin nasıl bir ailede yetiştiği. Nasıl tipler? Kişilikleri nasıl? Hatta adı olmayan şu sarı saçlı dedektif bile hemen okurun gözünde canlanıyor. Bu aynı zamanda yazarın da stili. Karakterlerin özelliklerini, özgeçmişlerini hemen sunuyor okura. Bu, bir yandan romanın bütünlüğünü, akıcılığını sağlarken diğer yandan okurun, karakterin geçmişi hakkında tahmin yürütmesine, "Acaba neden böyle?" diye sormasına izin vermiyor. Ayrıca kitapta Gizem'in tecavüze uğradıktan sonraki tepkisi beni çok etkiledi. Karakterin o anki psikolojisini, tecavüzün iğrençliğini hiç saklamadan açık açık yansıtmış Ayşe Erbulak. İrkildim okurken.

Verda: Ben de çok beğendim kitabın o bölümünü. Yazar, kadın karakterlerde çok iyi. Bir de kitap bana biraz Türk filmi hissi verdi.

Gözde: Gizem'in yaşadığı ani ruh durumu değişikliklerini de çok iyi yansıttığını düşünüyorum. Sadece katil olmasıyla ilgili değil, "Tecavüz kurbanları sağlıklı ilişkiler kurabilir mi?" noktasında da düşündürüyor okuru...

Mine: Bana bu, dengesizlik gibi geliyor. Tecavüze uğramış, ağır travma yaşamış kadının aşırı tutkulu bir beraberlik yaşaması pek

gerçekçi gelmedi bana. Öte yandan, kitapta gizem de olmadığı için, acaba şu şu olmasaydı ne olurdu diye düşünüyorsun sürekli. Ali'nin annesi babası Türkiye'ye gelmeseydi, İsveç'te kalsaydı Ali'nin hayatı nasıl olurdu?

Arzu: Ya da aileden biri sahip çıksaydı...

Saliha: Veya normal biri sahip çıksaydı...

Mine: Ya da Ela'nın annesi ölmeseydi... Ben Ela'nın kimsesizliğini, annesini kaybetmesini anlayabiliyorum kitapta. Ayrıca onu okurken metroda durak da kaçırdım. Acaba şimdi aşçıya ne yapacak diye merak ediyordum o sırada. Sürükleyici bir roman yazmış yazar.

Gözde: Katılıyorum Mine. Sevdim ben de. Devamı gelse okur muyum? Okurum.

Verda: Ben de baştan sonra rahat okudum.

Mine: Geçen sene, Kara Hafta Festivali'nde dinlediğim söyleşisinde Ayşe Erbulak, karakterlerini yaşamış kişilerden seçtiğini söyledi. Dolayısıyla burada gördüğümüz karakterler yazarın hayatında tanıdığı insanlardan oluşuyor. Ben bu romanı okuduğumda, nedense Ali kim olabilir, böyle bir karakter gerçekten var mıdır ya da Ela, Levent Şef... Şenay, sen bütün karakterler kötü dedin ya... Gerçekten de hemen hemen herkes katil, hepsi kötü...

Şenay: Kedi bile...

(Gülüşmeler)

Mine: Yazar günlük hayatında nasıl karakterlerle karşılaştı ki o karakterleri kitapta bu hale getirdi diye düşündüm okurken.

Arzu: Reklam şirketinin temizlikçi teyzesi iyi.

Saliha: Polisimiz de iyi niyetli bir kadıncağız.

Arzu: Güzel olan o bence, kitabı okuduktan sonra kafanda hep sorular, toplumda o olmasaydı şu olmasaydı... Ya da anne-baba yerine babanneye gitseydi vs..

Cansu: Yazarın diğer kitaplarını da okumak istiyorum.

Mine: *Çok Şekerli Ölüm*'ü kesinlikle tavsiye ederim. Yazdığı serinin ilk romanı. Klasik bir polisiye. Okurken son sayfalara kadar esas olayı, o tekne kazasının gerçek nedenini anlamadım. Sonunu öyle iyi bağlamış ki insan, "Tabii ya, çok mantıklı!" diyor.

Arzu: Evet, öyle, o epey iyi bir polisiye.

Verda: O tekne kazasını her vapura bindiğimde düşünüyorum.

Mine: Ayşe Erbulak iyi bir yazar. Okurun ruhuna hitap etmesini biliyor. Bu romanın daha ilk sayfalarında, umarım katiller yakalanmaz, dedim. Ama sonra diğer cinayetler gereksiz ve fazla geldi bana. Sanki Ayşe Erbulak tecavüzden tiksinmiş, öfkelenmiş, hıncını yazarak almış. Kitabın başındaki ölümler beni fazlasıyla tatmin etti. Oh, dedim, iyi oldu.

Şenay: Zaten bir röportajında, Agatha Christie okuyarak başladım bu polisiye sevdasına, diyor. Kendisine Türkiye'nin Agatha Christie'si denildiğini duymuştum. Böyle benzetme yapılan kadın yazarlarımız olması harika. O yüzden diğer kitaplarını mutlaka okuyacağım. Ama bu kitabın Agatha Christie ile tek benzerliği bence başındaki "kim kimdir" bölümü. Bütün karakterlerin kötü olması beni rahatsız etti. Gerçi şimdi sizin sayenizde hatırladım o hademenin iyi olduğunu. Polis karakterinin iyi olup olmadığını tartışırız. Hapse atmadığı için iyilik mi yapmış oldu? Kitabın en başında bir cümle vardı, "Biz katil doğmadık..."

Gözde: "... Siz bizi bir canavara dönüştürdünüz." Zaten bütün karaterlerin kötü olmasının sebebi bu işte. Ama hayatında doğru kişi olmak için cinayet işlemeye devam ediyor Ali. Ben oraya takıldım. Neden? Cinayet işlemeden doğru insan olmaya çalış. Ali planlayarak 12 yaşında bir cinayet işliyor. Ama Ela ve Gizem aslında planlayarak bir cinayet işlemiyorlar. Hatta Ela'nın öncelikle yardım getirmek için alt kata indiği ve sonrasında bir şekilde vazgeçtiği gibi bir izlenim uyanıyor bende.

Mine: Sana katılmıyorum. Bence Ela'nın aşağı inmesinin tek sebebi, adamı sopayla iterek o boşluğa atmak. Öldüğünden emin olmak istiyor.

Şenay: Katil doğmayanlar... Eh, bir de *Natural Born Killers* filmi vardı. Ayrıca bu çocukların yaşadıkları, büyünce yaptıklarını haklı çıkarıyormuş gibi bir tarz olmuş kitapta. O da tartışılır...

Çınla: Onları hiç topluma katmaya çalışan bir şey yok. Yaptıklarının sorumluluğunu da almıyorlar sanki.

Şenay: Kitabın en sonunda devamının geleceği hissiyatı var. O üçü birlikte olup sonraki kitaplarda yeni cinayetler, yeni maceralar yaşayacaklar gibi. Yanlışlıkla metroda Gizem'in ya da Ali'nin ayağına bassan seni inip öldüreceklermiş gibi geliyor.

Saliha: Ben de ayağına metroda bastım diye karakterler beni kesecek ve markette satacak gibi hissediyorum. Bu arada, sonraki romanda konu gastronomiyle biraz daha ilgili olabilir.

Arzu: Kitapta gastronomi bilgisi bekledin galiba.

Saliha: Evet.

Şenay: Ben de az da olsa bilgi vermesini bekledim açıkçası. Bir nefis yemek tarifi mesela...

(Gülüşmeler)

* Sascha Arango, Gerçek ve Diğer Yalanlar.

BEYAZ BAYKUŞ *yayınları* **SINIR TANIMAYAN EDEBİYAT!**

DESTEK MEDYA GRUBU

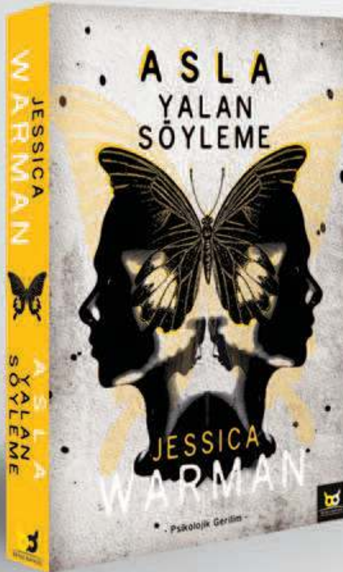

HEINE BAKKEID

SENİ YARIN ÖZLEYECEĞİM

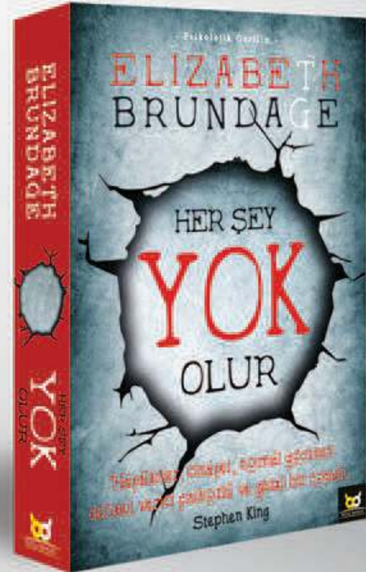
DİBE VURULDUĞUNDA GİDECEK TEK BİR YOL VARDIR: KUZEY.

Ayşe Erbulak çevirisiyle, bir Norveç polisiye romanı.

Milyonların elinden bırakamadığı gerçek bir başyapıt.
Son yılların en zekice kurgulanmış gerilim romanı...

Jessica Warman
ASLA YALAN SÖYLEME

"Hayaletler, cinayet, normal görünen dehşet verici psikozlu ve güzel bir roman."

Stephen King

Elizabeth Brundage
HER ŞEY YOK OLUR